

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

REPORT NO.

INFORMATION REPORT

COUNTRY Denmark

25X1A

DATE DISTR. 30 December 1948

SUBJECT Socialdemokratiske Noter

NO. OF PAGES 1

PLACE ACQUIRED 25X1A 43753

NO. OF ENCLS. 1
(LISTED BELOW)

DATE OF IN
~~ACQUIRED~~

SUPPLEMENT TO
REPORT NO.

25X1X

EVALUATE

THIS DOCUMENT CONTAINS INFORMATION AFFECTING THE NATIONAL DEFENSE OF THE UNITED STATES WITHIN THE MEANING OF THE ESPIONAGE ACT 50 U. S. C., 31 AND 32, AS AMENDED. ITS TRANSMISSION OR THE REVELATION OF ITS CONTENTS IN ANY MANNER TO AN UNAUTHORIZED PERSON IS PROHIBITED BY LAW. REPRODUCTION OF THIS FORM IS PROHIBITED, HOWEVER, INFORMATION CONTAINED IN BODY OF THE FORM MAY BE UTILIZED AS DEEMED NECESSARY BY THE RECEIVING AGENCY.

THIS IS UNEVALUATED INFORMATION FOR THE RESEARCH
USE OF TRAINED INTELLIGENCE ANALYSTS

* Documentary.

SOURCE

The accompanying issue of Socialdemokratiske Noter is forwarded for your information and retention.

Return to CIA Library

CLASSIFICATION RESTRICTED

[illegible]

Next 1 Page(s) In Document Exempt

SOCIALDEMOKRATISKE NOTER

Redaktionen sluttet 22. nov. 1948

20. aarg. | Udgivet af Arbejderbevægelsens Informations-Central | Nr. 2

Trykt som manuskript

Return to CIA Library

INDHOLD

<i>Ledende artikler</i>	91—93
Analyse af kommunismens verdenshistoriske fejlgreb	91
Det dunkle spil	93
<i>Arbejderbevægelsen</i>	133—145
<i>Fagbevægelsen:</i>	
Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse, — Karensdagene	136
Arbejdstempoet i Sovjet	143
D. s. F.s formandsmøde	133
Fagernes arbejdsfortjenester	137
Faglige verdensorganisation, Den	135
Ferien skal spredes	140
Ingen frie fagforeninger i Sovjets vasalstater	143
Lærlingestatistik 1947	134
Norge, ferie-besværligheder	142
— Herøya-konflikten	136
— ophævelse af de norske lønnævn	134
Priskontrol	137
Rationaliserings-problemer (arbejdsstudier)	139
Sveriges faglige L. O.	135
— faglige overenskomster forlænges	134
Sverige, kommunisterne i Stockholms metal gaar tilbage	135
Sølvsnorene godkendte lønforliget	134
<i>Kooperationen:</i>	
Russisk resolution	133
<i>Forskelligt</i>	164—168
Atlantpagt?	155
Byggeomkostninger for et husmandsbrug 1948 og 1938	165
Forsvarskomite, skandinavisk, sammensætningen af	165
Franskbrødsforbruget	166
Hysterisk manifest	166
»Ikke een øre til militæret« —	168
Kommunist siger farvel	168
Kommunisternes fordrejning af, hvad der sker i FN	167
— løgne om Alsing Andersen	166
Kvinder til tvangsarbejde	160
Københavns stilling som lufttrafikcentrum	166
»Land og Folkes økonomi	164
Rusland, beskatningen i	168
Stalin	153
2 millioner tyske krigsfanger	154
Toppen naaet	168

<i>Lovgivningsarbejdet</i>	94—108	Valgretsspørgsmaalet, skrider de	
Alders- og invaliderentemodtagere,		konservative	129
tillæg til	99	Venstre-afvisning af radikalt for-	
Amtskommunernes skat	101	slag	129
Brødpriisen, statstilskud til nedbrin-		Venstre-folketingsmedl. om penge-	
gelse af	94	sanering og skattefradragssregel.	131
Byggerestriktionerne, lempelser i ..	102	Venstre og udenrigspolitikken	130
Byggevirksomheden, rettelse	107		
Civilforsvaret	99	<i>Udlandet</i>	152—164
Dobbeltbeskatning U. S. A. — Dan-		Amerikas forenede Stater, præsidi-	
mark	101	entvalget i	154
Dyrebeskyttelse	105	Engelsk tronarving	154
Erhvervsskatten	104	Englands staal-industri nationali-	
Fiskefartøjer, støtte til nybygning af	101	seres	152
Fiskerilovene	102	Finland	155
Forbrugerpriserne for mælk og		— celebert fra	154
flæsk, statsstøtte til	94	— Tanner	155
Folketingets spørgetime	107	Frankrig	155
Slesvig-Holstens flag	107	Frankrigs arbejdere og kommu-	
Kristelige arbejderes afskedigelse	107	nisterne	158
Grønland, blyforekomsterne	98	Politiske domme i Østeuropa	164
— kommunistisk forespørg-		Rusland, den sovjetrussiske politi-	
sel	106	stat	162
Hjemmeværnets tilskadekomne	94	Svejs	154
Krigsforsikring for skibe og varer ..	106	Sverige	161
Kropsvisitering	99	Tjekoslovakiet	160
Kvægtuberkulose og smitsom kalve-		Aktuelle meddelelser fra	161
kastning, bekæmpelse af	105	Præsident Benes	161
Marshall-laanet, betingelserne	98	Fierlinger om Benes' og Massa-	
Skolevæsenets styrelse og tilsyn ..	103	ryks død	159
Statens tjenestemænd, normering ..	105	Koncentrationslejre i	160
— løntillæg	95	Tjekisk illegal modstand	160
Stiftsraad. — Kirkeraad	102	Tyskland	156
Udbyttebegrænsning	100	Berlin-blokaden	154
Undergrundsloven	96	Bevæbnet Østtyskland — og føl-	
Vareforsyningsloven	97	gerne	156
Værnepligtsloven	104	Kommunalvalg i Berlin	156
		Prominente sovjetrussiske deser-	
<i>Maanedens politiske debat</i>	108—132	tører	159
Busch-Jensen, kommentarer til an-		<i>Økonomi og Statistik</i>	145—152
grebene paa	127	<i>Danmark:</i>	
Finanslovdebatten	108	Bykomm. overslag over driftsregn-	
Busch-Jensen, angrebene paa	119	skaberne 1947/48—1948/49	148
Forsvarsspørgsmaalet	118	Detailomsætningen i april kvartal	
Indenrigspolitiske forhold, alm. ..	108	1948	147
Kommentarer	126	Detailpristallet oktober 1948	147
Kommunisterne, opgøret med	122	Forsyningsforhold	145
Retsforbundets stilling	125	Handelsaftaler	149
Statsradiofonien, angrebet paa ..	124	Landbrugsejendomme, salg af i 2.	
Sydslesvig	117	kvartal 1948	146
Udenrigspolitik i almindelighed ..	115	Marshall-planen	145
Forsvarsspørgsmaalet	129	Salg af ikke-landbrugsejendomme i	
Hedtoft, statsminister, om den poli-		1. halvjaar 1948	147
tiske situation	131	Statistiske oplysninger	148
Konservativt landsraadmøde	130		
Radikale—Retsforbundet	130	<i>Udlandet:</i>	
Radioens »politiske slagside«	128	Den belgiske krise	149
Rettelse	132	Træk af den økonomiske og sociale	
Sydslesvig, Christmas Møller og de		udvikling i hele verden	150
konservative	131		

Ansvarhavende: Slvg. Hellberg.

Bog- og Papirhandelen »Fremad« . Dansk Andels Trykkeri . København

Analyse af kommunismens verdenshistoriske fejlgreb.

Norsk „Arbeiderbladet“ bragte 4/11 en leder, som vi her gengiver, med udeladelse af de sidste 10 linjer, som omhandlede rent internt norske forhold:

Den kommunistiske verdensbevægelse er udsprunget af store historiske begivenheder. Først og fremmest den russiske revolution i 1917 og dernæst den røde armés indsats under den sidste verdenskrig. Det er Sovjetunionens fremtræden og magtstilling, som mere end noget andet har virket tiltrækkende, og som har skabt selve eksistensgrundlaget for de kommunistiske partier.

De paroler, som udgik før november-revolutionen, var enkle og haandfaste: fred, brød og jord til den arbejdende bonde. Lenins proklamation efter magtovertagelsen var lige saa klar og samlende: magten til sovjetterne, som var de nye samfundsorganer, og folkenes selvbestemmelsesret. Finland og de baltiske stater fik da ogsaa deres frihed.

Denne rejsning gav nyt haab for de undertrykte arbejdermasser og de undertrykte folkeslag. De saa hen til Petrograd og Moskva. Derfra burde der kunne udgaa nye, friske impulser og kraft til den frihedskamp, man stod overfor i alle lande.

Det nye Rusland kunde være blevet udgangspunktet for en bred, folkelig rejsning paa socialistisk og demokratisk grund, men denne store chance blev forspildt. Saa snart revolutionen var nogenlunde sikret, blev den kommunistiske internationale — Komintern — dannet. Den traadte i 1919 frem med et forholdsvis enkelt program, men ved den anden og konstituerende kongres i 1920 blev de berømmelige teser og optagelsesvilkaar vedtaget, og udrensningerne tog til. De store vesteuropæiske partier blev flænget op. Arbejdernes modstandskraft blev lammet i land efter land, og Mussolini, Hitler og Dollfuss kunde begynde at marchere.

Under den anden verdenskrig blev Komintern formelt opløst. Den indflydelse og goodwill, Sovjet skabte sig under opgøret med nazismen og fascismen, gav det en ny chance for sammen med andre fremskridtskræfter at bære de frihedsidealer frem til sejr, som Atlanterhavsdeklarationen gav udtryk for: folkenes selvbestemmelsesret og frihed for frygt og nød. Men i stedet er det blevet magtpolitik af reneste vand. Og vi har faaet Kominform, som konkurrerer med Vatikanet og Wall Street om sjælene og tøjlerne i en ny og alt andet end fri verden.

Den norske arbejderklasses holdning til Sovjet og Komintern maa ses paa baggrund af de faktiske begivenheder. Trossætninger har for de fleste spillet en underordnet rolle. De troende har derimod søgt at gøre teser og dogmer til noget ganske centralt og afgørende. Det er ogsaa delvis lykkedes dem at omspænde almindelige arbejdere med et spindelvæv, som de har vanskeligt ved at komme løs fra. Det er sympatien for arbejderstaten, som bliver misbrugt til dette ensidige og fanatiske formaal, som der ogsaa ofte knytter sig personlige interesser til. Der er nemlig nok saa mange, som har lænket deres stilling til Sovjets politik og indflydelse.

Det norske arbejderparti sluttede sig i 1919 til den nye internationale.

Spørgsmaalet vakte ikke dengang saa stor strid. Den fik vi aaret efter, da tesserne kom. De førte ogsaa til det første brud. Tesserne blev vedtaget med stærke reservationer paa meget væsentlige punkter. Arbejderpartiet vilde ikke bryde med sine demokratiske traditioner og sin egenart. For det vilde være ensbetydende med at klippe sin egen navlestræng over.

Eksekutiven havde paa forhaand godkendt disse forbehold. Alligevel blev der en stadig strid baade med den opposition, som havde dannet sig herhjemme med Peder Furubotn og Arvid Hansen i spidsen, og eksekutiven og dens udsendinger. Striden kulminerede paa landsmødet i november 1923. Eksekutiven var repræsenteret ved en tysk eks-præst, Hörnle, en haardkogt herremand med en dogmatisk indstilling.

Den umiddelbare strid gjaldt arbejder- og bonderegeringsparolen og religionsresolutionen, men drejede sig i virkeligheden om hele forholdet til Moskva og internationalen. Landsmødet stillede sig paa centralstyreflertallets side og forkastede Hörnles krav. Han deklarerede derpaa, at Det norske arbejderparti havde brudt med Komintern, hvorpaa han i spidsen for mindretallet marcherede ud af Folkets hus' store sal og til Østre arbejdersamfund, hvor et nyt parti blev organiseret.

Norges kommunistiske parti tog en god del af vort parti med sig. Ikke mindre end 8 dagblade og 3 ugeblade fulgte med over i det nye parti. Det blev saaledes en alvorlig splittelse. Naar saa forholdsvis mange fulgte med, var det af samhørighedsfølelse med Sovjetunionen. Denne følelse var endnu nok saa fremherskende.

Partiet var stærkest dagen efter stiftelsen. Tilbageslaget meldte sig meget snart. For nu fik alle tesetilhængerne albueslag. Det blev ikke til at holde ud for almindelige, livsfriske mennesker. De trak sig efterhaanden tilbage og søgte igen kontakt med deres gamle parti, hvor de ogsaa hørte hjemme. Ved klassesamlingen sluttede en større gruppe sig til de forhandlinger, som blev ført, og den tilsluttede sig det forenede parti efter samlingskongressen i 1927. Da krigen kom i 1940, var samlingen politisk stort set gennemført.

Den politiske splittelse og indbyrdes strid i mellemkrigsaaarene satte den norske arbejderklasse voldsomt tilbage. Det borgerlige vanstyre fik under disse forhold saa at sige frit slag. Store værdier gik til spilde. Arbejderpartiet maatte genrejse sin presse. Det krævede store ofre. Folkets hus, som kom paa kommunisternes hænder, blev afhændet. De havde en egen evne til at øde det, andre havde samlet.

Krigen gav de norske som andre landes kommunister nye muligheder. Det var Sovjetunionens holdning efter overfaldet i 1941 og den røde armés indsats, som gjorde det stærkeste indtryk. Egentlig har det jo ikke noget med indenrigspolitik at gøre, men de kommunistiske partier profiterede overalt paa disse ydre hændelser.

Omslaget er imidlertid nu indtraadt i alle lande med presse- og organisationsfrihed og frie valg. Norges kommunistiske parti er ogsaa paa retur. Dets stilling til de ydre som indre begivenheder — til Tjekoslovakiet og Jugoslavien som Marshallhjælpen og Herøya — virker afslørende. Partiet har atter set sine bedste dage.

Det dunkle spil —

Hvorfor driver de franske kommunister en politik, som synes at føre general de Gaulle stadig nærmere til magten? skriver „Morgonbladet” i sin leder den 20. november. Gennem udenrigsminister Mochs sensationelle afsløringer om Kominforms økonomiske støtte til de kommunistiske strejkekasser har man faaet en del af svaret paa spørgsmaalet: Sovjetunionen søger uden hensyn til de politiske konsekvenser at sabotere den franske genopbygning inden for Marshallplanens ramme. Men til yderligere belysning henvises til en serie artikler i de franske socialisters hovedorgan, „le Populaire”, i hvilke Leon Blum paapeger, at alt, hvad kommunisterne foretager sig, øger faren for de Gaulles magtovertagelse, skønt en af de Gaulles første handlinger maa blive at knuse det kommunistiske parti. Visse franske socialister har haft et svar paa spørgsmaalet, hvorfor kommunisterne da fører denne selvmorderiske politik — nemlig at kommunisterne skulde tro, at de ved de Gaulles magtovertagelse kunde vinde folkets flertal for sig og i anden omgang erobre magten. Men Blum tror ikke, at kommunisterne ikke kan se, at forudsætningen for noget saadant maatte være, at kommunisterne i forvejen havde vundet sympati eller tilknytning fra alle antigaullistiske kredse; i stedet frastøder de disse kredse.

Hvordan skal da den kommunistiske taktik forklares?

Blum antyder en mulighed, der kan synes paradoksal og absurd. Men er det sandt eller ikke, at Moskva frem for alt søger at modarbejde den amerikanske politik? Og vilde de Gaulles magtovertagelse i Frankrig ikke indebære mulighed for, at forbindelsen mellem Frankrig og dets angelsaksiske allierede forværredes, at Brysselpagten og Atlantpagten vanskeliggjordes, at det tyske problem blev mere forplumret, at Vesteuropas genopbygning ikke kunde realiseres?

Og kunde Moskva mon ikke tænke sig at ofre det franske kommunistparti for en saadan gevinst?

LOVGIVNINGS-ARBEJDET

Finanslovdebatten

er refereret under „Maanedens politiske Debat”.

Statstilskud til forbrugerpriserne for mælk og flæsk.

Forslaget til lov om forlængelse af statstilskud til forbrugerpriser paa mælk og flæsk kom til 2. behandling i Folketinget den 3. november. Som omtalt i sidste nr. af „Noter”, var de borgerlige partier meget betænkelige ved at fortsætte „tilskudspolitikken”. Man gik dog med til at forlænge ordningen med tilskud til mælk, flæsk og fedt indtil 1. april. I perioden indtil da skal undersøges, hvorvidt det konservative forslag om at samle samtlige tilskud i eet, der udbetales til familierne i forhold til antallet af børn, lader sig realisere. Kommunistiske ændringsforslag om dels at inddrage smør under tilskudsordningen, dels at afregne landbruget med Englandseksportprisen i stedet for gennemsnitseksportprisen, blev forkastet.

Ved 3. behandling den samme dag blev forslaget vedtaget, kun Retsforbundet stemte imod. I Landstinget blev forslaget vedtaget den 4. nov. efter at kommunistiske ændringsforslag var forkastet.

Statstilskud til nedbringelse af brødprisen.

Det i sidste nr. af „Noter” omtalte forslag om rabatmærker til brød kom til 2. behandling den 11. november. Et flertal, bestaaende af Socialdemokratiet, Venstre, de Konservative og de Radikale, gik ind for at opretholde tilskud til sigtebrød og rugbrød, men for at undgaa rabatmærkeordningen, henlægges tilskudet til bagerne.

I beretningen fra udvalget siges derefter:

„Man erkender, at der er en mulighed for, at byggryn og havregryn vil blive brugt som foder. Bl. a. af den grund, men ogsaa fordi tilskudet i sig selv er saa ringe, og følgerne af dets bortfald derfor vil blive saa ubetydelige, indstiller flertallet, at tilskudet for disse varegrupper op-
hører. Det samme indstilles, forsaavidt angaar franskbrød, flormel, kager og wienerbrød, idet den prisstigning, dette vilde medføre, ikke menes at være af en saadan størrelse, at det kan motivere opretholdelse af det administrationsapparat, som et fortsat tilskud vilde udkræve.”

Retsforbundet vilde foretrække, at tilskudsordningen bortfaldt, og at leveomkostningerne for befolkningen nedbringes ved billiggørelse af forbrugsvarerne ved afskaffelse af toldbeskyttelsen og restriktionerne. Kommunerne stillede som ændringsforslag, at tilskudsordningen blev opretholdt som hidtil paa samtlige brød- og kornsorter samt paa gryn. Kommunisternes forslag blev forkastet.

Ved 3. behandling samme dag stemte samtlige partier undtagen Retsforbundet for ophævelse af brødrationeringen og for tilskud i den nævnte form til priserne paa rugbrød og sigtebrød.

Forslaget kom til behandling i Landstinget den 12. november, og her stillede Kommunerne ændringsforslag som i Folketinget. Forslaget blev dog vedtaget i Folketings-flertallets affattelse.

Hjemmeværnets tilskadekomne.

Det i sidste nr. af „Noter” omtalte forslag om, at eventuelle tilskadekomne i hjemmeværnet med hensyn til invaliderente m. m. skal ligestilles

med tilskadekomne militære værnepligtige, blev uændret vedtaget i Landstinget den 28. oktober og i Folketinget den 17. november.

Tjenestemændenes løntillæg.

Det i sidste nr. af „Noter“ omtalte forslag om løntillæg til statens tjenestemænd kom til 2. behandling i Folketinget den 27. oktober. Det gik her som ventet efter den pressekampagne, de borgerlige blade havde ført forud for behandlingen, at de borgerlige partier og Kommunisterne vilde søge at score sig et politisk point over for tjenestemændene ved at give overbud i forhold til det, som finansministeren var naaet til enighed med tjenestemandsoorganisationerne om. Bortset fra Kommunisterne stillede dog ingen af partierne konkrete ændringsforslag, men gik ind for det opnaaede resultat. Der skete altsaa ingen ændringer i forslaget under udvalgsbehandlingen. Derimod lovede finansministeren at søge forhøjelsen paa 5 pct. af finanslovshonorarerne givet med tilbagevirkende kraft fra 1. januar.

Venstre mente, at man burde tilstræbe lønmodtagernes kaar forbedret gennem prisfald og skattenedsættelse. Selv om partiet var betænkeligt ved forslaget paa grund af dets virkninger overfor kommunernes, de koncessionerede selskabers og private virksomheders lønninger, mente man dog ikke, at statstjenestemændene skulde lide under, at det ikke var lykkedes den socialdemokratiske regering at fastholde kronens indre købekraft, hvorfor man gik ind for forslaget. De konservative gik skarpt imod det, de kalder „nivelleringen af statens lønninger“. De havde derfor i udvalget ventileret forslag om at yde det midlertidige løntillæg i form af ensartet procenttillæg til alle lønklasser. Dette vilde have betydet en stærk stigning for de højere lønnede grupper, mens de mindrelønnede grupper stort set vilde have faaet samme tillæg som efter finansministerens forslag. De Konservative lod dog deres forslag falde til fordel for regeringsforslaget. De Radikale tiltraadte ligeledes forslaget, men beklagede, at det ikke havde været muligt at opnaa enighed om en yderligere forhøjelse af tillægget til pensionisterne. De Radikale havde i udvalget ventileret spørgsmaalet, om pensionisterne skulde have et tillæg, svarende til 70 pct. af, hvad den aktive tjenestemand opnaar, hvor regeringens forslag gaar paa 50 pct. De stillede dog intet forslag derom, mens Kommunisterne, der ikke var medlem af lønningsudvalget, ved 2. behandling stillede en række ændringsforslag, der gik ud paa, at forsørgere og ikke-forsørgere skulde have samme tillæg, nemlig 6 portioner reguleringstillæg i forhold til de 2½ portion, som forslaget indeholder bestemmelse om. Pensionister skulde have samme tillæg som den aktive tjenestemand, og tillæggene skulde ydes til begge ægtefæller med fuldt beløb. Virkningen af Kommunisternes forslag kan ses af nedenstaaende oversigt, der sammenligner Regeringens forslag med Kommunisternes:

Samlet aarlig pensions- givende lønning	Giftede mænd og dermed ligestillede samt andre tjenestemænd over 40 aar	Alle øvrige tjenestemænd	Kommuni- sternes forslag
under 1.500 kr.	20 %	13⅓ %	48 %
1.500— 4.499 kr.	300	200	720
4.500— 5.999 -	330	220	792
6.000— 7.499 -	360	240	864
7.500— 8.999 -	390	260	936
9.000—10.499 -	420	280	1008
10.500—11.999 -	450	300	1080
12.000 og derover	480	320	1152

Det siger sig selv, at partiernes holdning og det kommunistiske overbud gav finansminister *H. C. Hansen* anledning til at komme med en række skarpe bemærkninger og med en række oplysninger, hvoraf vi bringer enkelte. Regeringens forslag vilde medføre en udgift for 1. aar paa 28 mill. kr. og for det følgende aar paa 22 mill. kr., mens Kommunisternes forslag 1. aar vilde koste mellem 82 og 83 mill. kr. og det følgende aar 66 mill. kr. Overfor denne udgiftsstigning staar Kommunisternes forslag om øjeblikkelig skattenedsættelse paa 250 mill. kr. *H. C. Hansen* karakteriserede dette som himmelraabende demagogi. Som et svar til nogle aviser, der havde udnævnt *H. C. Hansen* til »pensionisternes fjende nr. 1«, og omtalt ham som »uden social forstaaelse«, og som et svar paa partiernes udtalelser om større tillæg til pensionisterne gav *H. C. Hansen* oplysninger om statens faktiske udgifter til pensionisterne. I 1945—46 brugtes 77 mill. kr. aarligt i udgift til pensionisterne. Efter tjenestemandsløven af 1946 steg udgiften, saaledes at det samlede beløb i dag er oppe paa 130 mill. kr. Det foreliggende finanslovsforslag viser, at statens udgifter til pensionister vil andrage 116,5 mill. kr., mens de 5 pct., tjenestemændene betaler, andrager 12 mill. kr. Saafremt tjenestemændene ved deres bidrag skulde dække omkostningerne, skulde procenten forhøjes med op mod det 9—10-dobbelte.

Staten betaler i pension i forhold til lønnen paa højeste løntrin inden for de forskellige løngrupper følgende:

	Løn	Pension
16. lønningsklasse (ufaglærte)	6.432	5.112
14. — (faglærte)	6.859	5.427
Assistent i etaterne	8.161	6.183
Overassistent	9.549	7.002
Fuldmægtig	10.518	7.992
Kontorchef	14.880	11.148

Generalmajor *Rye* havde i »Berlingske Tidende« skrevet en artikel om pensionisternes forhold. I artiklen angreb han stærkt finansministeren og talte om »en kynisme og logik, der minder mere om østeuropæisk end om vesteuropæisk tankegang« — og om at »haabe paa, at der engang kommer mænd med større retfærdighedsfølelse til statens ror«. I den anledning oplyste *H. C. Hansen*, at generalmajor *Rye* i den tid, han var ansat i statens tjeneste, har indbetalt i pensionsbidrag 8500 kr., mens han indtil dette øjeblik har faaet udbetalt i pension 92.022,50 kr. Han oppebærer nu 1191 kr. om maaneden. Han vil fremtidig efter forslaget faa 1208,50 kr. om maaneden plus en efterbetaling paa 192,50 kr.

Kommunisternes ændringsforslag blev stemt ned af samtlige andre partier. Ved forslaget 3. behandling, der blev foretaget samme dag, vedtoges forslaget om løntillæg i finansministerens affattelse med alle stemmer. Forslaget blev vedtaget i Landstinget uden ændringer den 29. okt. Forslaget om honorarernes forhøjelse med 5 pct. fra 40 til 45 pct. er senere tiltraadt af finansudvalget.

Undergrundsloven.

Minister for offentlige arbejder, *Carl Petersen*, fremsatte i Folketinget den 27. oktober forslag til lov om tillæg til lov om efterforskning og indvinding af raastoffer i Danmarks undergrund. Ved forelæggelsen gav *Carl Petersen* en interessant redegørelse for resultatet af det sagkyndige udvalgs undersøgelser af, hvorvidt det saltfund, ingeniør *Ravlin* gjorde den 13. november 1936 i Harte ved Kolding, var ægte. Udvalget var gennem en lang række undersøgelser og afhøringer kommet til det resultat, at saltfundet var et falsum. Hermed var det juridiske grundlag for koncessionen paa eneret til efterforskning af Danmarks undergrund,

som »Danish-American Prospecting Company« siden 1940 har udnyttet, bortfaldet. Loven om undergrunden ønskedes forlænget til den 1. novbr. 1949, for at man kunde faa lejlighed til ved en forhandling med amerikanerne at opnaa en rimeligere ordning for den danske stat.

Ved 1. behandling den 28. oktober gik samtlige partier med undtagelse af Kommunisterne og Retsforbundet ind for forlængelse af loven, for at forhandlinger kunde blive foretaget. Dog ønskedes forlængelsen nedsat til den 1. maj 1949. Herom stillede ministeren derefter ved 2. behandling forslag, ligesom Kommunisterne stillede forslag om, at loven kun skulde forlænges een maaned, for at man kunde faa tid til at afvikle amerikanernes eneret. Samtidig stillede Kommunisterne krav om, at der skulde foretages undersøgelser, for at man kunde faa klarlagt det politiske og administrative ansvar for undergrundsloven. Carl Petersen svarede, at han ikke mente, at man kunde naa et resultat ved saadanne undersøgelser, da de fleste af de mennesker, der i sin tid havde haft med koncessionens udformning at gøre, ikke længere var beskæftiget i ministeriet. Aksel Larsen var ikke tilfreds med denne udtalelse, hvorfor han ved 3. behandling stillede forslag til motiveret dagsorden saalydende:

»Idet Folketinget udtaler, at fordelingen af det politiske og administrative ansvar for undergrundsloven og dens administration bør klarlægges, opfordrer det ministeren for offentlige arbejder til snarest at søge det amerikanske selskabs koncession paa efterforskning og indvinning af raastoffer i Danmarks undergrund ophævet, og fortsætter derefter behandlingen af den paa dagsordenen opførte sag.«

Dagsordenen blev forkastet, idet Socialdemokrater, Venstre, Konservative og Radikale stemte imod, Kommuniste og Retsforbundet for, medens 4 venstremænd, Knud Kristensen, Jensen-Broby, Arnth Jensen og Erik Appel undlod at stemme. Ved 3. behandling samme dag blev forslaget vedtaget, idet Socialdemokratiet, Venstre, Konservative og Radikale stemte for, Kommunisterne imod, medens Retsforbundet samt Gautier Schmidt (V.) undlod at stemme. I parentes bemærket kan det nævnes, at Kommunisterne i 1936 stemte for Danmarks undergrundslov.

Forslaget blev den 29. oktober vedtaget i Landstinget.

Vareforsyningsloven.

Vareforsyningsloven kom til 2. behandling den 9. og 10. november. Som ventet gik Venstre og Konservative skarpt imod loven, uden at de dog turde paastaa, at loven kunde undværes. Venstremanden Axel Kristensens udtalelser kan bedst samles i følgende sammendrag: »Vor stilling til forslaget vil være afhængig af, om vi kan opnaa garanti for, at en politik som den, vi ønsker, vil blive ført.« Han hævdede iøvrigt, at regeringen ikke havde taget hensyn til oppositionen i sin vareforsyningspolitik. Den konservative Weikop gik stærkt ind for friere udenrigshandel, import af færdigvarer og ekspropriationsbestemmelsens fjernelse. Han hævdede, at intet var gjort, for at vi kan vende tilbage til normale tider, og at de Konservatives stilling til forslaget vilde være afhængig af, om deres afviklingsønsker bliver imødekommet. Jørgen Jørgensen (R.) fremhævede, at det i de sidste maaneder er lykkedes at lempe ikke saa lidt paa restriktionerne, men han vilde gerne videre frem. Det var hans opfattelse, at ministeren havde rettet sig efter ønskerne i vareforsyningsudvalget. Derfor var han overrasket over Axel Kristensens tone. »I vareforsyningsudvalget kan vi godt tale sagligt om tingene, men derfra refereres jo heller ikke. Naar Axel Kristensen gaar saa stærkt imod lovens forlængelse, ser jeg det som et bevis paa, at han ikke regner med foreløbig at skulle overtage handelsministeriet.« Loven kan ikke undværes, og derfor tilsagde Jørgen Jørgensen paa de Radikales vegne

velvillig behandling under forudsætning af, at restriktionerne afskaffes saa hurtigt som muligt. *Aksel Larsen* (Komm.) mente, at det ikke er muligt at skride til afvikling af restriktionerne og Varedirektoratet, saa længe der er valuta- og varemangel, medens *Starcke* (Retsf.) mente, at tiden var meget gunstig for afvikling af restriktionerne, og at det ikke kan gaa for hurtigt.

Handelsminister *Krag* svarede bl. a., at det er lidt ejendommeligt, at Venstre snart paastaar, at landet ingen regering har, men kun et administrationsudvalg, og næste dag siger, at regeringen slet ikke er til at samarbejde med, fordi den selv bestemmer det hele. Han bad *Axel Kristensen* komme ned paa jorden, naar han paastaar, at regeringen har holdt ham i uvidenhed om den økonomiske udvikling. Han er slet ikke uvidende, og som *Jørgen Jørgensen* oplyste fra vareforsyningsudvalget, har *Axel Kristensen* trukket endog overordentlig meget paa administrationen med hensyn til at faa forelagt oplysninger. Til *Weikop*, der havde efterlyst friere udenrigshandel, oplyste ministeren, at der snart vil komme en friliste, der med hensyn til udførsel vil omfatte 60 pct. af de under hans ministeriums omraade hørende varer mod hidtil kun 10 pct. Han understregede iøvrigt stærkt, at det var nødvendigt med en vareforsyningslov, fordi de økonomiske tilstande ude i verden var saa usikre.

Efter mange korte og skarpe bemærkninger, ikke mindst vendt mod *Starckes* demagogiske politik, sendtes forslaget i udvalg.

Marshall-laanet. — Betingelserne.

Som bekendt modtager Danmark Marshall-hjælpen dels som gave, dels som laan. I indeværende aars tre sidste kvartaler beløber gaven sig til ca. 75 mill. dollars, mens laanet er paa 25 mill. dollars. De nærmere betingelser for laanet er nu i orden, idet begge Rigsdagens finansudvalg den 28. oktober har tiltraadt et forslag fra finansministeren herom. Renten for laanet er fastsat til 2,5 pct., men da laanet er rentefrit til 30. juni 1953, bliver den effektive rente kun paa 2,09 pct. Laanet er afdragsfrit indtil udgangen af 1955 og skal derefter tilbagebetales over 28 aar. Tilbagebetalingen sker efter en stigende skala med intervaller paa 9 aar. De første 9 aar efter 1956 afdrages 112.000 dollars pr. halvaar, de næste 9 aar 225.000 dollars halvaarligt og sidste 9 aars-periode 950.000 dollars halvaarligt. Det sidste aar, 1983, afdrages to gange 917.000 dollars.

Der er i laanedokumentet indføjet den meget vigtige bestemmelse, at parterne — paa grund af ugunstig økonomisk udvikling for Danmark eller af andre grunde — kan træffe aftale om, at rente- og afdragsbetalingerne skydes ud, eller man kan vedtage, at de i stedet skal erlægges i danske kroner.

Grønland. — Blyforekomsterne.

Efter forslag fra statsminister *Hans Hedtoft* har Folketingets finansudvalg tiltraadt en bevilling paa ca. 800.000 kr. til en dansk ekspedition til Grønland i den kommende sommer. Ekspeditionen, der skal staa under ledelse af dr. *Lauge Koch*, skal løse tre hovedopgaver, nemlig 1) en nærmere undersøgelse af de i sommer fundne blyførende kvartsgange i Mesters vig, 2) en almindelig geologisk undersøgelse af landskaberne, ikke alene omkring Mesters vig, men ogsaa syd og nord derfor, for derigennem at konstatere, om man i Østgrønland staar overfor et minedistrikt af større omfang, 3) en fortsættelse af den almindelige geologiske undersøgelse og kortlægning af Østgrønland. Ekspeditionen, der faar eget skib til raadighed, bliver udstyret med alle moderne hjælpemidler, f. eks. flyvemaskine, for at antallet af arbejdsdage i det sne- og isfyldte distrikt kan blive størst muligt.

Civilforsvaret.

Indenrigsminister *Smørum* fremsatte i Folketinget den 10. november forslag til lov om civilforsvaret. Forslaget er paa nær et par enkelte punkter enslydende med det forslag, som et sagkyndigt udvalg har udarbejdet. Da vi paa basis af den fra udvalget afgivne betænkning har gjort udførligt rede for forslaget i Noterne, 19. aargang, nr. 11, side 635—36 samt nr. 12, side 697, skal vi ikke her gentage dette. Kun skal nævnes, at ministeren har foreslaaet, at ingen kan nægte at lade sig udskrive til civilforsvaret, idet dette ikke har noget krigsmæssigt formaal, men udelukkende baseres paa at hjælpe civilbefolkningen i krigstilfælde.

Forslaget kom til 1. behandling den 16. november. Bortset fra Kommunerne var der almindelig enighed om, at den udenrigspolitiske situation gør en lovgivning, der sikrer civilbeskyttelsen i krigstilfælde, nødvendig. Venstre, Konservative og Radikale var noget betænkelige ved den udstrakte myndighed, forslaget giver indenrigsministeren, ligesom den radikale *Bertel Dahlgaard* fandt, at forslaget vilde blive mere be- kosteligt end beregnet. Kommunisten *Alfred Jensen* fandt, at forslaget om civilbeskyttelse var et led i vor forsvarsordning og et led i den almin- delige militarisering, der svækker fredens kræfter. Derfor vilde Kom- munerne gaa imod. Retsforbundsmanden *Hans Hansen* var betænkelig, særlig vedrørende tvangsudskrivning af mandskab.

Efter at ministeren havde understreget den skarpe skillelinje, man ønskede mellem militært beredskab og den civile beskyttelse, blev for- slaget sendt i udvalg.

Kropsvisitering.

Efter at en journalist fra „Politiken“ ved udrejse til Sverige har for- langt sig lovens klare ord for toldvæsenets tilladelse til kropsvisitering forelagt — og ikke kunde faa det, har der været betydelig uro om spørgsmaalet visitering ved toldvæsenets foranstaltning. For at faa spørgs- maalet klaret, forelagde finansminister *H. C. Hansen* i Folketinget den 10. november forslag til lov om toldvæsenets eftersyn af rejsende m. m. Efter forslaget berettiges toldvæsenet til at foretage eftersyn ikke blot af gods og bagage, men ogsaa paa person ved indpassage til eller ud- passage fra dansk toldomraade. Ved eftersyn paa person kan den paa- gældende kræve, at eftersynet overværes af et vidne. Iøvrigt henviser forslaget til retsplejelovens § 761. Heri fastsættes, at ved eftersynet skal udvises skaansel og varsomhed, at eftersyn af kvinder skal ske ved kvin- der og ikke overværes af mænd, og at eftersyn paa personer altid skal ske i særlige, lukkede rum.

Forslaget kom til 1. behandling den 11. november. Her gik samtlige partier undtagen Retsforbundet ind for, at det var nødvendigt at udstyre toldvæsenet med ret til kropsvisitering, hvis man ønskede de af Rigs- dagen givne lovbestemmelser overholdt. Der var dog ikke helt enighed om, efter hvilket princip udvælgelsen af personerne skulde ske, og hvorvidt politiet eventuelt skulde kunne medvirke ved en visitering. Forslaget sendtes derfor i udvalg.

Tillæg til alders- og invaliderentemodtagere.

Socialminister *Strøm* fremsatte i Folketinget den 10. november for- slag til lov om et ekstraordinært tillæg til alders- og invaliderentemod- tagere. Efter folkeforsikringsloven reguleres satserne efter pristallet een gang aarlig, nemlig pr. 1. april. Da der imidlertid allerede nu er sket saa store prisstigninger, at en regulering vil være berettiget, og da statens pensionister har opnaaet et midlertidigt tillæg for aarene 1948—49, har regeringen ment det rigtigt at forskyde reguleringen fra 1. april 1949 til 1. oktober 1948. Pristallet er steget saa meget, at det giver anledning til

en regulering paa 2 pct. af grundbeløbene med en deraf følgende tilsvarende stigning af forskellige tillæg. For at undgaa større administrative vanskeligheder for kommunerne er tillægget udregnet som et een gangstillæg, der skal udbetales sammen med renten for januar maaned 1949 og udgøre for enlige samt for ægtepar, hvor kun den ene ægtefælle oppebærer rente, henholdsvis 20, 17 og 14 kr. i København, i provinsbyerne og i landkommunerne. For ægtepar, hvor begge ægtefæller oppebærer rente, bliver tillægget i de 3 kommunegrupper henholdsvis 31, 27 og 23 kr.

Den samlede udgift til forslaget bliver 4,2 mill. kr., nemlig 3,4 mill. kr. vedrørende aldersrenten og 0,8 mill. kr. vedrørende invaliderenten. Staten (herunder invalideforsikringsfonden) bærer $\frac{4}{7}$ af udgiften til aldersrente og $\frac{6}{7}$ af udgiften til invaliderente, og den samlede merudgift for staten kan derfor anslaaes til godt 2,6 mill. kr.

Forslaget kom til 1. behandling den 12. november. Samtlige partier undtagen kommunisterne anbefalede kort, medens kommunisterne bebudede ændringsforslag ved 2. behandling, fordi de ikke fandt forslaget vidtgaaende nok. Forslaget blev uden udvalg sendt direkte til 2. behandling.

Kommunisternes ændringsforslag ved 2. behandling den 16. november gik ud paa, at aldersrentens grundbeløb skulde forhøjes med 10 pct. med virkning fra 1. oktober 1948, et forslag, der er beregnet til at ville koste ca. 35 mill. kr. Socialminister Strøm nævnede, at aldersrentemodtagerne i indeværende finansaar havde faaet forbedret deres forhold med ialt ca. 80 mill. kr., nemlig direkte forhøjelse af renten ca. 50 mill. kr., nedsættelse af skatterne 12 mill. kr., pristalsregulering pr. 1. april ca. 12 mill. kr., erstatning for smør- og rabatmærkernes bortfald 1,8 mill. kr. og efter det behandlede forslag endelig 4,2 mill. kr. Herudover var det ikke muligt at skaffe penge til forbedringer, hvorfor han afviste kommunisternes forslag. Heri fulgte alle øvrige partier ham, hvorfor kommunisternes ændringsforslag blev forkastet.

Ved 3. behandling den 17. november blev forslaget vedtaget enstemmigt i folketinget. I Landstinget blev forslaget behandlet den 18. november, ogsaa her stillede Kommunisterne ændringsforslag, der forkastedes, hvorefter regeringens forslag blev enstemmigt vedtaget.

Udbyttebegrænsning.

Det i sidste nummer af „Noterne“ omtalte forslag om udbyttebegrænsning kom til 1. behandling i Folketinget den 29. oktober. Forslaget mødte en overraskende haard modstand. Selv om partierne ved de seneste forlængelser af udbyttebegrænsningsloven har krævet en revision af loven, var de dog stærkt afvisende overfor det foreliggende forslag. Den mest yderliggaaende var naturligvis Retsforbundets repræsentant, der helt afviste nødvendigheden af en udbyttebegrænsningslov. Venstres to ordførere, Axel Kristensen og Boye Meyer gik begge imod forslaget. Axel Kristensen mente ikke, at det er nødvendigt i almindelighed at have en udbyttebegrænsningslov, medens han eventuelt vilde være med til at binde de under krigen skabte reserver. Boye Meyer udtalte blandt andet, at selv om udbytteerne skulde stige noget, maa man tage med i betragtning, at en ikke ringe del af den forøgede købekraft, der her er tale om, vil vandre tilbage til statsskatten i form af skatter, et synspunkt man aldrig har hørt gjort gældende fra den side, naar talen var om forhøjelse af lønningerne. Fra konservativ side viste man ogsaa uvilje. Man nærede stor betænkelighed ved overhovedet at fortsætte med en lovgivning paa dette omraade. „Den ene spændetrøje afløser den anden.“ Selv den radikale Rasmussen Gylling vilde ikke medvirke til en permanent lovgivning. Ønskede man aktieselskabsformen bevaret i Danmark, maatte man

skabe vilkaar, som selskaberne kunde være tjent med. Han vilde derfor ikke tilsige støtte til lovforslaget i den foreliggende skikkelse. Aksel Larsen (Km.) udtalte, at forslaget paa visse felter var en forbedring, men nærede betænkelighed ved, at dets bestemmelser ikke var tilstrækkelig rigoristiske.

Forslaget sendtes derefter i udvalg, og man kan vel desværre efter den stilling, partierne har taget ved 1. behandling, frygte, at udbyttebegrænsningsloven vil blive meget stærkt forringet.

Dobbeltbeskatning U. S. A.—Danmark.

I juni 1948 ratificerede Rigsdagen en overenskomst, der var afsluttet mellem Danmark og U. S. A. for at undgaa dobbeltbeskatning i de to lande. Senere har det imidlertid vist sig, at man i U. S. A. arbejder med et forslag om beskatning af udlændinges kapitalgevinster. Man har derfor ønsket at faa bestemmelsen herom strøget af den gældende overenskomst. Da man fra dansk side ikke kunde have noget at indvende herimod, idet tanken om beskatning af kapitalgevinster ogsaa har været fremme herhjemme, forelagde finansministeren i Landstinget og Folketinget den 27. oktober forslag om at slette § 12 i den nævnte overenskomst. Forslaget blev vedtaget i Landstinget den 4. og i Folketinget den 12. november. Her undlod kommunisterne at stemme for forslaget. Finansminister H. C. Hansen fandt anledning til at gøre ordføreren, Alfred Jensen, opmærksom paa, at den kommunistiske ordfører netop var gaaet imod den paagældende bestemmelse i loven, da overenskomsten blev lavet, medens man altsaa nu paa et senere tidspunkt, blot fordi der er tale om et spørgsmaal, der vedrører Amerika, gaar imod, at tage en bestemmelse ud, som man tidligere selv har haft betænkeligheder ved at sætte ind i forslaget.

Støtte til nybygning af fiskefartøjer.

Fiskeriminister Chr. Christiansen fremsatte i Landstinget den 12. november forslag til lov om støtte til nybygning af fiskefartøjer m. v. Der har tidligere været ydet støtte til nybygning af fiskefartøjer, men ved lovrevision i 1946 indsattes en bestemmelse om, at laan og tilskud kun kunde ydes til motorudskiftning samt til nybygning i de tilfælde, hvor ældre udslidte fartøjer, der er uegnede til fiskeri, ønskes udskiftet. Begrænsningen var dengang begrundet med den betydelige udvidelse af den danske fiskerflaade under krigen samt med de uoverskuelige afsætningsforhold paa daværende tidspunkt, hvorfor man fandt det betænkeligt at yde tilskud til yderligere udvidelse af fiskerflaaden. Da disse forhold ikke længere raader, og da der ikke mindst hos yngre fiskere er opsparet et behov for at komme i besiddelse af et fartøj, stilles nu forslag om, at laan kan ydes til nybygning af fiskefartøjer samt til udskiftning af motoranlæg i fiskefartøjer. For finansåret 1949—50 stilles et beløb paa 500.000 kr. til raadighed. Laan ydes med indtil 30 pct. af værdien af det sejlfaerdige fartøj med motoranlæg eller værdien af et udskiftet motoranlæg. Laanet udbetales kontant. Af laanet er en fjerdedel rentefrit, medens resten forrentes med 4 pct. p. a. Laan til nybygninger er afdragsfri i et aar fra laanets udbetaling og tilbagebetales herefter i løbet af 15 aar med $\frac{1}{30}$ halvaarlig i hver termin. Laan til motoranlæg er ligeledes afdragsfri i et aar og afdrages derefter i løbet af 6 aar med $\frac{1}{12}$ halvaarlig i hver termin.

Efter en kort 1. behandling den 17. november, hvor partierne anbefalede forslaget, sendtes det i udvalg.

Amtskommunernes skat.

Venstre fremsatte i Folketinget den 28. oktober to forslag, der tager

sigte paa amtskommunernes skatter. Begge forslag — et om kommunale ejendomsskatter og et om fælleskommunal udligningsfond — gaar ud paa, at saafremt en amtskommune i et skatteaar udskriver et skattebeløb, der overstiger det tilsvarende beløb for skatteaaret 1937—38, kan amtsraadet bestemme, at indtil halvdelen af det overskydende beløb lignes direkte paa de af amtsraadskredsens beboere, der er paalignet indkomstskat til staten.

Forslagene var fremsat i sidste rigsdagssamling, men blev ikke færdigbehandlede.

Fiskerilovene.

Det i sidste nummer af »Noter« omtalte forslag om midlertidige ændringer i de gældende fiskerilove blev uændret vedtaget i Landstinget den 28. oktober og i Folketinget den 17. november.

Stiftsraad — Kirkeraad.

De Konservative fremsatte i Folketinget den 4. november forslag til lov om ændring i og tilføjelse til lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsraad. Forslaget gaar kort fortalt ud paa, at der i hvert stift skal oprettes et stiftsraad, bestaaende af stiftets biskop, 2 medlemmer, der vælges af og blandt de faste gejstlige i stiftet, samt 4 læge medlemmer, der vælges af menighedsraadene. Stiftsraadets opgave skal bl. a. være at tilrettelægge bispevalg og give skriftlig indstilling til kirkeministeren ved nybesættelse af provsteembeder og i en række andre kirkelige sager, der vedrører stiftet, samt være vejledende eller raadgivende for myndighederne og kirkeministeriet.

Endvidere foreslaas oprettet et kirkeraad — en slags kirkelig rigsdag — bestaaende af 3 medlemmer, valgt af og blandt landets biskopper, 20 medlemmer, valgt af stiftsraadsmedlemmer som valgmand, nemlig 6 præster og 14 lægmænd, 2 medlemmer, valgt af de to teologiske fakulteter, 1 medlem valgt af kirkeministeriet og 5 medlemmer valgt af kirkelige foreninger. Kirkeraadet skal afgive betænkning i alle spørgsmaal vedrørende lovgivning om kirkens anliggender, ligesom det skal afgive erklæring i alle spørgsmaal vedrørende kirkelige indre spørgsmaal, saasom gudstjenesteordning, ritualer, salmebøger o. s. v.

Forslaget kom til 1. behandling i Folketinget den 18. november. Kirkeministeren og samtlige andre partier gik imod. Kirkeminister *Frede Nielsen* fremhævede, at det konservative forslag savnede de nødvendige forudsætninger, nemlig et ønske i udbredte kredse og ændringens nødvendighed. *Frede Nielsen* kaldte forslaget en kamoufleret kirkeforfatning, hvorefter man vilde faa en kirkeforsamling, der vilde etablere sig som en stat i staten. Paa linje hermed laa samtlige partiets ordførere, idet dog Venstres ordfører vilde være med til at lovfæste biskoppernes ret til at blive spurgt vedrørende kirkens indre anliggender. Selv om forslaget efter ordførertalerne praktisk var afvist, sendtes det dog i udvalg.

Lempelser i byggerestriktionerne.

Efter forhandling med vareforsyningsudvalget har boligminister *Johs. Kjærbo* kunnet gennemføre betydelige lempelser i byggerestriktionerne. Kort refereret gaar lempelserne ud paa følgende:

1. Klausuleringen af udenlandsk træ nedsættes fra 75 pct. til 60 pct., saaledes at fremtidig 40 pct. heraf kan anvendes frit.
2. Lagrene af finsk træ frigives helt; der er fortrinsvis tale om træ, der er anvendeligt til reparationsarbejder o. l. Men nye tilførsler af saavel finsk som svensk træ forbeholdes udelukkende for det byggeri, myndighederne anviser det til, og den 100 pct. klausulering opretholdes altsaa.

3. Klausuleringen af indenlandsk træ nedsættes fra 75 pct til 50 pct., saaledes at halvdelen af det indenlandske træ kan anvendes frit.
4. Forbudet mod at anvende brædder til samtlige værelser i nyopførte lejligheder ophæves.
5. Klausuleringen af krydsfiner nedsættes fra 50 til 25 pct.

Endelig kan tilføjes, at der fremtidig vil blive frigivet mere træ til reparationer paa landet og i industrivirksomheder. Det har ogsaa været overvejet at tillade større reparationer af boligejendomme. Maksimum har hidtil været beløb, der svarer til 1½ pct. af ejendomsskylden. Resultatet er blevet, at man fra 1. januar vil forhøje procentgrænsen for industribygninger til 3 pct., for offentlige bygninger og beboelses- og landbrugsejendomme til 2 pct., dog til 3 pct. for beboelses- og landbrugsejendomme med under 20.000 kr. ejendomsskyldværdi.

Herudover kan nævnes, at der kan forventes meddelt materialebevilling til opførelse af sommerhuse, naar der ved opførelsen udelukkende anvendes barakmateriel eller andre brugte materialer, dog ikke brugte mursten, gasbetonsten og lignende. Det er dog en betingelse, at huset opføres i tiden 1. november til 1. maj, samt at bruttoetagearealet ikke overstiger 85 kubikmeter.

Ved salget af barakmateriel til sommerhuse vil der blive fastsat visse krav med hensyn til husets udseende m. v. Med hensyn til garager er der ikke givet lempelser, men barakudvalget har vedtaget i videre omfang end hidtil at sælge barakmateriel til garagebyggeri.

Skolevæsenets styrelse og tilsyn.

Undervisningsminister *Hartvig Frisch* fremsatte i Folketinget den 17. november *forslag til lov om det kommunale skolevæsenes styrelse og tilsyn*. Forslaget bygger i sine hovedtræk paa det af et flertal i en kommission udarbejdet forslag. Pladsen tillader ikke en nøje gennemgang af forslagens indhold, hvorfor kun nogle afvigelser fra den gældende ordning skal nævnes.

Det foreslaas, at dét overlades til kommunalbestyrelsen at bestemme, om der skal oprettes skolenævn til afløsning af forældreraadene ved de enkelte skoler. Disse skolenævn faar større beføjelser end forældreraadene. Hvor der ikke oprettes skolenævn, faar forældrene i hver af kommunens skoler repræsentant i skolekommissionen, saa de derigennem kan føre tilsyn med skolen og øve indflydelse paa tilrettelæggelsen af dens arbejde. Det foreslaas, at sognepræsten ikke længere faar tilsyn med religionsundervisningen, men blot ret til at overvære den, hvis han ønsker det. Samtidig bortfalder bestemmelsen om, at provsten er født medlem af amtsskolekommissionen. Forslaget betyder paa forskellige omraader en decentralisering; saaledes faar de lokale skoledirektioner fremtidig adgang til at afgøre sager, som hidtil har skullet indsendes til undervisningsministeriets afgørelse. Dette gælder bl. a. spørgsmaal om byggeplaner og lærernes tjenesteboliger, dog saaledes at lærerne kan indanke en afgørelse for ministeriet. Skoleraadene, der oprettes i hver amtsraadskreds med repræsentanter for amtsraadet og amtets købstæder, faar beføjelser til at afgøre spørgsmaal om pensioner og ventepenge og til at ansætte en lærers tjenesteadler, dog saaledes at undervisningsministeren træffer bestemmelse ved første gangs ansættelse.

De kaldende myndigheder faar ret til at bevilge en lærer afsked med pension uden først at spørge ministeren. Derimod skal uansøgte afskedigelser stadig forelægges ministeriet, ligesom afskedigelser, hvor en lærer ikke gør fyldest i sin stilling, skal foretages af ministeriet. Hvor det drejer sig om afskedigelser efter den nugældende § 33 (tidligere § 8), der ændres til § 42 (hvor læreren kommer i modsætningsforhold til befolkningen),

skal sagen forelægges et udvalg, bestaaende af amtmanden, 1 repræsentant for undervisningsministeriet og 1 repræsentant for amtsraadet. Dette udvalgs afgørelser bliver endelig, saaledes at der ikke som hidtil paany kan rejses sag efter et aars forløb.

Ligeledes som nyt foreslaas bestemmelse om, at der i amterne ansættes en amtsskolepsykolog, der skal være konsulent for særundervisningen af elever, der har vanskeligt ved at følge den almindelige undervisning. Udgiften hertil anslaas for samtlige amter til 250.000—300.000 kr., der betales med halvdelen af amternes skolefond og halvdelen af statskassen. Endelig kan nævnes, at amtsskolekonsulenterne fremtidig skal have kongelig udnævnelse.

Erhvervsskatten.

Indenrigsminister *Smørum* fremsatte i Folketinget den 17. november forslag til lov om ændring i lov nr. 28 af 18. februar 1937 vedrørende personlig skat til kommunen. Forslaget drejer sig om erhvervsskatten. Denne lov er sidst revideret i 1946, da det fastsattes, at betingelsen for, at en skatteborger skulde svare erhvervsskat, var, at erhvervsindtægten udgør mindst 2000 kr. og den skattepligtige indkomst mindst 5000 kr. (hovedstadskommunerne 6.500 kr). Paa grund af forskydning i pris- og indtægtsniveauet er det nu nødvendigt at revidere bestemmelsen. Det foreslaas derfor, at erhvervsskattepligten fra og med skatteaaret 1949—50 betinges af, at skatteyderen i erhvervskommunen har haft en indtægt af mindst 3000 kr., og at skatteyderen for det paagældende skatteaar er ansat i indkomst til staten af et beløb, der overstiger sygekassegrænsen i hans opholdskommune. For at lette administrationen regnes med sygekassegrænsen uden eventuelle forsørgertillæg. De sidst ansatte beløb for sygekassegrænsen er pr. 1. april 1948:

Hovedstadskommunerne	7800 kr.
Købstæderne	7200 -
Landkommunerne	6200 -

Samtidig reguleres delingsbrøken for delingen af skattebeløbet mellem opholdskommunen og erhvervskommunen. Det foreslaas, at opholdskommunens andel af skatten af følgende indkomster skal udgøre:

indtil 8950 kr.	100%
9.000—11.950 kr.	70%
12.000—14.950 -	60%
15.000—17.950 -	50%
18.000 kr. og derover	40%

Disse ændringsforslag betyder, at de smaa erhvervsskatteydere, det ikke var meningen at ramme ved loven, nu undtages for at svare erhvervsskat, mens det sikres, at de store erhvervsskatteydere, der har søgt sig et skattely, fortsat maa svare erhvervsskat. En foretaget undersøgelse af forslagens virkninger viser, at erhvervsskatteyderne antal vil blive reduceret med 46 pct. i Aalborg, 48 pct. i Odense, 52 pct. i Randers og 57 pct. i Sorø. Samtidig vil det erhvervsskattebeløb, der tilfalder de fire nævnte kommuner, være reduceret med henholdsvis 26, 38, 31 og 44 pct. I København vil antallet af erhvervsskatteydere gaa ned fra 10.958 til 9302 og erhvervsskatten falde fra 6,9 til 6,6 mill. kr.

Værnepligtsloven.

Indenrigsminister *Smørum* fremsatte i Landstinget den 17. november forslag til lov om tillæg til lov om værnepligt. Efter dette tillæg har indenrigsministeren haft bemyndigelse til at fratage de værnepligtige retten til at kræve udsættelse med at møde paa session og bemyndigelse til at give

midlertidig bestemmelse om udskydelse af tidspunktet for de værnepligtiges optagelse i lægsrullen. Disse bemyndigelser foreslaas forlænget 1 aar. Herudover har ministeren haft bemyndigelse til at rekvirere lokaler til afholdelse af sessioner. Denne bemyndigelse har ikke i et eneste tilfælde været i brug; indenrigsministeren foreslog derfor denne del af bemyndigelsen ophævet. I forbindelse med sin forelæggelsestale nævnte indenrigsministeren, at han agtede at nedsætte en kommission til at forberede en gennemgribende revision af hele værnepligtslovgivningen og foretage en undersøgelse af muligheden for en forenkling af udskrivningskredsens arbejdsforhold.

Bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalveskastning.

Landbrugsminister *Bording* fremsatte den 17. november i Landstinget forslag til lov om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalveskastning. Lovgivningen om bekæmpelse af tuberkulose hos kvæg har efterhaanden givet saa gode resultater, at 99,2 pct. af alle landets kvægbesætninger nu er fri for tuberkulose. Da loven om smitsom kalveskastning først er vedtaget i 1948, kan lignende gode resultater endnu ikke opvises. Imidlertid mener man det nødvendigt at fortsætte bekæmpelsen. Hidtil er de nødvendige midler blevet fremskaffet gennem opkrævning af en afgift ved udførsel af kvæg og kød og gennem et stats-tilskud paa $\frac{1}{3}$ af de samlede aarlige udgifter, dog ikke over 1 million kr., og en lignende ordning foreslaas i det forelagte forslag. I modsætning til tidligere love, der kun har været gældende for 1 aar ad gangen, foreslaas det nu, at loven bliver uden tidsbegrænsning.

Statens tjenestemænd. — Normering.

Finanminister *H. C. Hansen* fremsatte i Folketinget den 18. november forslag til lov om ændring i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd. Forslaget er en forløber for den aarlige normeringslov. Efter omorganisationen af administrationen paa Færøerne er enkelte ændringer i tjenestemændenes stilling nødvendige. Det foreslaas, at amtmandsstillingen paa Færøerne nedlægges, og i stedet foreslaas oprettet en stilling som rigsombudsmand med samme lønsmæssige placering, som amtmanden havde, dog skal det aarlige repræsentationstillæg fastsættes faa finansloven. Endvidere ændres stillingen som amtslæge paa Færøerne til betegnelsen „landslæge“. Endelig foreslaas det, at den højeste embedsmand i fiskeriministeriet fremtidig benævnes som departementschef i stedet for som nu direktør.

Dyrebeskyttelse.

Venstre med fhv. justitsminister *Elmquist* som ordfører fremsatte den 18. november i Landstinget forslag til lov om ændring i lov nr. 152 af 17. maj 1916 om værn for dyr. Forslaget gaar ud paa en skærpelse af dyreværnsbestemmelserne, idet der for mishandling af dyr fastsættes straf af indtil 1 aars fængsel, i gentagelsestilfælde 2 aar. Endvidere foreslaas, at kupering af halen paa heste kun maa ske, hvor det af lægemæssige hensyn er paakrævet, og at kuperingen kun maa foretages af en dyrlæge og under bedøvelse. Videre foreslaas, at ørerne og halen paa hunde kun maa kuperes af en dyrlæge og under bedøvelse; dog kan kupering af halen paa hunde, der ikke er 8 dage gamle, ske uden dyrlægehjælp og uden bedøvelse, naar den iøvrigt foretages under betryggende forhold. Endelig foreslaas, at den, som har gjort sig skyldig i mishandling af dyr, ved dom for bestandig eller for et nærmere fastsat tidsrum frakendes retten til at eje, bruge, passe eller slagte eller i det hele at beskæftige sig personligt med dyr. Forbudet kan begrænses til at angaa bestemte arter af dyr.

Krigsforsikring af skibe og varer.

Handelsminister Krag fremsatte i Landstinget den 18. november to forslag, nemlig forslag til lov om forlængelse af lov nr. 183 af 4. maj 1939 om danske skibes forsikring mod krigsfare og forslag til lov om forlængelse af lov nr. 184 af 4. maj 1939 om forsikring af varer og fragt mod krigsfare til søs. Da de forhold, der betingede krigsforsikringens oprettelse i 1939, stadig maa siges at være til stede, foreslaas lovene forlænget, for vareforsikringens vedkommende med 1 aar og for skibsforsikringens vedkommende indtil udgangen af marts 1949, idet der forhandles med rederierhvervet om en nyordning, saaledes at krigsforsikringsvirksomheden paa dette omraade, der siden 1939 har været drevet udelukkende for statens regning, paany overtages af det oprindelige forsikringsinstitut.

Kommunistisk forespørgsel angaaende Grønland.

Den 12. november anmeldte Kommunisterne i Folketinget følgende forespørgsel:

„Hvilket resultat er der opnaaet ved forhandlingerne med USA's regering om ophævelse af overenskomsten om Grønlands forsvar, og hvornaar kan det forventes, at USA's militære styrker rømmer Grønland?.

Forespørgslen kom til behandling den 18. november, hvor udenrigsministeren svarede følgende:

„De amerikanske styrker har efterhaanden rømmet samtlige tilbageværende amerikanske vejrmeldingsstationer paa Grønland. Det drejer sig om fem paa østkysten og en paa vestkysten. Danmark har overtaget driften af disse stationer.

Desuden har amerikanerne paa vestkysten rømmet flyvepladsen Mar-rak. Danmark har faaet og akcepteret et amerikansk tilbud om at overtage den.

Endelig har de amerikanske myndigheder paa vestkysten rømmet to radiopejlestationer, en militærstation og en fyrstation. Af disse har Danmark overtaget to og forhandler om overtagelse af de to andre med de dertil hørende installationer. Herefter er alle amerikanske stationer paa Grønlands østkyst rømmet.

Paa vestkysten findes Frederiksdal loranstation; vi er i færd med at undersøge, om vi kan paatage os driften af denne station, som er af betydning for navigeringen. Endvidere opretholder de amerikanske myndigheder stadig paa vestkysten to flyvepladser (Blue West I og VIII), en radiopejlestation og en depotstation.

Under krigen var vejrmeldetjenesten paa Grønland delvis amerikansk, delvis dansk. Vejrmeldetjenesten paa Grønland er nu et rent dansk foretagende, bortset fra den vejrmeldetjeneste, der drives fra de 2 amerikanske flyvepladser.

Som det fremgaar heraf, har der været fremgang i og resultater af forhandlingerne med den amerikanske regering om ophævelse af Grønlands-overenskomsten, idet de har ført til en successiv afvikling af betydeligt omfang.

Det er regeringens hensigt at fortsætte forhandlingerne med det formaal, vi stadig har haft for øje, at bringe traktaten til ophør.

Aksel Larsen kunde ikke erklære sig tilfreds med redegørelsen og efterlyste oplysninger angaaende de nye anlæg og udvidelser, amerikanerne efter hans opfattelse havde foretaget paa Grønland. Han stillede derefter følgende dagsorden:

„Folketinget opfordrer regeringen til i overensstemmelse med Grønlands-overenskomstens artikel 10 at tilkendegive U. S. A.'s regering sin hensigt om at bringe overenskomsten til ophør.

Som svar herpaa foreslog Gustav Pedersen følgende dagsorden:

• Idet Folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning, opfordrer tinget regeringen til at fortsætte de i redegørelsen omtalte forhandlinger med U. S. A.'s regering. •

Efter at udenrigsministeren havde konstateret, at der er foretaget en meget væsentlig reduktion af det amerikanske personel paa Grønland, foretoges afstemning, hvorefter Gustav Pedersens dagsorden blev vedtaget med 107 stemmer mod 7; 2 retsforbundsmænd undlod at stemme.

Folketingets spørgetime.

Slesvig-Holstens flag.

I Folketingets spørgetime den 17. november stillede Knud Kristensen følgende spørgsmaal til udenrigsministeren: »Hvad har regeringen foretaget sig i anledning af den britiske regerings godkendelse af det holstenske oprørsflag som landflag for Sydslesvig og Holsten?»

Gustav Rasmussen svarede, at straks, da den britiske ambassadør mundtligt havde meddelt udenrigsministeren, at militærregeringen i Kiel agtede at give tilladelse til flagning med det slesvig-holstenske flag i Sydslesvig og Holsten, havde han bedt den danske ambassadør i London om at gøre forestilling herom overfor det britiske udenrigsministerium. Udenrigsministeriet havde dog allerede da givet militærmyndighederne tilladelse til at anerkende flaget. Paa trods heraf blev det paalagt den danske ambassade i London at gøre ny forestilling, ligesom udenrigsministeren selv paa konferencen i London havde fremdraget sagen, uden at det havde givet resultat.

Kristelige arbejderes afskedigelse.

I Folketingets spørgetime den 17. november spurgte venstremanden Damgaard landbrugsministeren om følgende: »Finder landbrugsministeren det rimeligt, at 5 arbejdere, der er medlemmer af kristelig fagforening og arbejdsløshedskasse er bleven afskediget fra klitvæsenets tjeneste efter at have været fast beskæftiget fra 6—20 aar i plantager i Thy?»

Landbrugsministeren svarede, at afskedigelsen var sket efter henstilling fra Dansk Arbejdsmandsforbund og i overensstemmelse med cirkulærer, der siger, at ved statens arbejde maa kun beskæftigtes medlemmer af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse. Kristelig dansk fællesforbunds arbejdsløshedskasse mistede sin statsanerkendelse den 1. april 1938, men det er efter reglerne bestemt, at for saa vidt en person har været medlem af denne arbejdsløshedskasse før 1. april 1938, kan han fortsat være beskæftiget ved statens arbejder. I det foreliggende tilfælde er de nævnte arbejdere først indmeldt i Kristelig dansk fællesforbunds arbejdsløshedskasse pr. 1. april 1948 og opfylder derfor ikke de nævnte overgangsbestemmelser.

Formanden for DAF, Chr. Larsen, meddelte i »Soc.-Dem.« den 21/11, at der ved fri forhandling mellem forbundet og klitvæsenet for flere aar siden er afsluttet overenskomst om, at klitvæsenet kun vil beskæftige folk, der er medlem af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse. Forbundets krav om afskedigelse af de 5 mand var i overensstemmelse med nævnte overenskomst. De 5 mand havde tidligere været medlem af DAF og kunde have bevaret arbejdet, hvis de ikke havde udmeldt sig.

Byggevirksomheden. — Rettelse.

I sidste nr. af »Socialdemokratiske Noter«, nr. 1, omtales i referatet af trontalen side 8, at der i første halvdel af 1948 var færdigbygget 8.500 lejligheder, mens der side 60 i omtalen af den statistiske oversigt over

byggevirksomheden i første halvdel af 1948 er nævnt, at antallet af lejligheder, der er fuldført indenfor byggestatistikens omraade, er 7.000. Forskellen i disse to tal beror paa, at byggestatistiken ikke omfatter hele landet, men derimod hovedstaden, købstæderne og 84 landkommuner. Begge tal er altsaa rigtige. Forskellen mellem tallene er tallet paa det antal lejligheder, der er bygget i det omraade, der ligger udenfor byggestatistiken.

MAANEDENS POLITISKE DEBAT

Finanslovdebatten.

Det lykkedes i aar at tilendebringe førstebehandlingen af finansloven — finanslovdebatten — i løbet af overraskende kort tid i dagene 28. okt. til 5. november. En række spørgsmål blev draget ind i debatten, og i det følgende refereres og citeres de væsentlige udtalelser, idet de enkelte sagsomraader behandles hver for sig i følgende rækkefølge: almindelige indenrigspolitiske forhold, udenrigspolitik i almindelighed, Sydslesvig, forsvarsspørgsmaalet, angrebene paa justitsminister *Busch-Jensen*, opgøret med kommunisterne, angrebene paa radioen og endelig Retsforbundets stilling.

Det var bemærkelsesværdigt, at der bortset fra Retsforbundet ikke fremkom angreb paa boligminister *Kjærbøl*, som dog ellers paa et vist tidspunkt i sommer var genstand for ganske kraftige angreb, ikke mindst i Venstre-pressen. Den omstændighed, at disse angreb er døet hen, og at de ikke blev gentaget under finanslovdebatten, har man vel lov til at tage som et udtryk for en stiltiende erkendelse af, at *Kjærbøl* er paa gode veje til at opnaa den tilsigtede orden og plan i boligbyggeriet.

En vis rolle under debatten spillede valgalliancen mellem Socialdemokratiet, de Radikale og Retsforbundet, men da den tidligere har været omtalt i Soc. Noter, er der set bort fra udtalelserne herom.

Almindelige indenrigspolitiske forhold.

I det følgende nævnes først nogle af de synspunkter, som blev fremsat af partiernes ordførere i første omgang af debatten den 28. og 29. oktober.

Gustav Pedersen (S) vendte sig mod skatteplyndringsagitationen, idet han fandt det bemærkelsesværdigt paa baggrund af talen om skatteborgernes udplyndring, at de private formuer fra 31. december 1938 til 31. december 1946 var vokset fra 10.790 mill. kr. til 20.175 mill. kr. Han gennemgik, hvad staten brugte de store beløb til. Det var først og fremmest lønningerne, og her havde det ved tjenestemandslønningernes forhøjelse fornylig vist sig, at intet parti holdt sig tilbage, men at der blev givet overbud fra flere sider. Socialudgifterne havde været stigende som en direkte følge af prisstigningen. For forswarets vedkommende forelaa et paatrængende genopbygningsarbejde, hvor der endnu er et stykke vej frem. Paa disse tre omraader maatte enhver regering have foretaget en å jour-føring af udgifterne. Man havde heftet sig ved udgifterne til de forskellige rabatordninger; disse ordninger havde imidlertid haft til formaal at hindre en prisstigning, som, hvis den ikke var blevet hindret,

havde medført øgede lønudgifter for staten. Den eneste maade, hvorpaa man paa dette omraade kunde indvinde penge, var at bruge afviklingen af rabatordningerne til at flytte en del af byrderne fra de velhavende over paa de mindrebemidlede. Hvis dette ikke var meningen, kunde der kun spares forholdsvis lidt her. Administrationsudgifterne til vareforsyningslov m. v. androg i virkeligheden saa smaa beløb, at de ingen betydning havde i forbindelse med skatteproblemet. Han tilkendegav Socialdemokratiets enighed med finansministeren om, at der var grund til at søge en mere retfærdig fordeling af skatterne gennemført, først og fremmest med henblik paa en lettelse for de laveste indtægter. Der vilde dog endnu en tid være følelige byrder forbundet med genopbygningsarbejdet.

Gustav Pedersen vendte sig dernæst til kravet om restriktionernes ophævelse. Marshallplanen og den gode høst havde gjort det muligt at lette nogle af de haardeste restriktioner, men der var ikke skabt nogen ny situation for vort land.

Overfor den voldsomme agitation paa udgifterne til restriktionernes administration pegede Gustav Pedersen paa, at statsregnskabet for 1947/48 viste en udgift paa 24.007.582 kr. til priskontrol, varedirektoratet, de forskellige nævn og kornkontoret. Paa det forelagte finanslovsforslag var udgifterne til de samme formaal opført med 21.751.355 kr. Heroverfor nævnte han, at alene Landmandsbanken havde en omkostningskonto paa 21.826.985 kr. Han vilde ikke hermed beskyldte Landmandsbanken for at administrere for dyrt, men blot gøre opmærksom paa, at man i det private erhvervsliv arbejder med meget store administrationsomkostninger. Endelig fremhævede han, at vi i Danmark havde haft valuta- og importkontrol i over 16 aar, og at der i hele denne periode havde været anti-socialistisk flertal i Rigsdagen.

Gustav Pedersen sluttede med at udtale, at lige saa fuldt som Socialdemokratiet anerkendte, at der maatte tages hensyn til den talmæssige stilling i Folketinget, lige saa fuldt kan der være spørgsmaal saa afgørende vigtige, at det var nødvendigt for Socialdemokratiet at sætte en grænse for, hvor meget det kunde afvige fra, hvad det ansaa for nødvendigt og forsvarligt. Skulde det ske, hvad ingen haabede eller ønskede, at man der gav regeringen uforsvarlige eller uantagelige vilkaar, kendte Socialdemokratiet vejen ud til vælgerne. Men der var vilje til at forhandle under hensyntagen til de rimelige krav fra befolkningens side.

Knud Kristensen (V) var i sin ordførertale især optaget af at paavise, hvor meget gunstigere navnlig de økonomiske forhold var, da regeringen Hedtoft traadte til i 1947, end da hans egen regering traadte til i 1945. Desuden mente han, at den socialdemokratiske regerings praksis stod daarligt til den agitation, man havde ført under Venstreregeringen. Iøvrigt erkendte han, at regeringen havde sin parlamentariske basis i orden, og han mente endog, at regeringen i saa henseende havde konsolideret sin stilling ved den valgalliance i Folketinget, som var indgaaet mellem Socialdemokratiet, Det radikale Venstre og Retsforbundet. Han sluttede med følgende udtalelse:

„De politiske magtforhold er saadan, at regeringen ikke kan styrtes, og at der ikke — — kan dannes en anden, der har mulighed for paa parlamentarisk grundlag at føre udviklingen videre og lede arbejdet, og det tager vi til efterretning. Men vi har den mest ubetingede mistillid til den nuværende regerings politik og til dens oprigtighed og dens loyalitet. Ud-

fra disse synspunkter vil vi i den kommende tid øve den indsats og den gerning, som er henlagt til os.

I modsætning til Knud Kristensen tilkendegav *Bjørn Kraft* (K) sit partis vilje til samarbejde. Efter de Konservatives opfattelse var mindretalsregerings-systemet ikke godt, men naar man ikke foreløbig syntes at kunne komme frem til en fastere regeringsdannelse, var det Rigsdagens pligt efter bedste evne at arbejde med det system, vi havde, ikke at understrege dets svagheder igennem sine politiske handlinger, men at bøde paa dem ved at kalde de bedste kræfter i demokratiet frem, herunder viljen til samarbejde. Det var regeringens pligt at gaa i spidsen. I begyndelsen af forrige samling var det, som om regeringen var noget vaklende i sin holdning overfor denne sag, men i sidste halvdel af samlingen viste den en stigende forstaaelse for sin stillings pligter. Hvis regeringen vilde fortsætte hermed, skulde det ikke skorte paa samarbejdsvilje fra de Konservative. Deres stilling fra sag til sag vilde være bestemt af dette synspunkt. De følte sig hverken forpligtede overfor regeringen eller noget andet parti. I samme forbindelse udtrykte han ønsket om en bedre orientering fra regeringens side og advarede den mod at træffe vigtige administrative beslutninger, før den havde sikret et flertal bag sig.

Bjørn Kraft fremsatte ønske om at faa forfatningsforhandlingerne tilendebragt. Herunder henstillede han til overvejelse, om man ikke skulde gaa over til det schweiziske system, hvorefter regeringen sammensattes af de forskellige partier under hensyn til deres styrke i Rigsdagen. Endelig mente han, at den endelige gennemførelse af den nye forfatning burde vente, til man af andre grunde skulde appellere til vælgerne.

Han fandt, at man i Knud Kristensens tale kunde spore nogen fortrydelse over, at den forrige regerings velsignelsesrige virksomhed var standset, og en lille fortrydelse over, at man maaske selv i for stor udstrækning havde været medvirkende til at fremkalde en situation, hvori befolkningen nu maa savne en saa fortræffelig regering! Han udtalte, at genopbygningen kun vilde lykkes, hvis der kunde skabes et sundt balanceforhold mellem pengemængde og varemengde, og saafremt man i takt hermed skred til en konsekvent afvikling af restriktionerne. Det vilde blive de Konservatives hovedopgave at drive regeringen saa langt som muligt frem mod dette maal. Han fandt, at regeringen vel erkendte nødvendigheden af at forøge opsparingen, men at den ikke traf de herpaa sigtende foranstaltninger, snarere tværtimod. Regeringen fastholdt efter hans opfattelse en saakaldt opstemt inflation for at undgaa arbejdsløshed, men det var ikke nødvendigt at stimulere købekraften paa et tidspunkt, hvor der er stor beskæftigelse.

Om skatteproblemerne sagde *Bjørn Kraft*, at skatteskruen var gaaet i bund, og at hver eneste ny, direkte skat uvægerlig vilde komme til at ramme den private opsparing, der var bedre end statens opsparing. De skattereformer, som paatænktes, herunder ophævelsen af skattefradragsreglen, vilde navnlig ramme mellemstanden. Han gentog den konservative opfattelse, at der kan spares 100 mill. kr. paa tilskudsordningerne, efterlyste brugsforeningsskatten og talte for en lempelse af den direkte indkomstskat til staten.

Som Venstres anden ordfører fremsatte fhv. finansminister *Thorkil Kristensen* bl. a. nogle økonomiske betragtninger. Han var paa sit partis vegne enig i, at der fortsat skulde stræbes efter overskud paa statsregn-

skabet, og iøvrigt konkluderede han sine betragtninger omtrent paa følgende maade: Opsparingen er for lille, og indkomstudjævningen har skærpet misforholdet mellem opsparing og behovet for opsparing. Den bebudede skatteomlægning vil skærpe dette misforhold. Skatteomlægningen vil forøge presset paa priser og lønninger, fordi den betyder frigørelse af købekraft. Man slipper ogsaa købekraft løs derved, at man begynder at lette restriktionerne fra den forkerte ende, nemlig forbrugsrestriktionerne. En anden skattepolitik vilde have været mere rimelig; regeringen burde ligesom den foregaaende regering have lagt mere vægt paa forbrugsafgifter. Desværre gaar udviklingen den modsatte vej. I 1946/47 androg indkomst- og formueskatten til staten 746 mill. kr. og forbrugsafgifterne 1.046 mill. kr. — i 1947/48 var de to tal henholdsvis 891 mill. og 1.033 mill. kr. I depressionstider kunde man føre en finanspolitik, som stimulerede efterspørgslen, ligesom man paa længere sigt burde arbejde for en yderligere indkomstudjævning, selvom det i øjeblikket vilde være en urigtig politik.

Bertel Dahlgaard (R) indledede med nogle polemiske bemærkninger til Knud Kristensen, hvorunder han slog fast, at regeringen ikke havde nogen fast parlamentarisk basis, men søgte sin støtte fra sag til sag, og at Venstre i fjor stemte for næsten alle vedtagne love. Han gav den karakteristik af Knud Kristensens tale, at den syntes ham at være en forhenværendes græmmelse over den spildte mælk.

Dahlgaard paapegede den heldige økonomiske udvikling i den senere tid, som havde givet landbruget et pusterum, om hvis længde man intet kunde sige med sikkerhed. Man vilde handle klogt i at forberede sig paa, at strengere tider ikke ligger mange aar forude. Han haabede derfor paa, at landbruget vilde udnytte den blidere luftning godt, saaledes at man konsoliderede sig i den enkelte bedrift og undgik uproduktive udgifter. Det gjaldt om for landbruget at lægge planer for en modernisering af produktionsapparatet. For byerhvervene havde bedringen i landets forsyninger skabt muligheder for dristigere skridt i retning af restriktionernes afvikling. Vi skulde selvfølgelig ikke begaa letsindigheder som efter forrige krig, men vi var inde i en periode, hvori det paa den anden side kom an paa at passe paa, at statsrestriktionerne ikke blev hængende, hvor de er overflødige eller skadelige. Det kunde i det enkelte tilfælde være tvivlsomt, hvornaar det rette tidspunkt var inde; i saadanne tilfælde vil det oftest være rigtigt, at man gør forsøget paa at ophæve restriktionerne. Viste det sig, at friheden udnyttedes uforsvarligt, maatte man finde sig i at gøre et skridt tilbage. Iøvrigt var det nødvendigt, at forbrugerne atter vænnede sig til at sammenligne varepriser i udsalgene, saaledes at en sund konkurrence kunde udvikle sig. Bertel Dahlgaard mente, at vi stadig levede i inflationen, og hvis vi ikke formaaede at standse kapløbet mellem lønninger og priser, betød det en stadig fortsat undergravning af landets konkurrenceevne.

Bertel Dahlgaard vendte sig imod Thorkil Kristensens betragtninger og udtalte, at landets politik og statens indflydelse bør sættes ind paa at paakalde og fremme opsparingen, netop i de brede lag, jævnsides med, at indkomstudjævningen finder sted, og endvidere maa man søge at skabe det fornødne samarbejde mellem alle produktionsfaktorer om større produktionseffektivitet. Det gælder med hensyn til teknisk rationalisering, men det gælder ogsaa med hensyn til større stabilitet paa arbejdsmar-

kedet. Med den sidste bemærkning tænkte han bl. a. paa en imødegaaelse af den hyppige skiften arbejdsplads.

Bertel Dahlgaard opfordrede regeringen til at tage initiativet til, at der tilvejebringes et midlertidigt organ, repræsenterende dette ting, suppleret med enkelte, særligt sagkyndige, som regeringen har pligt til at raadføre sig med angaaende foranstaltninger, som maatte blive paakrævet under de hastigt skiftende situationer, som et konjunkturuomslag uvægerligt vil frembyde. Han tilsagde sit partis forhandlingsvillighed overfor ændringer i indkomstskatteskalaen og indførelse af børnetilskud. Han betegnede det som en kendsgerning, at den danske beskatning sammenlignet med den svenske og engelske var lempeligere for de store og største indkomster, men mere tyngende for mellemindkomster, og han erkendte, at skattefradragets reglen i sin nuværende form medfører visse urimeligheder. Det skal nok vise sig, at man ved en kombination af ændringer i skalaen med en ændring af formen for skattefradraget kan fjerne urimelighederne, og dette vilde Det radikale Venstre yde sin medvirken til. Bertel Dahlgaard sluttede med at tilsige regeringen et loyalt medarbejderskab ud fra de synspunkter, han havde fremsat, og han bad regeringen fortsat erindre, at den er en mindretalsregering.

Aksel Larsen (Komm.) benyttede det meste af sin tale den 29. oktober dels til angreb paa justitsministeren, dels til en nærmere forklaring paa hans tale til den kommunistiske centralkomité den 18. september. Om de indenrigspolitiske forhold erklærede han bl. a., at Danmarks økonomiske situation ikke var saa daarlig, som man vilde gøre den til. Han mente, at der skete en daarlig fordeling af raastofferne og angreb regeringen for den førte prispolitik (ophævelse af visse maksimalpriser), og endelig krævede han skattelettelser.

Som Retsforbundets ordfører fremsatte Starcke den 29. oktober en række springende bemærkninger, hvis hovedpunkter var en stærk beklagelse af, at det enkelte menneskes frihed og ret var beskaaret, et krav om jordmonopolets, toldmonopolets og restriktionernes afskaffelse og krav om skattelettelser. Han erklærede, at man langt udenfor landets grænser saa hen til grundskyldskommissionens arbejde med forventning og fortrøstning, og endelig mente han, at grundskyldskommissionen og de stærke krav om skattelettelser og restriktionernes bortfald skyldtes Retsforbundets agitation.

Endelig mødte ogsaa Hovedstadens Venstre med egen ordfører, Anker Lau, som foruden en række spørgsmaal til ministrene navnlig beskæftigede sig med de økonomiske forhold.

Den 2. november svarede statsministeren, finansministeren og handelsministeren.

Med udgangspunkt i den i sidste nr. af „Noter“, side 36, omtalte revision af nationalbudgettet fastslog statsminister Hedtoft, at der var ved at komme gang i genopbygningen. Knud Kristensen havde ganske vist søgt at gøre dette til et resultat af den forrige regerings arbejde, af Marshallhjælpen og den gode høst. Heroverfor gjorde Hedtoft opmærksom paa, at høsten i aar ganske vist var bedre end i fjor, men dog ikke mere end en normal høst, hvis virkninger først nu var begyndt at vise sig. Marshallhjælpen var betydningsfuld, men det bør ikke glemmes, at den kun er en hjælp til selvhjælp. Hvis den ikke blot skulde gaa til en midlertidig forøgelse af forbruget, krævedes en maaltbevidst økonomisk politik. Efter

nationalbudgettet vil nettoinvesteringerne her i landet i aar blive omkring 1500 mill. kr., hvilket er 500 mill. kr. mere end i 1947, og kun godt halvdelen af denne stigning kan tilskrives Marshall-hjælpen. Om genopbygningen under Venstres regering oplyste Hedtoft for det første, at nettoinvesteringerne faldt med et par hundrede millioner kr. fra 1946 til 1947, og at Danmarks valutastilling forringedes mellem 1300 og 1400 mill. kr. Naar Venstre hævder at have ansvaret for de opnaaede bedre priser paa landbrugsvarer til udlandet, var sandheden den, at det var Venstre, som opsagde handelsaftalen med England, saaledes at Danmark stod uden aftale med sin vigtigste kunde, da den nuværende regering traadte til. Det var denne regering, som sluttede en aftale væsentlig bedre, end Venstre-regeringen nogen sinde fik.

Hedtoft paaviste, hvorledes grundlaget for pengesanereringen var lagt med loven om den ekstraordinære formueopgørelse i sommeren 1945, som blev ført ud i livet af finansminister H. C. Hansen. Socialdemokratiet havde hele tiden støttet lovgivningen om pengesanering og endog forlangt den kraftigere, end Venstre vilde gaa med til. Socialdemokratiet havde ogsaa støttet den finanspolitik, som var Venstres, og som var fortsat af den nuværende regering, nemlig at holde overskud paa statens regnskab. Man havde derimod ikke været enig med Venstre om de skatter, hvormed overskudet skulde tilvejebringes.

Der maatte være grund til at antage, at de restriktioner, som kom til under krigen, ogsaa vilde være dem, der først var forudsætninger for at fjerne, men iøvrigt var han enig i, at synspunktet, at ingen restriktion skal bestaa en dag længere end nødvendigt, ikke blot skulde gælde de af krigen affødte restriktioner.

Han erklærede til sidst, at regeringen hverken var taburet-klæbere eller folk, der vilde løbe fra noget ansvar. Den ønskede ikke et valg, men frygtede det ej heller. „Om den rigsdagssamling, vi nu har paabegyndt, vil forløbe paa samme maade (som den sidste), skal jeg helt afholde mig fra at spaa om. Det afhænger baade af partierne og af ministeriet. Vi vil for vort vedkommende gaa til vort arbejde baade i følelsen af det ansvar, vi har som regering, og det ansvar, vi har overfor de vælgere, der staar bag os.“

Finansminister H. C. Hansen gav indledningsvis nogle oplysninger om forenklingskommissionens arbejde, som efter hans opfattelse allerede havde medført besparelser, der løb op i millionbeløb. Han erklærede med hensyn til pengesanereringen, at ingen behøvede at nære frygt for, at regeringen ikke skulde interessere sig for sunde forhold i vort pengevæsen, men han vedkendte sig den opfattelse, at vi i den sidste ende af pengesanereringen gør klogt i at gaa frem med en vis varsomhed. Han syntes, at Bjørn Kraft gjorde sig skyldig i en selvmodsigelse, naar han paa een gang i almindelighed krævede restriktioner ophævet og alligevel kritiserede, at man i regeringen paataenkte at ophæve den restriktion, som pengebindingen i sparekasser og banker var. Finansministeren afviste iøvrigt ved denne lejlighed at tage stilling til, om bindingen helt eller delvis skulde ophæves. Det afgørende var, at man ikke forhindrede kredit-institutionerne i at finansiere den merimport, som blev en følge af Marshall-hjælpen.

Finansministeren fandt ogsaa en modsætning imellem Bjørn Krafts tale om, at skatteskruen var gaaet i bund, og Thorkil Kristensens beklag-

gelse af, at regeringen paatænkte skattenedsættelse for de mindre indkomster. Bjørn Kraft havde betvivlet, at ophævelse af skattefradragsreglen vilde være en fordel for mellemstands-indkomsterne. Dette var rigtigt, hvis indkomstbeskatningen for de højere indkomster skulde være urørlig, og det var vel dette, der var Bjørn Krafts mening. »Det kraftige forsvar for mellemstanden fremtræder som en camouflage for den beskyttelse af de største indkomster og formuer, som Det konservative Folkeparti øjensynlig tilsigter.« H. C. Hansen opfattede Bertel Dahlgaards udtalelser om skattefradragsreglen saaledes, at der var mulighed for at forhandle om ændringer her. Videre udtalte H. C. Hansen herom:

»Vi fra vor side vil fortsat mene, at det bedste vil være en fuldstændig ophævelse af reglen om fradrag af sidste aars skat, men det skal indrømmes, at saafremt det ikke lykkes i højere grad at udjævne den kommunale beskatning, kan det være rimeligt at drøfte, om man indtil videre bør bevare retten til at fradrage den kommunale indkomstskat ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.«

H. C. Hansen imødegik endelig Thorkil Kristensens paastand om, at vi i øjeblikket har en for vidtgaaende indkomstudjævning, som forhindrer, at der foretages en tilstrækkelig opsparing. Thorkil Kristensen oversaa to ting. Den ene var, at opsparingen her i landet slet ikke først og fremmest foretages af en lille, velhavende klasse. De mange smaa konti i vore banker og sparekasser vidner om, at en meget stor del af befolkningen deltagere i opsparingen. Desuden sker der en betydelig opsparing indenfor staten, kommunerne, andelsvirksomheder, kooperative foretagender og aktieselskaber. Maalet maatte være at faa opsparingen spredt over saa store dele af befolkningen som vel muligt og ikke at tilstræbe en ulige indkomstfordeling, der samler formuen paa nogle faa hænder. Det andet, som Thorkil Kristensen oversaa, var, at det ikke alene drejer sig om, hvor stor en del af indkomsten, der opspares, men ogsaa om, hvor stor den samlede indkomst er. Det nytter ikke ved en ulige indkomstfordeling at tilstræbe en forøget opsparingsprocent for de velhavende samtidig med, at man eventuelt skaber arbejdsløshed, hvis dette samtidig betyder en nedgang i den samlede nationalindkomst. Man vilde da faa baade mindre forbrug og mindre samlet opsparing. Hvis genopbygningen her i landet kun kunde fremmes ved at gøre indkomstfordelingen mere ulige, vilde Socialdemokratiet ikke være med i en saadan genopbygningspolitik, men heldigvis var dette jo heller ikke tilfældet. »Netop ved, at man bestræber sig paa at give hele folket andel i genopbygningens resultater, efterhaanden som de fremkommer, vil man ikke alene fremme genopbygnings-tempoet, men ogsaa sikre en mere ligelig indkomstfordeling paa længere sigt.«

Handelsminister Krag sagde om det raadgivende udvalg, som Bertel Dahlgaard havde foreslaaet, at regeringen var villig til at forhandle herom. Iøvrigt gav han en række oplysninger omkring Marshall-planen, navnlig om arbejdet paa udarbejdelsen af det saakaldte langtidsprogram (som blev omtalt i »Socialdemokratiske Noter« sidste nr., side 56). Krag understregede herunder, at i det underudvalg, som havde arbejdet med langtidsprogrammet, var ikke alene myndighederne og erhvervsorganisationerne, men ogsaa arbejdsgiverne og arbejderbevægelsen repræsenteret. Han advarede imod at overdrive Marshall-hjælpens betydning. Man kunde næppe regne med, at der kom Marshall-varer for mere end 300

mill. kr. ind i 1948, hvilket maatte sammenholdes med en total-import paa 3.500 mill. kr. og et total-raadighedsbeløb paa nationalbudgettet paa ca. 19.500 mill. kr. Endelig understregede Krag, at de europæiske genopbygningsplaner forudsatte en væsentlig udvidelse af samhandelen med Østeuropa, idet det vil være nødvendigt for at nedbringe underskudet i samhandelen med dollaromraadet, at der skabes mulighed for indkøb fra Østeuropa, netop af de varer, som i øjeblikket maa købes i dollars.

I den fortsatte debat om almindelige indenrigspolitiske forhold fandt *Gustav Pedersen* (S) den 4. november anledning til at fastslaa, at Knud Kristensen ikke i sine taler var kommet med noget i retning af paastande om, at nu kunde staten lade erhvervene klare det hele selv. Dette ønskede *Gustav Pedersen* fastslaaet, fordi det stod i en ejendommelig modsætning til den agitation, som føres ude i landet.

Samme dag lod *Bjørn Kraft* (K) i en replik til finansministeren forstaa, at efter konservativ opfattelse vilde den ønskede tilbagevenden til sunde pengeforhold medføre en stigning i renteniveaet.

Udenrigspolitikken i almindelighed.

Under finanslovsdebatten blev ogsaa de udenrigspolitiske forhold berørt. I særlige afsnit nedenfor behandles dels Sydslesvigsspørgsmaalet, dels forsvarsspørgsmaalet og de i forbindelse dermed staaende forhold. Debatten om udenrigspolitikken kom især til at dreje sig om Danmarks orientering udadtil, idet baade *Knud Kristensen* og *Ole Bjørn Kraft* forlangte klar besked fra regeringen i saa henseende. Desuden ønskede *Bjørn Kraft*, at det udenrigspolitiske nævn blev holdt bedre orienteret, og at der knyttedes et fast sekretariat til dets virksomhed. Hertil svarede udenrigsministeren, at han senere agtede at fremsætte forslag vedrørende denne sag. Endvidere udtalte *Bjørn Kraft*, at det konservative parti vilde se Danmarks deltagelse i en overenskomst mellem de vesteuropæiske demokratier som et naturligt maal for dansk udenrigspolitik. Han medgav de nordiske forsvarsforhandlinger sine bedste ønsker.

Bertel Dahlgaard fremhævede det nordiske økonomiske samarbejdes betydning og udtalte samtidig, at Nordens folk idémæssigt tilhørte Vestens frie demokratier, men alle vore interesser var knyttet til, at Vesteuropas og Østeuropas forskellige økonomiske systemer kunde indgaa et samarbejde. Efter hans opfattelse vilde Sovjetunionen ikke i det lange løb være i stand til at indkapsle Østeuropas økonomi og holde den afsondret fra forbindelse med den øvrige verden. *Aksel Larsen* (Komm.) vendte sig paa sædvanlig kommunistisk maade mod regeringens udenrigspolitik. Han talte om, at „samarbejdspartierne“ og regeringen gav sig ind under engelsk-amerikansk kommando, og han benægtede, at der skulde foreligge nogen angrebshensigt fra Sovjetunionen, eller at Sovjetunionen skulde have til hensigt at gribe ind i vort politiske eller økonomiske liv, hvad han derimod paastod, at vestmagterne gjorde.

Om Danmarks udenrigspolitiske stilling udtalte statsminister *Hedtoft* den 2. november bl. a.:

„Vi vil fortsætte den udenrigspolitiske hovedlinje, der blev indledet her i landet af samlingsregeringen, fastholdt af forrige ministerium og under samme ansvarlige udenrigsministers ledelse videreført siden vor tiltræden. Vor stræben er frihedens og fredens sikring, og vi ønsker at samvirke med alle nationer — først og fremmest med vore skandinaviske broderfolk — for at naa dette maal.“

Hedtoft pegede paa, at vi havde troet, at de demokratiske principper havde sejret i størstedelen af verden, men at det var gaaet anderledes. „Vi danske lægger ikke skjul paa, at vi er imod enhver form for ensretning og aandelig tvang. Paa dette punkt bekender vi aabent, at vi har taget vort parti paa linje med de øvrige frie demokratiske nationer. Han pegede videre paa nøden i store dele af Europa, som havde givet de yderliggaaende fløje lettere spil, og det maatte derfor for demokratiets venner være en opgave at bringe landene økonomisk paa fode igen. Til løsning heraf havde De forenede Stater tilbudt deres hjælp gennem Marshallplanen. Danmark tager del i denne plan. Den danske regering havde gerne set, at den havde omfattet hele Europa, og beklager, at Sovjetunionen og dens forbundsfæller ikke har ønsket at deltage i dette samarbejde. Europas økonomi kunde kun genrejses ved samarbejde mellem de flest mulige lande, og det var derfor Danmarks ret og pligt at være med. Man maatte haabe paa, at det gennem dette genrejsningsarbejde var muligt at dæmme op for de samfundsopløsende tendenser og at styrke de kræfter, der virkede for fred og stabile forhold. Om det lykkes, ved vi ikke, og derfor er det nødvendigt at berede os til de farer, som truer os, hvis den ulykke skulde indtræffe, at verden paany drages ind i en krig.

Udenrigsminister *Gustav Rasmussen* nævnte udviklingen i det nordiske samarbejde paa forskellige omraader og udtalte om den danske brigade i Tyskland, at den frist, indenfor hvilken forhandlinger skal optages om eventuel forlængelse af dens ophold, var udskudt fra 15. november til 15. december. Han gjorde opmærksom paa, at det i længden voldte visse vanskeligheder og bekymringer at unddrage styrkerne i Danmark de 4.000 mand, som var i Tyskland — rent bortset fra merudgiften derved. Disse danske synspunkter vilde der være lejlighed til at fremhæve overfor englænderne under de kommende forhandlinger, hvilket vi vil gøre i tillid til at finde forstaaelse for dem og i haab om at naa frem til en tilfredsstillende løsning. Endelig redegjorde udenrigsministeren for den danske delegations holdning paa De forenede Nationers generalforsamling overfor spørgsmaalet om atombombekontrol m. v.

I den videre debat tilkendegav saavel Knud Kristensen som Bjørn Kraft utilfredshed med statsministerens svar, idet de ønskede en udtalelse om, hvorvidt regeringen vilde arbejde for en „vestlig orientering“ eller ej. Hedtoft henviste den 5. november til sine tidligere udtalelser og føjede til:

„Det er da umuligt for noget regeringsmedlem i dag at begynde offentligt at udtale sig om projekter og sammenslutningsplaner, der maaske nok diskuteres blandt politikere i aviser og tidsskrifter, men som i dette øjeblik ikke er politiske realiteter, og hvis indhold og konsekvenser for os og for Skandinavien vi i dette øjeblik ikke aner det fjerneste om.“

Mens Knud Kristensen fortsat spurgte, om regeringen ønskede at orientere sig i vestlig retning som Norge eller vilde stille sig neutral, erklærede Bjørn Kraft dog, at han ikke vilde forlange af udenrigsministeren eller statsministeren, „at de skal afgive en erklæring om, at vi skulde give et tilbud om tilslutning til overenskomster mellem andre stater paa et tidspunkt, hvor disse overenskomster stadigvæk befinder sig under forhandling, hvor vi ikke har faaet noget tilbud om at deltage, og hvor vi ikke kender forpligtelserne, der knytter sig dertil. Men jeg mener, det

vilde være muligt at fremsætte en udtalelse, der klart kunde vise, hvordan vor holdning er overfor de bestræbelser, som her udfoldes. Han slog sig dog til taals med haabet om, at ministrene ikke vilde udtale sig, fordi de ikke fandt, at stedet og øjeblikket var passende, men han fandt det nødvendigt for regeringen inden længe at give en orientering, og han mindede om, at den som en mindretalsregering maatte tage hensyn til de andre partier.

Denne diskussion gav den radikale Bertel Dahlgaard anledning til at fremsætte følgende bemærkninger:

„Det forekommer mig, at Knud Kristensens og Ole Bjørn Krafts undladelse af selv at sige noget som helst konkret om, hvad det er de ønsker med hensyn til landets udenrigspolitik, viser, at det er et uberettiget krav, de stiller til regeringen, at den i dag skal præcisere, fastlægge den udenrigspolitiske linje. Noget saadant tror jeg heller ikke vilde være i landets interesse. Jeg anser statsministerens og udenrigsministerens udtalelser under de forhaandenværende forhold for fuldtud acceptable..

I en senere replik fastslog statsministeren endelig, at det ikke i dette øjeblik var nogen nyttig opgave for en dansk statsminister at forsøge paa at give de andre nordiske lande karakter, og han fandt, at den første opgave, vi har, er at skabe klarhed over mulighederne for et nærmere skandinavisk samarbejde.

Sydslesvig.

Under finanslovdebatten blev vedrørende Sydslesvig især rundbordskonferencen i London 18.—23. oktober omtalt, og der blev fra alle sider tilkendegivet tilfredshed med, at den var kommet i stand, ligesom baade *Bjørn Kraft* og *Thorkil Kristensen* fremsatte udtalelser, der tydede paa en vis forventning til de resultater, som efter konferencen kunde opnaas i retning af en forbedring af sydslesvigernes stilling. Endvidere omtaltes valget i Sydslesvig den 24. oktober, om hvilket baade *Knud Kristensen*, *Thorkil Kristensen* og *udenrigsministeren* fremhævede, at det i betragtning af det stærke tyske pres var beundringsværdigt, at Sydslesvigsk Forening holdt stillingen saa godt, som tilfældet var.

I den del af udenrigsministerens redegørelse den 2. november, som omfattede Sydslesvig, gav han først en oversigt over, hvad der var sket de sidste maaneder, navnlig anerkendelsen af Sydslesvigsk Vælgerforening og tilladelsen til at udgive en tysksproget avis. Om rundbordskonferencen udtalte han bl. a.:

„Den danske delegation fremhævede under forhandlingerne de tre spørgsmaal, der er hovedproblemerne, nemlig sikringen af den dansk-sindede befolknings rettigheder, fjernelse af flygtningene eller i hvert fald en lettelse af flygtningetrykket og administrativ adskillelse af Sydslesvig fra Holsten. Vi blev mødt med stor velvilje hos de britiske forhandlere, og der er ingen tvivl om, at den meningsudveksling, der fandt sted paa konferencen, har bidraget til at fremme den gensidige forstaaelse af problemerne. Som naturligt er, blev de vanskeligheder, de britiske myndigheder staar overfor i Tyskland, fremhævet af de britiske forhandlere, saaledes som det ogsaa før er sket. Det var ikke den britiske regering alene, der havde ansvaret for udviklingen syd for grænsen.

Det vanskeligste spørgsmaal var spørgsmaalet om den administrative adskillelse. Paa dette punkt har det jo hidtil ikke været muligt at trænge igennem med vore ønsker, og det lykkedes heller ikke paa denne konfe-

rence, men derfor er det ikke udelukket, at diskussionen om dette spørgsmaal, som den fandt sted paa konferencen, vil kunne faa sin betydning.

Efter min mening har den stedfundne meningsudveksling, der var grundig, fri og aabenhjertig, været nyttig.

Sagen er ikke afsluttet med konferencen i London. Den gaar videre, og regeringen vil i den kommende tid gøre sit til, saavidt det staar til den, at søge de foreliggende spørgsmaal bragt nærmere til en tilfredsstillende løsning.

Overfor et spørgsmaal fra Bjørn Kraft understregede udenrigsministeren meget stærkt, at det ikke senere burde kunne medføre straf eller ubehageligheder for de danskorienterede sydslesvigere, at de i tiden siden befrielsen har fulgt den linje, de har.

Foranlediget af et spørgsmaal fra Knud Kristensen oplyste undervisningsminister *Hartvig Frisch* den 4. november om bevillingen til det kulturelle arbejde i Sydslesvig, at han havde faaet den forhøjet fra 2 mill. kr. til omtrent 2,6 mill. kr. Det var derfor uberettiget at tale om en nedskæring. Højest kunde der være tale om en nedskæring i forhold til de 3,6 mill. kr., som var ønsket, og som man ikke havde ment at kunne gaa med til. Det var Frisch's og regeringens hovedsynspunkt, at man var villig til at yde effektiv støtte til alt ægte dansk kulturarbejde i Sydslesvig, der ikke har statspolitisk sigte.

Forsvarsspørgsmaalet.

Under finanslovdebatten blev forsvarsspørgsmaalet kun omtalt ganske kort af partiernes ordførere, og der fremkom ikke fra deres side nogle nye synspunkter, bortset fra, at *Bertel Dahlgaard* ønskede en uvildig undersøgelse af, om det indkaldte mandskabs tid blev anvendt paa en fornuftig og nyttig maade. Undersøgelsen burde foretages gennem et udvalg, hvori ogsaa kyndige civile fik sæde.

I sit svar den 5. november oplyste forsvarsminister *Rasmus Hansen*, at man desværre var nødt til i stor udstrækning at anvende ganske unge befalingsmænd, og at dette kunde øve indflydelse paa udnyttelsen af de værnepligtiges tid. Regeringen har hele tiden regnet med, at den af Dahlgaard nævnte opgave maatte tages op af forsvarskommissionen. Det vilde være naturligt, at kommissionen fik lejlighed til at tage stilling til, om den selv som helhed bør beskæftige sig med spørgsmaalet, eller det skal underkastes en undersøgelse gennem et særligt udvalg. Iøvrigt omtalte forsvarsministeren kort forsvarskommissionens arbejde, der ikke vil kunne tilendebringes saa hurtigt, at en ny forsvarsordning kan foreligge inden nytaar. Det betød dog ikke, at genopbygningen af forsvaret vilde blive stillet i bero. Til understregning heraf oplyste han, at den svenske regering har tilbudt Danmark at laane saa mange geværer med ammunition, at det vilde være muligt at dække hjemmeforsvarets behov og desuden faa et antal geværer til raadighed for hæren. De første 20.000 vil komme til Danmark inden nytaar. Der var sluttet kontrakt om indkøb af uniformer, bæltter, patrasker m. v. til udrustning af et hjemmeforsvar paa indtil 100.000 mand. Hos Dansk Industri-Syndikat var der til hæren, søværnet og hjemmeforsvaret bestilt 9.000 maskingeværer, som vil komme til at koste ca. 25 mill. kr. Endelig forbereder regeringen en undersøgelse af mulighederne for at faa afsluttet kontrakt om anvendelse af 20 mill.

kr. til indkøb af jet-jagere. Opbygningen af flyvevaabenet var blevet forsinket af, at der for tiden var for faa flyvemekanikere til raadighed.

Forsvarsministeren udtalte til sidst, at det maatte være indlysende for enhver, at den skandinaviske forsvarskommissions forhandlinger kan komme til at paavirke forsvarskommissionens overvejelser, og at dens resultater maaske endog vil faa en meget væsentlig indflydelse paa den danske kommissions overvejelser.

Om de nordiske forhandlinger erklærede statsminister Hedtoft iøvrigt den 2. november, at den danske regering deltager heri med den ærligste vilje til at naa et positivt resultat, og at en eventuel skandinavisk militæraftale saavel som andre sikkerhedsforanstaltninger, der maatte blive aktuelle, naturligvis maatte være i pagt med vort medlemsskab i De forenede Nationer. Han udtalte videre:

„Enhver tale om, at regeringen vil engagere vort land i det, man kalder en „angrebskrig“, er selvfølgelig fuldstændig usandfærdig. Den danske regerings politik dikteres ikke af den ene eller den anden magtgruppe, men alene af hensynet til, hvad der tjener Danmarks interesser og under hensyntagen til vore pligter og vort ansvar som medlem af fællesskabet af de frie nationer, vi ønsker at tilhøre. Vi har fremfor alt eet ønske: at freden i verden maa kunne bevares, og at der trods alt maa kunne findes udvej til at bygge bro over modsætningerne mellem de stormagter, der bliver afgørende for krig og fred.“

Angrebene paa Busch-Jensen.

Som det fremgaar af sidste nummer af „Socialdemokratiske Noter“, side 33, behandlede Folketinget den 21. oktober en kommunistisk forespørgsel ang. Wright, Thomsen & Kier-sagen (i det følg. kaldt WTK-sagen). Aksel Larsen var ikke tilfreds med sagens udgang ved denne lejlighed og rettede den 29. oktober under finanslovdebatten en ny række angreb paa justitsminister Busch-Jensen. Indledningsvis antydede han, at der skulde findes korrupsion i politiet, og at der var ledende politimænd, som ikke havde „rent mel i posen“. Han paastod, at justitsministeren i sine udtalelser til pressen om politifuldmægtig Leifers anholdelse den 22. oktober havde udtalt sig i strid med sandheden, og at det samme var tilfældet med nogle af justitsministerens udtalelser den 21. oktober om WTK-sagen, idet justitsministeren havde sagt, at sagen var blevet behandlet paa normal maade, og at det var ulovligt at genoptage efterforskningen. Endelig bebrejdede Aksel Larsen justitsministeren, at han ikke havde oplyst, at krisepolitiet havde henlagt prissagen mod WTK med den begrundelse, at sagen var forældet. Han sluttede med at stille følgende dagsorden:

„Idet Folketinget gør justitsministeren opmærksom paa, at ikke blot visse af hans offentlige udtalelser vedrørende den seneste anholdelse af Leifer, men ogsaa visse af hans udtalelser i Folketinget den 21. oktober ikke er i overensstemmelse med kendsgerningerne, fortsætter tinget behandlingen af forslaget-til finanslov.“

Efter en kort forhandling mellem partierne vedtog Folketinget med 106 stemmer mod 7 kommunistiske stemmer følgende dagsorden:

„Idet Folketinget afventer justitsministerens redegørelse senere under finanslovsdebatten for sine under denne debat omtalte udtalelser, fortsætter tinget debatten om det foreliggende lovforslag.“

Dermed var Aksel Larsens dagsordensforslag bortfaldet.

Justitsministeren gav sin redegørelse den 4. november. Han slog straks fast, at han ikke havde ansvaret for justitsministeriets beslutning af 13. december 1946 om, at der ikke skulde rejses tiltale mod WTK. Ansvaret herfor laa alene hos hans forgænger. Men justitsminister Busch-Jensen redegjorde indgaaende paa grundlag af sagens akter for sagen, saaledes som den havde foreligget til justitsministeriets bedømmelse. Naar han ikke tidligere havde oplyst, at krisepolitiet havde henlagt prissagen, skyldtes det simpelthen, at han ikke havde haft kundskab derom. Man maatte jo have i erindring, at det var en sag, han ikke havde haft med at gøre; den var afgjort før hans ministertid, og han kunde kun give de oplysninger, som han kunde fremskaffe paa grundlag af de foreliggende akter. Justitsministeren dokumenterede endvidere, at han ikke den 21. oktober havde sagt, at sagen var blevet behandlet paa normal maade. Det var derimod Venstres ordfører, *Thisted Knudsen*, som havde udtalt sig saaledes, hvad Aksel Larsen meget vel havde været opmærksom paa.

Justitsministeren gennemgik derefter Aksel Larsens forskellige klagepunkter. Det var ikke rigtigt, at statsadvokat *Carl Madsen*, som havde haft sagen indtil sin uheldige biltur, var blevet presset til at antage revisor *Bøytler*. Rigsadvokaten havde foreslaaet ham at antage *Bøytler*, og *Carl Madsen* havde selv senere i et brev erklæret, at han ikke havde næret betænkelighed ved at tage henstillingen til følge. Det var urigtigt, at den statsadvokat, som efterfulgte C. M., *Roepstorff*, havde faaet ordre til at afgive en bestemt indstilling om sagen. Man havde fra justitsministeren og Rigsadvokaturen presset paa for at faa sagen hurtigt frem, og derfor havde *Roepstorff* ikke naaet at gennemlæse den og kunde følgelig ingen indstilling afgive. Men i forvejen havde *Carl Madsen* jo — som nævnt i „Socialdemokratiske Noter, nr. 1 — erklæret, at efterforskningen i det store og hele var afsluttet, og at der kun var et revisionsmæssigt arbejde tilbage. Justitsministeren fastholdt, at der var Højesteretspraksis for, at i sager af denne art kunde ny politimæssig efterforskning kun iværksættes, naar der forelaa særlige holdepunkter for, at der derved kunde tilvejebringes nye bevisligheder.

Det var af Aksel Larsen hævdet, at revisor *Bøytler* var kendt for upaalidelighed paa det tidspunkt, da han blev antaget i WTK-sagen. Justitsministeren nævnte de to sager af mindre væsentlig betydning, som havde foreligget. Den ene af disse var den saakaldte Yding-sag. Statsadvokat *Carl Madsen* havde haft papirerne (5 bilag) til gennemsyn vedrørende *Bøytlers* forhold til denne sag, og han havde derefter i et brev bl. a. skrevet: „Jeg er enig i, at der ikke — selv om *Bøytler* har begaaet visse objektive fejl — kan siges at være fremkommet noget, som kan betegnes som odiøst.“ Aksel Larsen havde den 21. oktober citeret et for *Bøytler* graverende protokollat fra forhandlingerne i Varedirektoratet. Dette protokollat var tilstillet *Carl Madsen* den 13. juli 1946, men det fandtes ikke i sagens akter, da sagen efter *Carl Madsens* fratræden blev tilsendt Rigsadvokaten. Først langt hen i 1947 var ministeriet blevet bekendt med en afskrift. Men paa „Land og Folk“ havde man protokollatet! Justitsministeren spurgte Aksel Larsen, om han kunde gøre rede for protokollatets vandringer! Busch-Jensen var kommet til den overbevisning, at der ikke i WTK-sagen var truffet nogen afgørelse ud fra andre end rent saglige grunde. Men han betonedes atter, at han ikke havde ansvaret for dens behandling.

Om Leifers anholdelse den 22. oktober og om sine udtalelser i denne forbindelse forklarede justitsministeren i overensstemmelse med sin erklæring til dagspressen den 25. oktober (se „Socialdemokratiske Noter. nr. 1, side 50). Justitsministeren havde givet besked paa, at Leifer om fornødent kunde anholdes. Denne besked var opfattet som en ordre om straks at skride til anholdelse, hvilket justitsministeren først bagefter blev klar over og stærkt beklagede. Da justitsministeren om aftenen den 22. oktober efter Leifers anholdelse blev vækket af journalisterne, og han havde erklæret intet at kende til sagen, havde han alene anholdelsen for øje, og det var i overensstemmelse med sandheden, at han paa dette tidspunkt intet kunde vide om, hvad der havde bevirket, at man saa hurtigt og paa dette tidspunkt var skredet til anholdelse. Ogsaa paa dette punkt kunde han saaledes afvise Aksel Larsens beskyldninger. Endelig tilbageviste justitsministeren ogsaa Aksel Larsens beskyldninger mod forskellige ledende politifolk, som allerede var rensset ved en særlig kommissionsdomstol.

Da Aksel Larsen derefter samme dag behandlede justitsministerens svar, var han kendelig mat. Han erkendte f. eks., at hvis man gennemgik hans taler i debatten med justitsministeren og ledte med lup, kunde man sikkert finde mange ting, hvorom man kunde sige, at de ikke stemte 100 pct. overens med, hvad der virkelig er foregaaet eller staar i dokumenter, han ikke kendte. Han oplyste, at det efterlyste protokollat fra Prisdirektoratet var tilsendt „Land og Folk. anonymt. Det var almindelig ventet, at han vilde slutte med et nyt dagsordensforslag — i stedet for sluttede han med et digt af Otto Gelsted! Digtet begynder saaledes:

„Mosekone og maanemand
mødtes og sang:
Lad os koge af lys og taage
noget, der kan forvirre de dumme
og ærgre de kloge!
Lad os dreje sandheden vrang,
lad os gøre det kloge dumt,
lad os bøjde det rette krumt!.

Mand og mand imellem i Folketinget spurgte man, om dette skulde være kommunisternes program!

Dagen efter kom Aksel Larsen igen i lidt bedre kamphumør og angreb paa to nye punkter. Dels fremhævede han, at ingeniør Millner, der som statens repræsentant havde haft med WTK at gøre i det saakaldte Bornholms-forhold, havde udtalt til „Bornholms Avis“, at der skulde være en ukorrekt enkelthed i ministerens redegørelse om WTK's Bornholm-forhold; dels meddelte han, at statsadvokat Carl Madsen havde udarbejdet den klage, han i juni 1947 havde indsendt til justitsministeriet vedrørende WTK, i nøje samarbejde med den nuværende justitsminister. Hertil svarede justitsminister Busch-Jensen, at han vedrørende WTK-sagen havde refereret korrekt, hvad der fremgik af ministeriets akter, og at den paaviste uoverensstemmelse iøvrigt var ganske uvæsentlig. Han bekræftede, at Carl Madsen i 1947 havde faaet anfægtelser vedrørende WTK-sagen, og at Carl Madsen havde henvendt sig til ham. Han havde ikke kunnet gøre andet end at henvise Carl Madsen til at gøre justitsministeriet opmærksom paa sit syn paa sagen. Justitsministeren hævdede dog, at udtrykket „nøje samarbejde“ i denne forbindelse ikke var dækkende.

Denne gang sluttede Aksel Larsen med at fremsætte følgende dagsordensforslag:

„Idet tinget fastslaar, at justitsministeren gennem sine redegørelser har vildledt tinget og offentligheden, fortsætter tinget behandlingen af forslaget til finanslov.“

Dette dagsordensforslag blev afvist fra alle sider, idet man henholdt sig til, at der gennem prissagens genoptagelse og det sagsanlæg, der af justitsministeriet er rejst mod „Land og Folk“, vil blive skabt den klarhed, som var fornøden. Iøvrigt havde partiernes ordførere paa et tidligere tidspunkt taget Busch-Jensens redegørelse til efterretning, for enkeltes vedkommende dog med nogle spydige bemærkninger om ministerens udtalelser til pressen i anledning af Leifers anholdelse. Aksel Larsens dagsorden blev forkastet med 88 stemmer mod 7 kommunistiske stemmer.

Under debatten gjorde *Axel Kristensen* (V) opmærksom paa, at Aksel Larsen den 21. oktober som bevis paa det utilbørlige i WTK's forhold havde citeret uddrag af nogle festtaler ved nogle arbejders aflevering til tyskerne. Aksel Larsen havde angivet, at citaterne stammede fra et af WTK udgivet festskrift, skrevet af en i dette firma ansat mand, *Herluf Andersen*. Axel Kristensen havde straks gjort Aksel Larsen opmærksom paa, at dette var forkert, og Aksel Larsen havde ogsaa i sin tale den 29. oktober „dementeret“ udtalelserne, men paa en saadan maade, at det ikke var noget klart dementi. Nu oplyste Axel Kristensen, at talerne var hentet fra en bog med titlen „Feltpostnummer L 10.490 BL“, udgivet af tyskerne, tilegnet den tyske baustelleiter *Carl Bruns* og skrevet paa tysk. Manden, der udgav den, er nu straffet, og han blev indlagt for delirium i 1942. Det var altsaa fra en kilde af denne beskaffenhed, Aksel Larsen hentede sit angrebsstof paa WTK!

Opgøret med kommunisterne.

Under finanslovdebatten fandt der naturligt et opgør sted med kommunisterne i anledning af Aksel Larsens tale til centralkomiteen den 18. september, refereret i „Land og Folk“ den 25. september. Desuden fandt finansminister H. C. Hansen anledning til at sætte kommunisten *Alfred Jensen* paa plads.

Om Aksel Larsens tale erklærede *Gustav Pedersen* (S), at der ikke var noget overraskende i den. Naar Aksel Larsen i talen krævede kamp mod reformisme og opportuniste, vil det jo i virkeligheden sige, at han krævede kamp imod det, han i 1945 forlangte, at Socialdemokratiet skulde gaa ind for. Aksel Larsen vil nemlig næppe benægte, at det vilde have været opportuniste at danne samlingsregering f. eks. med Det konservative Folkeparti, hvilket han dengang var talsmand for, ligesaa lidt som han vil kunne nægte, at det er reformisme at tage de sociale forbedringer, det er muligt at faa. Endvidere slog Gustav Pedersen fast, at Aksel Larsen havde advaret kommunisterne imod at blive forrædere mod Sovjetunionen. „Konsekvensen heraf maa være, at danske kommunister ikke blot skal være beundrere af Sovjetunionen eller venner af den. De skal tilhøre den, oven i købet saa fast, at de ikke under nogen form kan have anden mening end den, som er legaliseret af det sovjetrussiske statsstyre. At de netop derved kan blive særligt egnede til at værne Danmarks nationale selvstændighed, maa sikkert ogsaa for kommunisterne lyde som et mirakel.“

Om det samme forhold udtalte *Bjørn Kraft* (K), at konsekvensen af de tilkendegivelser, der nu aabent foreligger, er den enkle, at man ikke længere kan regne med det kommunistiske partis loyalitet overfor landsmandsskabet. Under henvisning til *Alfred Jensens* tidligere udtalelser om, at kommunisterne ikke vilde give een øre til det danske forsvar, erklærede *Bjørn Kraft*, at det ærede medlem forhaabentlig efter denne erklæring selv indsaa, at han ikke længere havde noget at gøre i forsvarskommissionen.

I sit svar paa disse angreb erklærede *Aksel Larsen*, at han ikke kunde begribe det postyr, talen havde vakt. Hvad staar der af synspunkter, som vi kommunister ikke altid har vedkendt os? spurgte han. Der var i talen noget nyt i vurderingen af de sidste par aars begivenheder og de taktiske vurderinger, men hvad selve det principielle angik, fandt man ikke noget nyt i den. Han bestred, at han havde fraskrevet sig nogen ret til selvtænkning, og skød sig ind under, at talen var indledningen til en diskussion og satte en række problemer under debat, men at den ikke var slutord i denne diskussion. Iøvrigt søgte han at forsvare sig ved at hævde, at de andre partier, og navnlig da det konservative, havde opgivet enhver selvtænkning i forholdet til vestmagterne. Hans egne udtalelser om forræderi mod Sovjetunionen søgte han at afsvække derved, at man jo ikke alene kunde være forræder mod et land, men ogsaa mod sin sag, mod den frihedens sag, man hylder, og mod socialismen. Fra kommunistisk side havde man talt om Sovjetunionen som et land, der havde virkeliggjort socialismen, og som var forkæmper for fredens sag, og man ville ikke fra kommunisternes side være forrædere mod socialismen eller freden! Han søgte altsaa i en vis forstand at afsvække de synspunkter, han havde anlagt i talen, og ligesom komme bort fra den.

I opgøret med *Alfred Jensen* den 5. november pegede finansminister *H. C. Hansen* paa, at de kommunistiske skattestandpunkter havde været meget forskellige. I marts maaned havde *Alfred Jensen* i en mindretalsudtalelse i betænkningen om skattelovene foreslaaet at nedsætte skatten for skattepligtige indkomster indtil 2.000 kr. med 20 pct., og at man skulde nedsætte den beregnede skat for indkomster mellem 2.000 og 4.000 kr. med 10 pct. I „Land og Folk“ foreslog kommunisterne, da Rigsdagen var hjemsendt, at ingen almindelig indtægt maatte betale mere i skat pr. krone, end man gjorde før krigen. Og nu havde *Alfred Jensen* forelagt et forslag i Rigsdagen, hvorefter der skulde ske en nedsættelse paa 50 pct. for de skattepligtige indkomster indtil 5.000 kr., og at der skulde være en faldende procentsats for nedsættelsen for indtægter mellem 5.000 og 9.000 kr. Det var altsaa foreløbig tre forskellige forslag, og det var tydeligt med det hele, at hensigten ikke var at opnaa resultater, men kun at gøre propaganda. Ved samme lejlighed imødegik *H. C. Hansen* iøvrigt *Alfred Jensens* insinuation om, at man ved gallupundersøgelsen om befolkningens stilling til genopbygningen kun skulde have spurgt socialdemokratiske tillidsmænd. Det var naturligvis udelukket, at der var tale om et „socialdemokratisk nummer“.

Senere under debatten fastholdt *H. C. Hansen* *Alfred Jensens* svingende standpunkter overfor forhøjelsen af tjenestemandslønninger m. v. Han havde først hævdet, at forhøjelsen af tjenestemandslønningerne var sket, fordi regeringen erkendte, at pristallet ikke var rigtigt. Efter at *H. C. Hansen* havde dokumenteret, at denne paastand var forkert, og at

forhøjelsen skyldes misforholdet mellem tjenestemandslønningerne og de private erhvervs lønninger, gik Alfred Jensen over til at hævde, at det tillæg, man vilde give aldersrentemodtagerne, i hvert fald viste en erkendelse af, at pristallet var forkert. Dertil havde H. C. Hansen forklaret, at der alene var tale om fra 1. oktober at give den forhøjelse, som det nuværende pristal havde berettiget fra 1. april. Efter at være trængt ogsaa paa dette punkt, opfandt Alfred Jensen saa en ny søforklaring i stedet for at erkende sin fejltagelse.

Angrebet paa Statsradiofonien.

Under finanslovdebatten blev der af to venstremænd, nemlig *Anker Lau* og *Harald Nielsen*, fremsat angreb paa radioen. Anker Lau hævdede, at folk, der staar radioen nær, kan fortælle mærkelige ting om, hvorledes man derude nærmest forsumper i en ensidig, partipolitisk propaganda. Denne udtalelse gav undervisningsministeren anledning til at erklære, at dette var en meget alvorlig sag, og at han godt kunde forstaa, at radioraadet i et møde den 2. november, hvori blandt andet deltog redaktørerne *Quist* og *Ree* og folketingsmand *Laur. Pedersen* (alle venstremænd), enstemmigt har vedtaget at henvende sig til undervisningsministeren, dels med en beklagelse over de ubeføjede sigtelser, dels med krav om, at det ærede medlem enten maa meddele, hvem han sigter til med sine ord, eller ogsaa fremkomme med en undskyldning. Anker Lau foretrak at fremsætte en beklagelse af, at hans ord var opfattet paa en maade, han aldeles ikke havde tilsigtet.

Harald Nielsen fremdrog en række eksempler, som efter hans opfattelse skulde bevise, at radioen havde socialdemokratisk slagside. Herpaa svarede *Bomholt*, som erklærede, at radioen selvfølgelig skulde bringe politisk stof, og at ligeligheden maa gennemføres paa de store linjer og ikke saaledes, at enhver anskuelse straks paa gammeldags skolemester-måner skulde have sin kommentar i form af den modsatte anskuelse. Han pegede paa, at serien „Fra gammel til ny liberalisme“ som talere og som medarbejdere ved den udgivne grundbog udelukkende havde haft liberalister. Først, da udsendelserne i tilknytning til bogen var sluttet, havde man haft en diskussion, hvori ogsaa ikke-liberalister deltog. Overfor kritiken af 1. maj-udsendelserne fremhævede *Bomholt*, at landbruget var det eneste erhverv, som havde en regelmæssig maanedlig erhvervsversigt plus en stor mængde andre faste udsendelser. Udsendelserne „Hvis jeg havde ham her“ havde redaktør *Rechendorff* ved „Berlingske Tidende“ faaet ideen til, og det var ham, som gennemførte den. Den var startet med daværende justitsminister *Elmquist*, og det var vel naturligt, at den siddende regering fik en ret stor prioritet i disse udsendelser. I serien „Mennesket bag politikerne“ havde hidtil talt 12 socialdemokrater, 9 venstremænd plus i nær fremtid *Knud Kristensen*, 6 konservative, 3 radikale, 2 kommunister, 2 retsstatsfolk og 1 medlem af Dansk Samling. Som grundlovstalere fra studiet havde siden 1940 medvirket 3 socialdemokrater, 3 venstremænd, 3 konservative og 2 radikale. Det kunde ikke undgaas, at regeringens medlemmer taler i radio i et vist omfang. Det gjaldt ikke mindst under Venstre-regeringen. I juni maaned 1947 havde følgende Venstrepolitikere haft radioudsendelser: *Axel Kristensen* (3 gange), *Erik Eriksen*, *N. Chr. Christensen*, kirkeminister *Hermansen*, landstingsmand *Jeffsen Christensen*, arbejds- og socialminister *Sønderup* (sidstnævnte 2 gange) og statsminister *Knud Kristensen*. Endelig nævnte *Bomholt*, at der

blandt medarbejderne til en grundbog om folkestyret gennem 100 aar ikke findes nogen socialdemokrat, og at der i tilknytning til bogen skulde tale 3 socialdemokrater, 4 venstremænd, 2 konservative og 2 radikale.

Retsforbundets stilling.

Mod slutningen af finanslovdebatten kom Retsforbundets ordfører, dr. *Starcke*, ud for ret haarde angreb, der i nogle oplysende glimt gav et godt indtryk af dette partis agitation.

Starcke havde henvist til Belgien som et land, der havde ophævet restriktionerne og havde langt bedre forhold end Danmark. Herpaa svarede handelsminister *Krag* den 4. november. Han oplyste, at detailpristallet i Belgien fra 1937 til sommeren 1948 er steget fra 100 til 396. Den tilsvarende stigning i Danmark har været fra 100 til 170. En gros-priserne i Belgien er steget fra 100 til 392, i Danmark fra 100 til 218. I Belgien laa industriproduktionen i sommeren 1948 7 pct. lavere end før krigen, i Danmark ligger den 23 pct. højere. Baade i Belgien og Danmark er antallet arbejdsløse reduceret betydeligt i forhold til før krigen, men medens Belgien stadig har halvdelen af det antal arbejdsløse, man havde før krigen, naar der regnes med det aarlige gennemsnit, er vi i Danmark nede paa $\frac{1}{2}$ af arbejdsløsheden før krigen — og saa er der endda herved taget hensyn til ændringerne i den danske arbejdsløshedsstatistik. *Krag* understregede, at han ikke med disse bemærkninger vilde kritisere den førte politik i Belgien, hvor maaske ingen anden politik havde været mulig, men havde anført tallene for at vise den letbenethed, hvormed Retsforbundet argumenterede.

Samme dag gjorde *Laur. Pedersen* (V) opmærksom paa, at ifølge Retsforbundets program skal vi ingen aldersrentelovgivning have, ingen tilskud til sygekasser, ingen offentlige sygehuse, og det offentlige skal ikke give tilskud til undervisning til skoler, universiteter o. s. v. Paa denne maade kunde man naturligvis nok sætte udgifterne ned, men befolkningen burde ogsaa have at vide, hvad følgerne vilde blive. Herpaa svarede *Starcke*, at han ikke paa dette tidspunkt havde tid til at gennemgaa Retsforbundets program, men at hovedlinjen var den, at partiet først vilde gennemføre de økonomiske reformer, og naar disse var gennemført, vil vi gaa til en afvikling af den sociale lovgivning og alt det andet, som folket bedre kan ordne end staten. — Denne forklaring indebærer i hvert fald, at Retsforbundet ikke kan begynde med den økonomiske reform, som hedder skattelettelse af betydeligt omfang, for skatter er jo nødvendige, saalænge den sociale lovgivning bestaar!

Ogsaa *Bertel Dahlgaard* paaviste følgerne af Retsforbundets politik. Han opholdt sig ved Retsforbundets krav om, at tilskuddet til nedbringelse af priserne paa levnedsmidler skulde bortfalde. Han sagde herom:

„Dersom vi med eet slag foranledigede, at prisen paa disse livsfornødenheder steg —, saa vilde ikke blot enhver af de fattigste familier derigennem faa en forøget aarsudgift paa 2—300 kr., men pristallet vilde stige med 12 points, hvilket igen vilde have til følge, at lønningerne automatisk gik i vejret, antagelig med en samlet sum paa 200 mill. kr. aarlig. Denne lønforhøjelse vilde atter medføre øgede produktionsomkostninger med en deraf følgende vareprisstigning paa mellem 200 og 300 mill. kr.; hertil vilde endelig føje sig nye store millionudgifter til tjenestemændene, men dermed var virkningerne ikke udtømt. Denne forøgelse af produktionsomkostningerne vilde atter betyde en ringere konkurrenceevne overfor den øvrige verden.“

Hr. Bertel Dahlgaard føjede hertil, at vi altsaa vilde være kommet op paa et for højt niveau, naar konjunkturuomslaget ude i verden skete, d. v. s. den samme stilling, som vi var i efter første verdenskrig, og som endte i 20'ernes krise og krak. Overfor alt dette vilde statskassens besparelser ved tilskudenes ophævelse kun veje lidet. Afviklingen af tilskudene maatte ske, efterhaanden som ændringer i prisforholdene gjorde det muligt uden skadelige følger for landets økonomi.

Senere sammenlignede Bertel Dahlgaard dr. Starcke med den økonomiske mirakeldoktor, landinspektør Kristiansen i Brande. Hundreder af mennesker, der løb efter Kristiansen i 30'erne, kan i dag slet ikke forstaa det. Vi lever nu atter i en syg tid, der altid følger sine mirakeldoktorer, for hvis virksomhed man jo ikke kunde sætte grænser, saaledes som lægeloven satte grænser for kvaksalvernes praksis. Senere gjorde Bertel Dahlgaard overfor Starckes krav om alle restriktionernes ophævelse opmærksom paa, at restriktionernes ophævelse saavel under besættelsestiden som nu vilde medføre et sammenbrud af Danmarks betalingsforhold overfor udlandet. Herhjemme vilde deres ophævelse have medført et priskaos, som vilde have udleveret hele den almindelige befolkning til det monopol, som besiddende af varer har i en varehungrende verden. Men kunde derfor godt betegne dr. Starckes agitation som baade uansvarlig og uvederhæftig. Det radikale Venstre var saa sandhedskærligt, at det ikke under den verdenskrig, vi havde oplevet, gik ud til befolkningen og sagde, at frihandel kan gennemføres. I det hele taget nedlod Det radikale Venstre sig ikke til at gaa ud og lyve for befolkningen.

Endelig kan nævnes, at Starcke ved afslutningen af finanslovdebatten prøvede at lave et nummer ud af spørgsmaalet om kropsvisitation, idet han stillede følgende forslag til dagsorden:

„Idet Folketinget overfor finansministeren og justitsministeren fastslaar, at der ikke findes lovhjemmel for toldvæsenets kropsvisitation af rejsende, gaar tinget over til fortsat behandling af finansloven.“

Finansminister H. C. Hansen betegnede dagsordenen som en fastelavnsforøjelse paa baggrund af, at han havde bebudet at ville komme med et forslag om den nævnte sag i løbet af meget kort tid. Dagsordenen blev da ogsaa forkastet med 93 stemmer mod 5. 15 undlod at stemme, nemlig kommunisterne og nogle venstremænd.

Kommentarer til finanslovdebatten.

Bortset fra de omraader, som nævnes under særlige overskrifter i det følgende, fulgte pressens kommentarer til finanslovdebatten i saa høj grad de samme linjer som partiernes ordførere, at der ikke er grund til nogen mere udtømmende gennemgang heraf. Det kan nævnes, at venstrepressen paastod, at regeringen var for meget besjælet af en „vi alene vide“-mentalitet, samtidig med, at den samme presse ogsaa hævdede, at regeringen var usikker og „paa jagt efter en politik“, baade naar det drejede sig om Danmarks økonomiske forhold og om de udenrigs forhold. Venstrepressen fandt ogsaa ud af, at Bertel Dahlgaards diskussion med finansminister H. C. Hansen om skattefradragreglen viste, at de radikale i dette spørgsmaal var paa skred over mod den socialdemokratiske opfattelse.

Baade den radikale og den konservative presse hæftede sig ved den

særlige form, som *Knud Kristensen* gav sin finanslovtale, og konstaterede, at man stod overfor en mand, der fortrød. I den samme presse blev det slaaet fast for 117. gang, at *Knud Kristensen* selv var skyld i, at han blev sat fra styret. Endvidere hæftede man sig ved, at Venstre mødte med flere ordførere i debatten. Under den spydige overskrift „en trefløjet skærm“ skrev „*Skive Folkeblad*“ (R.) den 30. oktober bl. a.: „Man ser jo af og til folk møde med flere forsvarere, men det er dog vist kun, naar deres sag staar meget slet“. Det konservative „*Fyens Stiftstidende*“ skrev den 31. oktober, at d’herrer *Thorkil* og *Knud Kristensen* overraskede ved at tale om saa nogenlunde det samme. „Man fristes derfor til at tro, at Venstre har præsenteret offentligheden for to ordførere, for at der skulde være noget for enhver smag“. I sin politiske maanedsoversigt i „*Fyns Venstreblad*“ skrev den forhenværende radikale folketingsmand *Johs. Christiansen* den 3. november bl. a. følgende:

„Grundtonen i debatten fremsprang af en samarbejdsvilje, der vel ikke var betingelsesløs, men dog saa udtalt, at man faktisk har lov at tale om politisk borgfred. Aarsagerne hertil kan være flere. Men de to væsentligste er utvivlsomt forholdene ude i verden, mørke og truende som de er, og den forstandige anerkendelse af at være en mindretalsregering, som ministeriet *Hedtoft* saa aabent har lagt for dagen. Fastholdes denne erkendelse, er der gode udsigter for en ny, frugtbar rigsdagssamling.“

Kommentarer til angrebene paa *Busch-Jensen*.

Medens adskillige borgerlige blade, navnlig konservative og venstreblade, før justitsminister *Busch-Jensens* redegørelse under finanslovdebatten deltog ret skarpt i den kommunistiske kritik af ham, vendte dette billede sig i nogen maade efter debatten. Enkelte blade fastholdt vel en afdæmpet kritik, og man skrev, at ministeren ganske vist var retskaffen og havde redegjort tilfredsstillende, navnlig for *Wright*, *Thomsen* & *Kier-sagen*, men der faldt fremdeles nogle bemærkninger om, at han var for langsom, tøvende og famlende. Vi gengiver i det følgende enkelte presseudtalelser fra blade af forskellig partifarve.

„*Aalborg Stiftstidende*“ (K.) skrev den 5. november bl. a.:

„Man kan ikke komme udenom, at ministerens redegørelse i gaar var af betydelig virkning, og derfor havde det ogsaa været ønskeligt, om han havde fremsat den noget før, men man har en fornemmelse af, at han ogsaa paa dette felt har skullet drives til at gøre det, der skulde gøres.“

Samme dag skrev „*Aarhus Stiftstidende*“ (K.):

„Hans redegørelse i gaar i Folketinget om *Leifer-sagen* og uroen om ingeniørfirmaet *Wright*, *Thomsen* og *Kier* var et baade værdigt og tilsyneladende fyldestgørende svar paa de mange angreb, der er rettet mod ham i anledning af disse sagers behandling.“

Stadig samme dag skrev „*Holbæk Amtstidende*“ (V.) med udgangspunkt i *WTK-sagen* følgende:

„Men af justitsministerens udførlige redegørelse i gaar og den efterfølgende debat har man det hovedindtryk, at der ikke med føje kan rettes bebrejdelser hverken mod den afgaaede eller den nuværende justitsministers forhold til denne sag.“

Hvad *Leifer-sagen* angaar staar det fast, at justitsministeren har haft uheld baade med den ordre om eventuel arrest, han har givet, og med den udtalelse, han har fremsat i anledning af arrestationen. Sammenlignet

med det uheld, der ramte hans hovedangriber, den kommunistiske ordfører, folketingsmand Aksel Larsen, er dette uheld dog beskedent.

„Lollands Tidende.“ (V.) skrev den 5. november, at Busch-Jensen klarede sig bedre end ventet, men at han gik lovlig let hen over Leifersagen. Tilbage staar billedet af en ansvarlig minister, der af lutter loyalitetsfølelse har „fumlet“ forfærdeligt med sagen overfor offentligheden.

Det uafhængige „Østsjællands Folkeblad.“ skrev den 5. november, at der var opstaaet skepsis overfor Busch-Jensens kvalifikationer, og at kommunisterne havde søgt at udnytte denne stemning. Derefter fortsatte bladet:

„Med tilfredsstillelse kan man i dag konstatere, at ogsaa selvom det ikke var kommunisterne, der havde rejst aktionen, vilde Busch-Jensen med sin redegørelse i gaar have holdt skansen. Han nøjedes ikke med at fastslaa, at det var hans forgænger som justitsminister, der havde truffet den af kommunisterne kritiserede afgørelse i sagen mod Wright, Thomsen og Kier. Han klarlagde ogsaa, at det var statsminister Stauning og dennes ministre, der havde presset firmaet til at arbejde for tyskerne, og at der derfor ikke havde foreligget grundlag for tiltale. Paa samme maade tilbageviste han de øvrige af kommunisterne fremsatte mistænkeliggørelser. Tilbage blev som misteltenen den malkonduite, ministeren havde lagt for dagen, da han i en sen natte-time udtalte sig til pressen om Leifers anholdelse. Han havde, erklærede han, sagt sandheden, men ikke forlangt at faa lejlighed til at godkende den form, i hvilken udtalelsen var blevet offentliggjort.

Man kan med rette gøre gældende, at en minister maa være mere vaagen, naar han taler med journalister. Men i intet andet land findes den praksis, at man kan ringe en minister op midt om natten og bringe hans ord videre til offentligheden, uden at han har taget stilling til udformningen. Det muliggør en hurtig og frisk reportage. Men som dokumentarisk materiale, endsige som basis for et storpolitisk opgør egner slige sengepassiarer sig ikke.

Justitsministerens i det hele veludformede redegørelse trængte kommunisterne over i defensiven. Den styrkede tillige den sympati, ministeren rent personlig har indvundet i politiske kredse.

„Politiken.“ (R) skrev den 6. november:

„Og saa vel funderet var hr. Busch-Jensens halvanden time lange redegørelse i tinget i forgaars overfor angrebets hovedpunkter, at selv hr. Aksel Larsen erkendte nederlaget.“

„Skive Folkeblad.“ (R) skrev den 5. november bl. a.:

„For Venstres blade, f. eks. „Vestkysten“, maa udgangen paa denne sag siges at være mindre opmuntrende. De havde dristigt lagt deres skibe op i Aksel Larsens konvoj. De opnaaede kun dette, at det blev fastslaaet, at henlæggelsen af Wright, Thomsen og Kier-sagen udelukkende er sket paa hr. Elmquist's ansvar, og han maa tage æren eller det modsatte, hvis det viser sig, at afgørelsen har været forkert.“

Radioens „politiske slagside.“

Under denne overskrift bragte venstrebladet „Vestkysten“, hvis redaktør er radioraadsmedlemmet Knud Ree, en ledende artikel, som i det store og hele sluttede op bag Hartvig Frisch's og Bomholts afvisning af et par Venstre-folketingsmænds paastand om, at radioen skulde have politisk slagside. I artiklen hedder det bl. a.:

„En gennemlæsning af fortrykket til Folketingets forhandlinger viser, at den fremførte kritik var svagt funderet og i virkeligheden let lod sig tilbagevise — heldigvis da..

Efter en nærmere gennemgang af, hvorledes de forskellige anskuelser bør komme frem i radioen, og at afbalanceringen maa ske over en længere periode paa f. eks. et kvartal eller et halvt aar, indrømmer artiklen, at der naturligvis kan gribes fejl. Derefter slutter den:

„Men naar disse naturlige forbehold er taget, er der for os ingen tvivl om, at radioledelsen søger at dele sol og vind saa retfærdigt som muligt, og det er da ogsaa en kendsgerning, at der kan gaa aar imellem, at der foretages en afstemning i programudvalget, hvor programmerne endeligt godkendes. Man forhandler sig til rette i dette udvalg, hvor saa mange forskellige anskuelser og interesser er repræsenteret, og indlader sig uhyre sjældent og højst ugerne paa at stemme i disse spørgsmaal, der jo alle til syvende og sidst drejer sig om aand og anskuelser.

Mon dette ikke er forstaaeligt og i alle partiets og anskuelseres egentlige interesse? Vi tror det..

Skridet de konservative paa valgretsspørgsmaalet?

Det er bemærkelsesværdigt, at det konservative blad „Aarhus Stiftstidende“ den 6. november i en artikel om valgretsaldere skrev, at et kompromis herom var nødvendigt. „Mon ikke interessen burde samles om den 23 aars valgret, som var et led i grundlovsforliget i 1939..

Paa samme linje skrev „Aalborg Stiftstidende“ den 9. november, idet bladet fandt, at en 23 aars valgret var en nærliggende mulighed. Tallet laa midt imellem de raadende standpunkter og „tiltaler saaledes den danske kompromislyst

Forsvarsspørgsmaalet.

Ved det konservative landsraadmøde den 6. november holdt forhenværende handelsminister *Halfdan Hendriksen*, der nu er partiets formand, en tale, hvori han ogsaa omtalte forsvarsspørgsmaalet. Han erklærede, at de konservative ønskede besparelser paa statshusholdningen, og at man ønskede disse besparelser anvendt til forsvarets genopbygning. „Skulde det alligevel vise sig umuligt indenfor det nuværende skattebudgets rammer at afse de nødvendige midler til en forsvarlig løsning af dette for vort land saa livsvigtige spørgsmaal, maa der optages statslaan til dækning af de udgifter, der ikke kan afholdes indenfor budgettet..

Paa et diskussionsmøde i Lyngby den 9. november udtalte den radikale folketingsmand *Rasmussen Gylling* ifølge „Frederiksborg Amts Avis“ i en replik:

„Jeg er spurgt om, hvad vi vil ofre paa forsvaret. Militæret selv mener, at 400 millioner er nødvendigt. Socialdemokraterne siger ca. 240 millioner. Muligvis er det det sidste tal, man maa standse ved..

Venstre-afvisning af radikalt forslag.

Under finanslovdebatten foreslog *Bertel Dahlgaard* (R.), at der nedsattes et særligt udvalg af rigsdagsmænd og økonomisk sagkyndige, og at regeringen skulde forhandle med dette udvalg om den økonomiske politik. Dette forslag er blevet afvist i venstrepressen, saaledes „København“ den 1. november og „Randers Dagblad“ den 11.; sidstnævnte blad sluttede sin artikel om emnet saaledes: „Vi skal ikke have oprettet en skygge-regering eller etableret et politisk jerntæppe mellem rigsdagspolitikken og vælgerbefolkningen..

Radikale — Retsforbundet.

I anledning af det sammenstød, som under finanslovdebatten fandt sted mellem Bertel Dahlgaard (R.) og Starcke (Rf.), anbefalede „Middelfart Venstreblad“ (R.) den 8. november, at Retsforbundet og Det radikale Venstre — „frisindets og fremskridtets partier“ — søgte at komme paa nærmere talefod.

Konservativt landsraadsmøde.

Det konservative Folkeparti afholdt 6. og 7. november landsraadsmøde i København. Mødet sluttede med vedtagelsen af to udtalelser, dels om Sydslesvig, dels om de politiske forhold i almindelighed. Sydslesvig-udtalelsen var holdt i helt almindelige vendinger, og kernepunktet var, at arbejdet for, at den slesvigske befolkning kan faa sikret sine frihedsgoder og sin ret til at leve under dansk kultur, altid kan være sikker paa Det konservative Folkepartis støtte.

Den væsentligste del af den politiske udtalelse omhandlede de økonomiske forhold. Partiet gaar her ind for afvikling af restriktionssystemet og fortsat kamp mod inflationen, idet man samtidig i udtalelsen siger, at det synes at være regeringens hensigt at standse bestræbelserne i saa henseende. Senere hedder det:

„Regeringen synes kun at ville sanere ved hjælp af skatter. Men skatterne har naaet en højde, der faktisk hemmer initiativ, arbejdslyst og sparsommelighed. Igennem den førte skattepolitik har man fremkaldt en uretfærdig og uhensigtsmæssig indkomstudjævning, der er yderligere underbygget af rabatordninger og foranstaltninger, der — som sygekassegrænsen — skiller befolkningen i to grupper. Mellestandens økonomi er haardt ramt heraf. Den bebudede nye skattelovgivning truer med at skærpe dette misforhold. Opgaven maa tværtimod være at lette skattebyrden og ikke ved ophævelse af fradragets retten flytte om paa byrderne borgerne imellem, saaledes at det atter bliver mellestanden, der maa undgælde. Tjenestemændenes lønninger er ikke fulgt med prisudviklingen. Ved den kommende revision af lønningsloven vil vi fortsætte vore bestræbelser for at gøre ret og skel over for alle grupper af tjenestemænd.“

Afsnittet om de økonomiske forhold slutter med at sige, at de kunstige tilskudsordninger til billiggørelse af forbrugsvarer ikke længere kan opretholdes.

Om de udenrigspolitiske forhold hed det, at partiet „ønsker dansk udenrigspolitik ført i den nøjeste tilknytning til og samarbejde med de vestlige magter, hvis maal er at skabe et bolværk for friheden og freden. Enhver uklarhed i Danmarks politik maa undgaas. Et militært samarbejde i Norden ser vi som et led i denne politik“. Der udtales en anerkendelse af Socialdemokratiets positive indstilling over for forsvaret, idet der dog tilføjes en opfordring til hurtig løsning af dette spørgsmaal.

Venstre og udenrigspolitikken.

Paa et møde i Aarhus den 15. november udtalte folketingsmedlem, fru Elin Appel (V.) sig om udenrigspolitiske spørgsmaal paa en maade, der lader forstaa, at Venstre, eller i hvert fald dele af Venstre, ikke kan følge den udenrigspolitiske linje, som er lagt op af de Konservative.

Elin Appel udtalte ifølge „Aarhus Amtstidende“ bl. a.:

„Danmarks opgave maa være en mæglen mellem Norge og Sverige, saa Norden ikke splittes. Træffer vi en øjeblikkelig afgørelse om tilknytning til Vest, kan det koste Nordens sammenhold, og det er en meget høj pris. Vi maa gaa sagte. Og i hvert fald maa Atlantunionen først skabes, og vi maa se, hvad den indeholder, før vi siger ja eller nej. Yderligere er der vist ingen, der venter, at vi skal udtale os nu. Vi maa holde Norden samlet og dertil tænke os godt om. Det maa ikke ske, at vi griber forkert i valget af vor udenrigspolitik. Det kan blive vor skæbne hundrede aar frem i tiden.“

Et Venstre-folketingsmedlem om pengesanerering og skattefradragsregel.

Paa et møde i Aarhus den 15. november udtalte folketingsmedlem fru *Elin Appel* (V.) sig bl. a. om de økonomiske forhold. Herunder udtalte hun, at „det bliver maaske nødvendigt at afvikle pengebindingslovene, fordi det er ved at være saadan, at de mindre banker ikke har likvid kapital til at finansiere byggeriet og Marshall-varernes forædling eller forarbejdning. I diskussionen efter hendes foredrag udtalte en af mødedeltagerne sig skeptisk om skattefradragsreglens betydning, undtagen for de helt store indkomster, og det hedder herefter i „Aarhus Amts-tidende.s referat: „Fru Elin Appel sluttede sig til det sidste synspunkt og motiverede sit standpunkt grundigt. Hun fandt det ikke rigtigt, at man uden fradragsretten betaler skat af skatten. Reglen virker saaledes, at der opstaar betydelige forskelle mellem de reelle og de formelle skatteprocenter for de helt store indkomster, og fru Appel advarede mod at tro, at en regering, der vilde gaa skatteplyndringens vej, ikke kunde finde veje til det paa trods af fradragsreglen. Danmark er et af de faa, om ikke det eneste land, hvor man har en bestemmelse om fradrag af sidste aars skat.“

Statsminister Hedtoft om den politiske situation.

Paa et møde i Lyngby den 14. november udtalte statsminister *Hedtoft* ifølge „Social-Demokraten“ om den politiske situation bl. a.:

„Vi har vist vilje til at akceptere en mindretalsgerings kaar. Men vi vil naturligvis ikke paa noget omraade lade os tvinge til at føre de andres politik.“

De økonomiske hovedlinjer i dansk politik er nu ved at blive trukket op. Det bliver en af denne rigsdagssamlings store opgaver at finde en fællesnævner for de forskellige anskuelser, efter hvilken dansk økonomi og dermed genopbygningen skal føres videre.

Om det lykkes, ved jeg ikke. Men afgørende for Socialdemokratiet vil det være, at genopbygningens resultater kommer hele befolkningen til gode og ikke forbeholdes en snæver kreds af velhavere.

Venstre og Konservative gaar nu tydeligt ind for en højere rente og dermed for en politik, hvis konsekvens kan blive øget arbejdsløshed. Vi ønsker derimod at fortsætte den linje, der hidtil er fulgt for genopbygningen. Det er rigtigt, at eksportindustrien skal fremmes, men udviklingen maa tilrettelægges under hensyntagen til beskæftigelsens bevarelse.“

Sydslesvig, Christmas Møller og de Konservative.

Den 17. november udkom „Bogen om Christmas Møller“, Heri behandler den konservative folketingsmand, professor *Flemming Hvidberg* bl. a. Christmas Møllers forhold til Sydslesvig-spørgsmaalet og til det konservative parti. Med udgangspunkt i den situation, der kom til at fore-

ligge, da Christmas Møller i Sydslesvig-spørgsmaalet følte sig isoleret i sit parti, skriver Hvidberg:

„Han (C.M.) havde jo dog set folk vende deres standpunkt, fordi en gunstgivende vind blæste en anden vej. Og det var jo fra konservativ side i „kontaktudvalget“, at man gennem en udsending havde henvendt sig til ham i Sverige i slutningen af besættelsestiden for netop at sikre, at C.M., den gamle Flensborgmand, dog nu ogsaa stod paa „Grænsen ligger fast“-standpunktet. Det var dengang nødvendigt i forhandlingerne med Buhl om den nye regerings dannelse at sikre dette. Nu laa Det konservative Folkepartis stilling til ham unægtelig anderledes. Ikke underligt, at han, som „ufraveget“, stod paa sit standpunkt, følte sig som ener.“

Om samme forhold skriver redaktør Chr. Torpe i sit afsnit af bogen — efter at have nævnt, at den overvejende stemning i landet i 1944—45 var, at „grænsen ligger fast“, — følgende:

„Dette standpunkt holdt med nød og næppe, til befrielsesregeringen var dannet, og trontalens ord om, at grænsen ligger fast, var blevet tørre paa papiret — skønt man paa forhaand havde fundet det rigtigst ved forhandlingerne om dannelsen af befrielsesregeringen at skaffe sig sikkerhed for Christmas Møllers tilslutning dertil ved at lade folketingsmand Aksel Møller opsøge ham i Sverige.“

Af disse citater fremgaar jo ogsaa det konservative partis svingning i løbet af sommeren 1945 fra „grænsen ligger fast“ til Sydslesvig-aktivism. Motiverne hertil belyser Hvidberg i bogen, idet han i forbindelse med forhandlingerne om 9. juli-erklæringen 1946 skriver:

„Selvfølgelig gik det ikke an for Det konservative Folkeparti med dets nationale traditioner ikke at staa lige saa „positivt“, som Knud Kristensen i Venstre og som Stærmose i „Dansk Samling“, ja, egentlig skulde man jo helst staa tilhøjre for begge disse.“

Fremstillingerne i „Bogen om Christmas Møller“ er delvis blevet bestridt fra ledende konservativ side. Dels har man hævdet, at det ikke var for at forvisse sig om C.M.s stilling til Sydslesvig, Aksel Møller talte med ham i Stockholm i februar 1945, da man kendte hans stilling i forvejen, dels har man ikke villet erkende, at hensynet til Venstre spillede nogen rolle i partiets svingning i dette spørgsmaal. Selve svingningen har man dog ikke bestridt — og hvad Hvidberg siger om motiverne hertil, er jo set indefra og kan næppe være skrevet mod bedre vidende, saa meget mindre, som han et andet sted slaar fast, at Christmas Møllers tanker om flertalsstandpunktet i partiet og dets udøvere var „kun ringe“, og blev „ringere og ringere“.

Rettelse.

Under hovedafsnittet „Maanedens politiske debat“ bragte vi i sidste nummer af „Socialdemokratiske Noter“, side 49, et citat af forsvarsministerens udtalelser i Odense om forsvaret. Her findes bl.a. følgende to linier: „... saavidt vi formaar, vil vi skaffe dækning paa en mere ligelig maade, saa de, der har bedst raad, slipper billigst ... Der skulde selvfølgelig staa: „... saavidt vi formaar, vil vi skaffe dækning paa en mere ligelig maade, saa de, der har bedst raad, ikke slipper billigst ...“

Vi beklager fejlen og beder „Noterne“s læsere foretage den fornødne rettelse.

ARBEJDER-BEVÆGELSEN

KOOPERATIONEN

Betegnende russisk resolution.

„International Cooperative Alliance. (ICA) holdt kongres i Prag for et par maaneder siden. Og østblokkens deltagere søgte at gøre kongressen til en politisk propagandakongres i østblokkens favør. Hvilket dog ikke lykkedes. I september-oktober-nummeret af „Kooperationen“ læser vi bl. a. følgende betegnende detalje i referatet:

I diskussionen deltog som omtalt en lang række talere fra østlig side. Vi er i besiddelse af et stort materiale, bl. a. omfattende flere af de øst-delegeredes indlæg, men holdningen kan formentlig tydeligst aflæses af den resolution, som Sovjet-delegationen fremsatte til ICA's beretning. Resolutionen siger følgende:

„ICA's 17. kongres, som afholdes i Prag, anser ICA's centralkomité's arbejde i beretningsperioden for at have været særdeles mangelfuldt. ICA's centralkomité har ikke udnyttet alle muligheder, som ICA og de nationale kooperative organisationer har haft raadighed over i kampen for varig fred og demokrati. Central-komiteen fordømte saaledes ikke skabelsen af en militær union i Vesteuropa, som er i modstrid med folkenes bestræbelser for fred og internationalt samarbejde. Den protesterede ikke overfor USA's, Storbritanniens og Frankrigs regeringer, som støttede fascistregimet i Spanien. Den paakaldte ikke verdens nationale kooperative organisationer til forsvar for ofrene af den monarkistisk-fascistiske terror i Grækenland, og den har ikke taget noget praktisk skridt til skabelsen af en forenet kooperativ bevægelse i Tyskland. ICA-kongressen fordømmer centralkomiteens passivitet under forberedelsen af en overenskomst for samarbejde mellem ICA og fagforeningsinternationalen. ICA's 17. kongres udtaler, at det er centralkomiteens hovedopgave at kæmpe for varig fred og demokrati imod krigsmagerne („the war mongers.“) og at kæmpe for styrkelse af den internationale kooperative bevægelses enighed og arbejde for forbedring af det arbejdende folks leveforhold.“

Vi har citeret denne resolution, som naturligvis blev forkastet, i dens fulde omfang for at vise, af hvilken karakter de russiske indlæg var, og paa hvilket plan man fra østblokkens side havde lagt diskussionen.

FAGBEVÆGELSEN

DsF holdt formandsmøde

den 9. november. Eiler Jensen gav her en oversigt over en række problemer og forhold af aktuel interesse, herunder vedrørende Det internationale Arbejdsbureau's virksomhed og Den faglige Verdens-internationale, Forenede Nationers aarsmøde i Paris, som endnu paagik, og Marshallhjælpen. Endvidere gav statsminister Hedtoft en oversigt over de problemer, der er af betydning for dansk politik idag og for bestræbelserne for at sikre den jævne befolkning bedst mulige vilkaar.

I det tilstundende foraar vil kun søfolkenes organisationer staa over for overenskomstfornyelse.

Sveriges faglige overenskomster forlænges for et aar.

Sveriges LO har paa et repræsentantskabsmøde den 11. november tiltraadt at tilraade forlængelse af de faglige overenskomster et aar, saaledes at der ikke nu rejses lønkrav. Denne holdning er udtryk for, at Sveriges fagorganiserede arbejdere vil være med i stabiliseringsarbejdet, men det forudsættes, at saavel statsmyndigheder som private yder deres medvirken, at husleje- og prisniveau kan fastholdes, og at inflation undgaas. Det erkendes, at produktionsforøgelse er vejen til bedre levestandard, og repræsentantskabet udtaler, at det tror ved det indtagne standpunkt paa længere sigt at gavne den svenske arbejderbefolkning. Repræsentantskabet udtaler den forhaabning, at regeringen fremsætter lovforslag om 3 ugers ferie, saa snart en saadan foranstaltning vil kunne forenes med bestræbelserne for at skabe balance i samfundsøkonomien.

Ophævelse af de norske lønnævn.

Paa et nys afholdt fagligt møde meddelte formanden for den norske landsorganisation, *Konrad Nordahl*, at landsorganisationen vil rejse krav om ophævelse af lønnævns-institutionen i løbet af næste aar. Selv om enkelte grupper har opnaaet bedre lønvilkaar ved nævnsafgørelserne end de sandsynligvis vilde have opnaaet ved direkte forhandling, ansaa *Nordahl* det dog for ønskeligt, af hensyn til fagbevægelsens fremtid, at afgørelserne af og ansvaret for overenskomstforholdene igen overlades til organisationerne.
(„Arbejderen“, 15. november.)

Lærlingestatistik 1947.

Af Stat. Efterr. 17. november noterer vi: I aaret 1947 paabegyndtes 18.339 læreforhold, deraf 12.339 inden for haandværk og industri, 6000 inden for handels-, butiks- og kontorlag. I smede- og maskinarbejderfaget paabegyndtes alene 4453 læreforhold eller 36 pct. af haandværksgruppen. Af handelens 6000 var de 1636 kontorlærlinge, de 4364 butiks- og handelslærlinge.

I forhold til antallet af oprettede lærekontrakter i 1946 viser 1947 en nedgang paa 900 til 18.300 eller godt 7 pct. For haandværks- og industri-fagene er nedgangen 6,7 pct., for handels- og butiksfagene 8,2 pct. og for kontorlaget 10,2 pct. De fleste fag, bortset fra en række mindre, viser nedgang. Af fag, hvor nedgangen har været over 10 pct., kan nævnes: slagterfaget, tobaksfagene, murer- og tømrerfagene, bygningssnedkerfaget, skibstømrerfaget m. v.

Med hensyn til gennemsnitsalderen for de nyansatte lærlinge har der i de senere aar været en faldende gennemsnitsalder i forbindelse med det stigende antal lærepladser.

Sølvsnorene godkendte lønforliget.

Det ordinære repræsentantskabsmøde inden for Statstjenestemændenes Centralorganisation I blev afholdt 10. november i København. 93 repræsentanter for 31 organisationers 34.000 medlemmer var mødt.

Om lønproblemet vedtoges med alle stemmer mod 3 følgende udtalelse, hvormed ogsaa beretningen betragtedes som godkendt:

Repræsentantskabsmødet den 10. november 1948 inden for Statstjenestemændenes Centralorganisation I, repræsenterende ca. 34.000 statstjenestemænd, har — idet man godkender den aflagte beretning — tiltraadt den nu afsluttede lønaktion, og man anerkender den forstaaelse, der fra regeringens side er lagt for dagen til imødegaaelse af de økonomiske vanskeligheder, tjenestemændene var kommet i.

Af den aflagte beretning har mødet erfaret, at det siddende tjenestetidsudvalgs arbejde nærmer sig sin afslutning, og man vil i den forbindelse pege paa, at der ved revisionen af disse bestemmelser maa ske saadanne

ændringer, at tjenestetidsbestemmelserne bringes til at svare til den tid, vi lever i.

Med henblik paa de restriktioner, der siden 1940 har været gældende over for uniformsbestemmelserne, udtaler mødet som sin opfattelse, at det er paakrævet, at der fra statsadministrationens side nu sættes effektivt ind for en tilbagevenden til normale terminer og kvaliteter.

Med hensyn til de kommende samarbejdsudvalg opfordrer repræsentantskabet de tilsluttede organisationer til at iværksætte et grundigt oplysningsarbejde for at dygtiggøre tillidsmændene til at optage arbejdet i disse udvalg, der vil kunne faa meget stor betydning for saavel staten som det ved etaterne beskæftigede personale.

Repræsentantskabsmødet paalægger den kommende styrelse at arbejde for en afslutning af det i 1937 nedsatte ferieudvalgs arbejde og derigennem en ajourføring af tjenestemændenes feriebestemmelser, ligesom man opfordrer den til ved given lejlighed at optage spørgsmaalet om stedtillægs-satsernes revision til behandling.

Repræsentantskabsmødet opfordrer de tilsluttede organisationer til i enighed at yde den siddende regering al mulig støtte i dens arbejde for en stabilisering af prisniveauet og for gennemførelsen af genopbygningsprogrammet, og man tilslutter sig den danske arbejderklasses syn paa det nødvendige i en konsekvent fastholden af de demokratiske principper i organisationsarbejdet og statsstyret.

Sveriges faglige L. O.

har valgt som ombudsmand den hidtidige formand i De samvirkende Bygge-Fagforbund Bror Johansson, som er 37 aar gammel.

Den faglige verdensorganisation,

som skal holde kongres i begyndelsen af det kommende aar, har i sin virksomhed ikke formaaet at virke samlende eller positivt, men har i for høj grad været indstillet paa politisk propagandavirksomhed for det østlige Europas af Moskva prægede synspunkter, og internationalens indsats i faglig retning har været meget beskeden og har som bekendt end ikke hidtil kunnet tilvejebringe samarbejde med de faglige internationale sekretariater. Denne tingenes tilstand har nu paa det sidste faaet den britiske fagbevægelse til at rejse spørgsmaalet, om den faglige internationale ikke hellere for en tid burde forholde sig passiv, blot med bevarelse af de organisatoriske rammer, og briterne har endog tilkendegivet tilbøjelighed til i modsat fald at ville udtræde af den faglige internationale. For de nordiske faglige landsorganisationers vedkommende kan det vistnok siges, at de ligesom briterne ser med megen skepsis paa den faglige verdensorganisations hidtidige virksomhed, men dog hele tiden har bidraget til at opretholde den organisatoriske enhed, thi man vilde ikke med nogen glæde imødesee en ny splittelse. Men man maa se den kendsgerning i øjnene, at den faglige internationale administration hidtil har misbrugt organisationen for specielle politiske formaal, og at den kommunistiske administration af internationalen ikke har formaaet at skaffe sig den fornødne tillid blandt de tilsluttede organisationer. Imidlertid maa man vel nu afvente, om kongressen i begyndelsen af 1949 vil evne at tilvejebringe fornøden afklaring.

Kommunisterne i Stockholms metal gaar tilbage.

Ved valget af 19 delegerede til Metalarbejder forbundets kongres blev der inden for Stockholm-afdelingen afgivet 10.457 stemmer af 19.000 stemmeberettigede. Socialdemokraterne fik 6592 og kommunisterne 3865 stemmer. Da det drejer sig om flertalsvalg, vil 19 socialdemokrater komme til at repræsentere afdelingen.

I fjor fik socialdemokraterne 5740 stemmer og kommunisterne 5.352. Stockholm-afdelingen er forbundets største og var tidligere en af kommunisternes fasteste borge.

Udrensning i Odense.

Ved valg af forretningsudvalg for Arbejdernes fællesorganisation i Odense den 16. november sattes det eneste kommunistiske medlem af forretningsudvalget, smedeformanden Svend Hansen, paa porten. Han opnaaede kun 90 st., medens den sidst valgte socialdemokrat fik 230 st. Ved det efterfølgende suppleantvalg opnaaede Svend Hansen kun en halv snes st. Valgforsamlingen udgjordes af godt 300 repræsentanter for de odenseanske fagforeninger.

Aarhus-smedene

vedtog paa en generalforsamling 15. novbr. med ca. 600 st. mod 19 en resolution, hvori det hedder, at „vi afviser enhver form for „folke-demokrati“.”

Den norske Herøya-konflikt,

som har varet 7 uger, afblæstes i november maanedes første uge. Den var en ulovlig strejke, iværksat i strid med gældende overenskomst, gejlet op af kommunistiske agitatorer og rettet mod en af norsk erhvervslivs vigtigste enheder, Eidanger salpeterfabrik. Strejken førtes af et lokalt „aktionsudvalg“, i strid med det paagældende fagforbund, som ekskluderede de ulovligt strejkendes ledere.

Ved konfliktens afslutning genoptoges arbejdet paa uforandrede betingelser, medens fabriken forbeholder sig erstatningskrav. De arbejdere, der har været i den ulovligt strejkende afdelings bestyrelse og aktionsudvalg, og som er ekskluderet af forbundet, kan ikke optages paany, før der har været afholdt lands-kongres i forbundet.

Statsminister Gerhardsen betegnede under strejken denne som et led i Kominforms internationale saboterings- og desorganisierungs-bestræbelser.

Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse. — Karensdagene.

Arbejdsminister Marius Sørensen har opnaaet Finansudvalgets tilladelse til, at 13 mill. kr. stilles til raadighed til fordeling blandt vanskeligt stillede arbejdsløshedskasser. 12 millioner af dette beløb tilfalder Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse. Saavel den borgerlige presse som det kommunistiske parti har i den senere tid beskæftiget sig med de vanskeligheder, som Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse er kommet ud for. Vi skal derfor nedenstaaende kort redegøre for kassens problemer.

Først maa gøres opmærksom paa, at Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse er en slags opsamlingskasse, der rummer langt flere forsørgere med mange børn end de øvrige kasser, hvorfor understøttelsesbeløbet bliver større. Den 31. marts 1947 havde kassen 235.584 medlemmer, og de øvrige 66 kasser tilsammen 338.283 medlemmer. Medens de 66 kasser i 1946—47 udbetalte 40,2 mill. kr. i understøttelse, udgjorde understøttelsesbeløbene alene for arbejdsmændenes kasse 126,8 mill. kr., eller 75 pct. af det samlede udbetalte understøttelsesbeløb. Understøttelsesdagene for forsørgere udgjorde i Arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse 86 pct. af samtlige understøttelsesdage mod kun 68 pct. i gennemsnit for samtlige andre kasser. I 1946—47 udbetalte samtlige kasser 17,1 mill. kr. i børnetillæg, og af dette beløb udbetalte arbejdsmændenes kasse alene 14,6 mill. kr.

Den 1. april 1945 havde kassen en formue paa 83 mill. kr., men de store understøttelsesbeløb, bl. a. paa grund af langvarige frostperioder,

har udmarvet kassens økonomi; saaledes udbetaltes i 1945—46 og i 1946—47 henholdsvis 160 og 126 mill. kr.

Heroverfor skal saa sættes Venstre-regeringens forringelse af arbejdsløshedsloven. Ifølge denne lov bortfaldt statens 70 procents refusion af udbetalte børnetillæg og reguleringstillæg. Samtidig medførte lønstigningen, at de ordinære statstilskud nedsattes fra 110 til 77 pct. af det indbetalte kontingent. Fra kassens side søgte man i første omgang at klare problemerne ved en kontingentforhøjelse til 4 kr. om ugen. Samtidig satte man fra Socialdemokratiets side ind for at opnaa ændringer i loven. Da regeringen Hedtoft blev udnævnt, stillede arbejdsminister *Marius Sørensen* paa Rigsdagen forslag om en revision af arbejdsløshedsloven, der bl. a. gik ud paa:

- 1) et øjeblikkeligt tilskud til de kriseramte kasser,
- 2) 75 procents statstilskud til børnebidrag og forsørgertillæg,
- 3) ophævelse af bestemmelserne om forlænget karenstid,
- 4) mulighed for at et medlem kun skulde gaa den normale karenstid een gang om aaret.

Dette forslag ønskede de øvrige partier, bortset fra kommunisterne, ikke at medvirke til gennemførelse af. Arbejdsløshedskassen maatte derfor søge anden udvej. Man valgte paa et delegeretmøde i september 1947 at vedtage nedsættelse af dageantallet med 10 baade for den ordinære og for den ekstraordinære understøttelses vedkommende, og man vedtog at indregne juleunderstøttelsen i dageantallet. Det viste sig imidlertid, at heller ikke denne foranstaltning var tilstrækkelig for at skaffe balance i økonomien. Kassens ledelse mente derfor at maatte gaa til en skærpet haandhævelse af arbejdsløshedslovens bestemmelser om forlængelse af karenstid, hvilket i værste tilfælde kunde betyde, at en arbejdsmand, der i en periode har opnaaet en indtægt, der laa over gennemsnitsfortjenesten, kunde komme til at gaa arbejdsløs i indtil 45 dage uden understøttelse. Det siger sig selv, at det maatte være smerteligt for en kasses ledelse at gaa til saa drastiske foranstaltninger, men man havde intet valg, naar et forslag om forbedring af kassens økonomi ikke kunde gennemføres paa Rigsdagen. Det kom derfor som en lettelse, da det lykkedes arbejdsministeren at opnaa Finansudvalgets tilsagn til tilskudet paa de nævnte 12 mill. kr. til kassen. Hermed var grundlaget for en lempelse i de strenge karenstidsbestemmelser givet, og lettelsen er da ogsaa sket ifølge et udsendt cirkulære fra Arbejds- og arbejdsløshedskasse.

Kommunisterne slaar sig nu til ridder paa, at det er de af dem iværksatte protestaktioner rundt i de forskellige arbejdsmandsafdelinger, der har fremkaldt tilbagekaldelsen af bestemmelserne om karenstiden. Ovenstaaende fremstilling vil imidlertid klart vise, at det er Finansudvalgets bevilling, der har skabt de økonomiske betingelser for lempelsen.

Priskontrol.

I et forsøg paa at faa gældende prisbestemmelser overholdt og i et forsøg paa at faa de rimeligst mulige priser frem, har De samvirkende Fagforbund i et cirkulære til fællesorganisationerne landet over opfordret disse til at etablere sig som uofficielle priskontrolraad, der i samarbejde med de enkelte medlemmer og med det stedlige prisnævn skal søge at komme prisovertrædelser til livs.

Fagenes arbejdsfortjenester.

Oversigt over den i henhold til arbejdsløshedslovens § 13 foretagne beregning af den gennemsnitlige aarsfortjeneste i fagene i regnskabsaaret 1947—48. Tallene angiver den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste, saaledes som denne efter de foreliggende lønoplysninger vilde være ved be-

skæftigelse i hele aaret, dog med fradrag af den arbejdsfortjeneste, der er gaaet tabt ved arbejdsløshed, sygdom m.v. I fag med faglærte og ufaglærte medlemmer er der regnet med gennemsnitsfortjenesten.

Kassens navn	1947—48 Kr.	1946—47 Kr.
Arbejdslederne	8.314	7.936
Arbejds mændene	5.282	4.776
Bageri- og Konditoriarbejderne	5.578	5.388
Billedskærerne og Dekorationsbilledhuggerne	7.012	6.714
Blikkenslagerne	7.476	6.761
Bogbinderi- og Papirvarearbejderne	5.089	4.920
Bogtrykfaget	7.194	6.836
Brolæggerne	7.163	5.870
Bryggeriarbejderne	5.526	5.362
Bødkerne	7.371	6.758
Børsteindustriarbejderne	5.365	5.251
Danske Teknikere	7.719	5.736
De kvindelige Arbejdere	4.091	3.761
Den keramiske Industri	6.264	5.909
Drejerfaget	6.745	6.393
Elektrikerne	6.976	6.481
Faglært Køkkenpersonale	5.801	5.757
Forgyldefaget	6.842	6.399
Frisørfaget	5.727	5.352
Funktionærerne	6.403	6.091
Gartneriarbejderne	4.879	4.652
Garverne	7.147	6.898
Glarmestersvendene	6.498	6.223
Glasarbejderne	8.237	7.875
Guld-, Sølv- og Elektropletarbejderne	7.601	7.385
Gørtler- og Metalarbejderne	8.324	7.424
Handels- og Kontormedhjælperne	5.216	4.719
Handskemagerne	5.377	5.291
Hatte- og Buntmagerfaget	5.793	5.510
Huslige arbejdere	2.439	2.151
Karetmagerne	7.388	6.962
Kedel- og Maskinpasserne	5.990	5.922
Kobbersmedene	8.012	7.083
Korkskærerne og Sortererskerne	5.641	5.623
Kurvemagerne	7.205	6.445
Landmejeristerne	5.046	5.047
Malersvendene	6.355	6.040
Mejerifaget	5.611	5.042
Metalarbejderne	7.714	7.030
Murerfaget	6.177	4.849
Musikerne	5.919	4.667
Mølleriarbejderne	5.600	5.516
Papirindustriarbejderne	5.408	5.256
Rebslageriarbejderne	4.771	4.587
Riggerne og Sejlmagerne	6.970	6.570
Sadelmagerne og Tapetsererne	7.192	6.600
Skibstømrerne	7.410	7.207
Skorstensfejersvendene	7.066	6.623
Skotøjsarbejderne	6.282	5.482
Skraatobaksarbejderne	4.886	4.702
Skræderfaget	5.170	4.755
Slagterne og Kødindustriarbejderne	5.498	5.251
Snedkerfaget	6.756	6.380

Kassens navn	1947—48 Kr.	1946—47 Kr.
Statsaut. Sygeplejersker	6.097	—
Stenindustriarbejderne	6.223	5.486
Stukkatørerne	7.458	7.220
Sukkervare- og Chokoladearbejderne	4.410	4.241
Søfyrbøderne	5.586	4.994
Søkokkene	7.650	6.863
Sømændene	5.551	5.209
Tekstilarbejderne	4.898	4.586
Telefonstanden	5.953	5.797
Tjenerne	—	7.243
Tobaksarbejderne	5.610	5.409
Træindustriarbejderne	5.798	5.450
Tømrerfaget	5.925	5.553
Urmagerne	8.360	7.336

Rationaliserings-problemer (arbejdsstudier).

Kun den meget virkelighedsfjerne kan drømme om, skriver den svenske faglige lands-organisations advokat, Arnold Sölvén, at kassere den gennem mange aar praktiserede rationaliseringsmetode, som arbejdsstudierne udgør i den industrielle arbejdsproces, eller forhindre, at den bliver praktiseret inden for saadanne omraader af næringslivet iøvrigt, hvor den er teknisk mulig. Vi maa akceptere arbejdsstudiemetoden som en i og for sig legitim og — rigtigt tillempet — formaalstjenlig metode. LO har gjort dette. Men akcepten er ikke uden reservation. Den er forbunden med den meget væsentlige reservation, som ligger i vilkaaret „rigtigt tillempet“, og det er netop paa dette, parterne i aftalen har indstillet sig: at tilvejebringe former og direktiver, som saa langt som muligt garanterer en tillempning med hensyntagen ikke blot til tekniske og økonomiske, men ogsaa til fysiologiske og psykologiske synspunkter. Man maa med hensyn til det sidste gaa ind dels for et saadant udvalg og en saadan uddannelse af „tidsstudiemænd“, og en saadan stilling for dem i forhold til arbejdsgiveren, arbejdsledelsen og arbejderne, at de kan vinde arbejdernes fortrolighed, dels for indseende og medvirken fra arbejdernes og deres organisationers side i det øjemed at forhindre, at metoden misbruges til ubillig udnyttelse eller til ugunst for eller irritation af arbejdskraften.

Selv om altsaa det klare udgangspunkt for aftalen har været en i princippet positiv indstilling til arbejdsstudierne, saa har tydeligvis et andet lige saa indlysende udgangspunkt været, at *aftaleformen* akcepteredes fremfor en ordning i lovgivningens form. Her gælder det saadanne spørgsmaal, som parterne mener tilhører omraadet for deres egen disposition, og af hvilke de mener der kan opnaas en smidigere og mere effektiv afgørelse gennem aftale end gennem lov. Og givetvis kommer hertil yderligere det synspunkt, som ogsaa har været medvirkende i arbejderpartens stillingtagen til problemet lov eller aftale ved de tidligere centrale aftaler: at en forudsætning for enhver regulering paa dette omraade er, at den kan paaregne arbejdsgiverpartens medvirken i tillempningen.

Afgørende har det altsaa været, at de forhold, som det gjaldt om at regulere, er af en saadan natur, at selv den mest fuldkomne regulering maa blive værdiløs, hvis den ikke understøttes af begge parter tillid. Var det saadan, at man udelukkende skulde stole paa de enkelte arbejdsgivers gode vilje, kunde aftaleformens fortrin vel diskuteres. Denne forms fortrin ligger nu imidlertid fremfor alt i den medvirken fra *organisationernes side*, som følger af den retslige forpligtelse til at paase, at en kollektivaf tale respekteres af de enkelte medlemmer.

Hvad angaar dette spørgsmaal om lov eller aftale, tilraadene LO ganske vist i sin udtalelse til lovforslaget i 1945 en undersøgelse med hensyn til lovgivning i visse herhen hørende spørgsmaal. Men man maa sikkert ikke desto mindre indrømme, at en lovgivning selv paa disse punkter kunde være af tvivlsom værdi. Der er jo her væsentligst tale om misligholdelser, som ikke kan afhjælpes gennem teknisk prevention eller myndighedskontrol. En sammenligning med den lokale sikkerheds-tjeneste er i den henseende belysende. Ligesom naar talen er om denne virksomhed, er de problemer, som det gælder om at regulere, i almindelighed af en saadan natur, at de ikke kan løses gennem lovbud.

Med hensyn til kompetencevilkaar for tidsstudiemænd, er det naturligvis muligt at lovgive om visse minimumsvilkaar hvad angaar teoretisk og praktisk uddannelse. Men bortset fra, at en saadan lovordning maatte blive af yderst generel karakter, forholder det sig jo saadan, at klage-maal over tidsstudiemændenes manglende kompetence i reglen ikke sigter til deres tekniske kompetence, men kun deres personlige egenskaber. Et rigtigt udvalg med hensyn til saadanne egenskaber kan man naturligvis ikke garantere gennem lovregler. Man var heller ikke hjulpet gennem en offentlig autorisation, eftersom en saadan jo maatte finde sted, inden tidsstudiemanden begynder sit praktiske arbejde, medens egenskaberne først kan bedømmes efter indvundne erfaringer fra hans maade at udføre dette arbejde paa.

Hvad dernæst angaar en lovgivning til beskyttelse af arbejderne imod en fra helbredssynspunkt risikabel gennemførelse af studierne, vil det være lige saa vanskeligt at udforme lovregler af nogen praktisk betydning. Arbejdsstudier som saadanne kan jo ikke være farlige for arbej-dernes helbred; om en saadan fare kan man kun tale, hvis studierne indebærer et utilbørligt pres eller irritation. Hvornaar dette skal anses for at være tilfældet, er igen et spørgsmaal, som ikke kan besvares med vejledning i almenlydige kriterier, men kun bedømmes i hvert enkelt tilfælde med hensyn til tidsstudiemandens og arbejderens individuelle egenskaber og de specielle forhold paa arbejdspladsen, respektive i arbej-det. Fordelingen af rationaliseringsresultatet tilhører de rent faglige interesseløst spørgsmaal, som vi her i landet principielt ikke vil lovgive om.

Tilbage staar medindflydelsen under selve tidsstudierne. Det er ikke umuligt i lov at fastsætte regler og former herfor. Men det er klart, at en aftaleordning om disse sager — med des større mulighed for tilpasning efter skiftende forhold og med den mere loyale medvirken fra arbejds-givernes side, den kan paaregne — er at foretrække.

Naturligvis er vi fra arbejdernes side ikke uvidende om, at et medvirkende motiv for arbejdsgiverne har været deres ønske om at undgaa statslig indblanding i bedriftsledelserne, ligesom vedrørende f. eks. hovedaftalens regler om opsigelse og permittering, aftalen om sikkerhedstjenesten og ikke mindst aftalen om „företagsnamnderna“. Dette er jo ikke anderledes, end at fagforeningsbevægelsens væsentligste motiv for dens indgaaelse paa hovedaftalens regler om f. eks. tredje mand var fagbevægelsens ønske om at undgaa en modsvarende indblanding i sin virksomhed.

Ferien skal spredes —

I erkendelse af det højst uheldige i, at ferierne har vist en meget uheldig tilbøjelighed til at klumpe sig sammen i højsommerugerne, har De samvirkende Fagforbund og Arbejdsgiverforeningen gennem nogen tid forhandlet om midler til at sprede ferierne over det meste af sommer-perioden. Der er nu naaet enighed om at foretage en energisk henstilling til organisationer, arbejdere og firmaer med det nævnte formaal for øje, og i et 29. oktober dateret fællescirkulære fra de to hovedorganisationer hedder det blandt andet:

Til samtlige forbund under De samvirkende Fagforbund i Danmark og samtlige organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening.

Erfaringerne gennem de sidste aar har vist, at der nødvendigvis maa tilvejebringes en mere hensigtsmæssig ordning af feriens lægning. Den gældende ferielov fastslaar, at ferien skal falde i tiden mellem 2. maj og 30. september, og hvis ferierne blev spredt nogenlunde jævnt inden for disse 5 maaneder, vilde den praktiske afvikling af ferierne ikke være noget problem. Det har imidlertid vist sig i praksis, at ferierne klumpes sammen i juli maaned, hvilket paa en meget lang række omraader har overordentlig uheldige virkninger, ikke mindst for de feriesøgende selv, der har de allerstørste vanskeligheder ved at finde feriesteder. Alle de bestaaende vanskeligheder er for velkendte til, at det er nødvendigt i detaljer at fremhæve dem. Vi peger iøvrigt paa, at et af Turistforeningen for Danmark nedsat udvalg, der var sammensat af repræsentanter for ministerierne, institutioner og organisationer (heriblandt De samvirkende Fagforbund og Arbejdsgiverforeningen) samt for Turistforeningen, i 1947 har fremsat en betænkning, som giver et klart billede af de herskende vanskeligheder, der i den siden da forløbne tid er blevet endnu større.

Hovedorganisationerne er klar over, at ferierne hidtil er planlagt og afviklet efter følgende principper:

- 1) Branchevis lukning med samlet 2 ugers ferie for hele faget.
- 2) Lukning af de enkelte virksomheder i 2 uger.
- 3) Successiv ferie for de i virksomheden ansatte.

De to førstnævnte ordninger har som alt overvejende hovedregel været saaledes praktiseret, at de 2 ugers ferie er lagt i ferie-højsæsonen, oftest den anden og tredje uge i juli.

Hovedorganisationernes forretningsudvalg er enige om, at det er paa-trængende nødvendigt at søge en bedre afvikling af ferierne tilvejebragt.

De samvirkende Fagforbund og Arbejdsgiverforeningen er enige om, at ferierne inden for de to hovedorganisationers omraade

- 1) skal spredes over en 8 ugers periode begyndende den første mandag, der indtræder efter 15. juni, og
- 2) bør spredes yderligere i det omfang, hvori det er muligt, inden for hele den lovmæssigt fastsatte ferietid, 2. maj—30. september.

Selv om en successiv feriegivning kan antages at være bedst egnet til at opnaa en spredning af ferierne, har hovedorganisationerne i princippet ikke noget imod samlet branchevis lukning eller lukning af de enkelte virksomheder i fagene i 2 uger, men for at en effektiv spredning af ferierne kan tilvejebringes, er det nødvendigt, at et nogenlunde ligeligt antal arbejdere holder ferie i hver af de 8 uger i tiden mellem 15. juni og 15. august, idet det naturligvis indtrængende maa anbefales, at ferierne i den udstrækning, hvori det er muligt, lægges før 15. juni og efter 15. august.

I virksomheder, der giver successiv ferie, maa det i hvert fald paases, at højst 25 pct. af arbejdsstyrken har ferie samtidig, men iøvrigt maa en yderligere spredning af ferien anbefales.

I fag eller virksomheder, som ønsker at lukke helt i ferietiden, maa der naturligvis tilvejebringes en fornuftig planlægning og fordeling af ferietiderne, saaledes at man ogsaa i disse tilfælde opnaar en ligelig fordeling af antallet af ferierende arbejdere i de forskellige uger. Derfor har hovedorganisationerne nedsat et udvalg, hvis opgave det er at tilrettelægge en samlet ferieplan for de under hovedorganisationerne hørende omraader, idet man paa forhaand gaar ud fra, at de heraf berørte organisationer giver udvalget bemyndigelse hertil. Organisationerne (enkeltvirksomhederne) maa i de tilfælde, hvor der er samlet lukning i ferietiden, til udvalget indsende meddelelse om antallet af beskæftigede

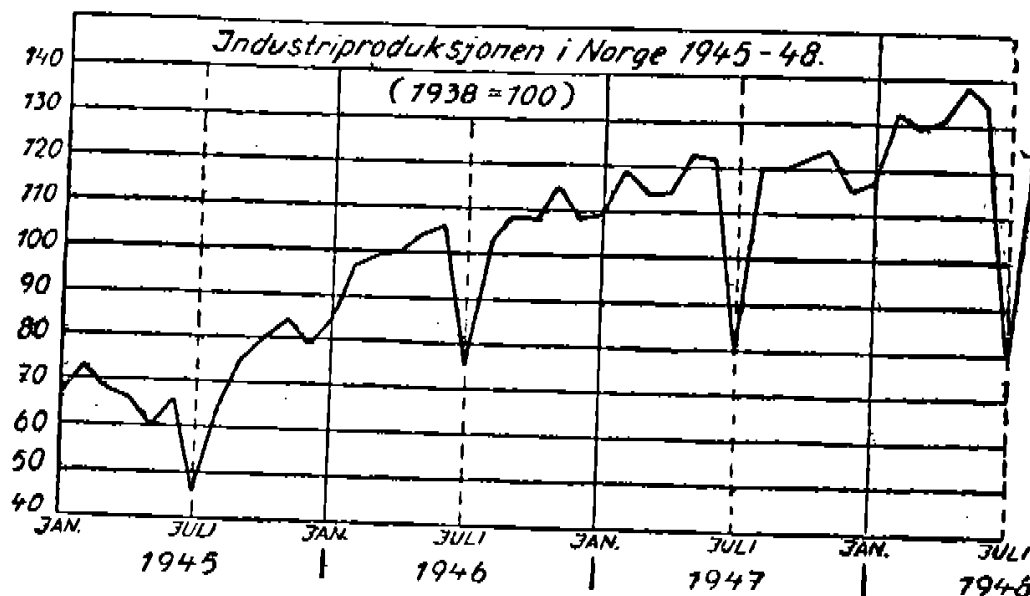
inden for det paagældende omraade. Udvalget vil, naar oplysninger er indkommet fra disse omraader, tilrettelægge ferietiderne saaledes, at den tilsligtede ligelige spredning opnaas.

Der maa for disse omraader tilvejebringes en turnusordning, saaledes at ikke enkelte bestemte fag eller virksomheder hvert aar har ferie i de uger, der anses for de bedste.

Som det af dagspressen vil vides, har regeringen sin opmærksomhed henvendt paa mulighederne for at raade bod paa det herskende feriekaos, og Arbejdsministeriet har nedsat et udvalg, der skal tage stilling til ferielovgivningens problemer. Dette udvalg er endnu ikke fremkommet med positive forslag til afhjælpning af ulemperne, men det kan med sikkerhed formodes, at udvalget og autoriteterne med glæde vil hilse et forsøg paa fra organisationernes side ad frivillighedens vej at løse problemerne, og hovedorganisationerne maa for deres vedkommende ubetinget anse det for heldigst for alle interesserede parter, hvis organisationerne selv kan løse dette problem fremfor at maatte imødesee eventuelle indgreb fra lovgivningsmagts side.

Ferie-besværligheder i Norge.

„Arbejderbladet“ bringer 15. november følgende skematiske oversigt over den sammenklumpede feries uheldige indvirkning paa produktionsdelserne og tilføjer de nedenstaaende linier:

Denne kurve viser udviklingen af Norges industriproduktion efter krigen. Som man ser, er kurvens hovedretning rigtig, den peger opefter. Men der er nogle regelmæssige, dybe tilbagefald hvert aar — i sommerferietiden. Det er fællesferien, som i første række er ansvarlig for disse dybe indhug i vor produktion, og de fører samtidig med sig en række alvorlige ulemper og forstyrrelser, bl. a. i vort transportapparat.

De skadelige virkninger er mange. Kostbart produktionsudstyr bliver staaende ubenyttet i længere tid. I sommer faldt produktionen med 40 pct. fra juni til juli. Paa grund af de koncentrerede ferier stod store mængder af godsvogne ledige. Man regner med, at det ledige materiel repræsenterede et transporttab paa ikke mindre end 100.000 tons.

Ogsaa udviklingen af turisterhvervet bliver hemmet paa grund af de koncentrerede ferier. Det er indlysende, at naar vi saa godt som allesam-

men tager ferie paa samme tid, sætter vi en bom for den udenlandske turisttrafik.

Hvad kan man gøre for at modvirke de uheldige forhold? Der er kun een vej at gaa: spredning af ferierne og deling af dem. Dette kræver igen omhyggelig planlægning i god tid, men det kræver ogsaa en vis resignation — ikke alle kan faa ferie i juli. Til gengæld maa ogsaa trafikskaber og opholdssteder planlægge med en spredning af ferien for øje, saaledes at for- og eftersæsonen byder de ferierende saa gode muligheder, som der er raad til.

Arbejdstempoet i Sovjet.

„Arbejderen. 15. november anfører et eksempel paa de metoder, der anvendes i Rusland for at øge arbejderens præstationer. „Trud. *) for 12. juni roser her særlig værkstedsklubben paa maskinfabriken „Kalinin. i Podolsk, der har indført følgende system:

„Saa snart en arbejder har udført dagsnormen, stiller man et lille rødt flag paa hans plads eller maskine. Ivan Nevelovskij har saaledes udført dagsnormen 2½ time forinden holdskiftet. Kort efter fik ogsaa arbejderne Skorochodov og Karpova anbragt saadanne flag paa deres pladser, og efter en halv times forløb fandtes der mange flag i virksomheden. Dette er en god metode for at paavirke de langsomme arbejdere. Næsten alle arbejdere opfylder eller overskrider nu de nye arbejdsnormer.

I aarene 1947 og 1948 er den foreskrevne dagspræstation forhøjet med indtil 40 pct.

Ingen frie fagforeninger i Sovjets vasalstater.

I de vestlige demokratier er fagforeningsbevægelsen et instrument til afslutning af kollektivaftaler, hvis hensigt er at beskytte og fremme arbejderens interesser i deres forhold enten til staten eller private arbejdsgivere. Helt anderledes er det i de lande, hvor kommunisterne har magten. I Sovjetunionen er fagforeningerne et instrument for staten og kommunistpartiet, et middel til at paatvinge arbejderne lønninger og andre arbejdsvilkår, som fastsættes paa højeste sted uden forhandlinger med arbejderparten.

Fagforeningerne udnyttes til at kontrollere arbejdskraften, til at fremtvinge større produktionsresultater og til at straffe arbejderen for overtrædelser af de strenge love, som nu gælder paa fabrikerne.

I de lande, hvor kommunistiske regimer — i større eller mindre afhængighedsforhold til Moskva — er oprettet, er fagforeningerne konsekvent blevet omformet efter russisk mønster paa trods af, at adskillige af dem har en historie af ægte demokratiske bestræbelser bag sig. Under det kommunistiske system bliver staten den eneste arbejdsgiver. Kommunistpartiet er statens hovedorgan, og der findes ingen andre partier. I Sovjetunionen og dens vasalstater er fagforeningerne ikke andet end et instrument, hvorigennem staten kontrollerer arbejderne.

Systematisk opbygger man en tilstand, hvor arbejderens rettigheder gaar tabt, og arbejderen stilles overfor en autokratisk myndighed, mod hvis afgørelser ingen appel gives. Kollektivaftaler forekommer ikke længere.

Metoderne de samme i flere stater.

De metoder, kommunisterne anvender for at vinde kontrol over fagforeningerne i vasalstaterne efter „befrielsen“, har næsten været de samme i hvert land. Saavel i Tjekoslovakiet og Bulgarien som i Polen, Rumænien og Jugoslavien har kommunisterne enten stølet paa deres evne til at fremtvinge udnævnelser af partimedlemmer til nøglestillinger

*) Organet for den faglige landsorganisation.

inden for de genoprettede organisationer, eller de har stolet paa deres dygtighed til at underminere styrken hos andre, ikke-kommunistiske Venstre-fraktioner ved at øve tryk paa arbejderne, ved at fjerne eller modarbejde eventuel støtte fra ledelsens side og ved at kontrollere valgene — naar saadanne finder sted.

I hver drabantstat findes der nu kun een fagforeningsbevægelse, og det vilde være umuligt for nogen gruppe at danne en forening, som stod i opposition til eller blot var uafhængig af denne organisation.

Den „Revolutionære Fagforeningsbevægelse“, som blev oprettet efter befrielsen i Tjekoslovakiet, er en stærkt centraliseret organisation under kommunistisk kontrol. Alle kontingenter betales direkte til centralorganisationen. I *Bulgarien* dannedes Arbejdernes Fagforbund (ORPS) af kommunistregeringen 1944, og det kontrolleres nu effektivt af staten. De tre fagforeningsgrupper, som eksisterede i *Polen* før krigen, og som var sammenknyttet med henholdsvis socialistpartiet, kirken og Pilsudski-regimet, maa ikke drive nogen virksomhed efter krigen. Fagforeninger, som blev kontrolleret af det yderste venstre, maatte derimod genoprette deres organisationer, og udnævnelser til nøglestillinger blev foretaget fra oven og tilfaldt som oftest kommunister. Ingen fagforeningsleder fra før-krigstiden blev akcepteret som kandidat, medmindre han kunde bevise sin loyalitet mod kommunisterne. Antoni Szczerkowski, tidligere formand for tekstilarbejderforbundet, og Stanislaw Sobolewski, leder af transportarbejderforbundet i Warszawa, var blandt de førkrigsledere, som blev arresteret. I maj 1947 arresteredes vicesekretæren i den polske fagforeningskongres, Antoni Stanowski, og han døde i fængslet i november samme aar.

Fagforeningsraadet i *Ungarn* var ogsaa før krigen en stærkt centraliseret organisation. Det reorganiseredes umiddelbart efter krigen og underkastedes hurtigt en dominerende kommunistisk indflydelse. Anderledes gik det i Rumænien, hvor fagforeningsbevægelsen gennem et kongeligt dekret fik lov til at reorganisere sig efter statskuppet i 1944, og hvor en blandet socialistisk-kommunistisk komité nedsattes for at udarbejde statutter; her varede det lige til valgene i august 1947, før kommunisterne ansaa det for hensigtsmæssigt at antyde, at de havde kunnet støde socialdemokraterne bort fra alle indflydelsesrige stillinger inden for bevægelsen.

Kontrol fra oven overalt.

Saavel i vasalstaterne som i Sovjetunionen udøver kommunistpartiet sin kontrol af fagforeningsbevægelsen fra oven. I *Polen* udnævntes M. K. Witaszewski, en kommunist, til formand i centralkommissionen, som har absolut selvbestemmelsesret over de enkelte fagforeningers politik og virksomhed. Under denne centralorganisations kontrol er de kommissioner, som er oprettet i forskellige forvaltningsdistrikter, ansvarlige for fagforeningspolitikken i lokale og regionale instanser. Udnævnelserne af kommunister til nøglestillinger stod ikke i noget som helst retfærdigt forhold til partiets medlemstal.

Ansaret for fagforeningsbevægelsen i *Jugoslavien* betroedes en centralkomité, som valgtes ved den første fagforeningskongres efter krigen i januar 1945. Præsident for denne komité er kommunistveteranen *Djuro Solaj*, som tilbragte de 14 aar fra 1930 til 44 i Sovjetunionen. Intet valg har fundet sted, siden komiteen dannedes, og nye medlemmer er blevet indvalgt, naar der opstod et eller andet ledigt embede. Alle udnævnelser til officielle stillinger i tilsluttede organisationer og komiteer maa godkendes af denne centralkomité, som ogsaa fastsætter den almindelige fagforeningspolitik.

Selv om det i vedtægterne for de forskellige fagorganisationer forkyn-

des, at fagorganisationernes fornemste opgave er at fremme arbejdernes interesser, er det tydeligt, at fagforeningerne har meget lidt, for ikke at sige ingenting, at skulle have sagt i spørgsmaal, som drejer sig om arbejdstid og løn.

I Jugoslavien afgøres begge disse spørgsmaal af regeringen, i Bulgarien beslutter en regeringsinspektør, til hvilken af de nye lønskalaer (nylig fastsatte ved lov) hver enkelt arbejder skal henføres.

Fagforeningerne i vasalstater har saaledes næsten udelukkende til opgave at øge effektiviteten inden for industrien og at lægge sig efter metoder, som praktiseres af forbillederne i Sovjetunionen.

Naar man læser oplysninger om fagforeningsvirksomhed i den russiske magtsfære eller læser om deltagelse af medlemmer fra saakaldte fagforeninger fra disse lande i internationale kongresser, bør man huske paa, at deres opfattelse af fagforeninger og den, der raader hos vestdemokraterne, ligger langt fra hinanden.

(Morgon-Tidningen. 18. oktober 1948.)

ØKONOMI OG STATISTIK

Økonomisk Oversigt. (Ved Arbejderbevægelsens Erhvervsraad).

DANMARK

Marshall-planen.

En del af de beløb, der stilles til raadighed for de enkelte Marshall-lande, kan efter nærmere bestemmelse anvendes til køb i europæiske lande, der er i stand til at eksportere visse af de vigtigere varer. For Danmark betyder det, at vi paa denne maade i det kommende aar faar 1,6 mill. dollars mere til raadighed, idet der af Marshall-landene vil blive købt varer for dette beløb mod betaling i dollars.

Forsyningsforhold.

Krystalsæbe. Der er blevet tildelt hver forbruger 500 g krystalsæbe i den kommende rationeringsperiode og tilsvarende vil sandsynligvis komme til at gælde for de næstfølgende perioder. Naar det har været muligt at forhøje tildelingen af sæben, skyldes det, at indeværende aars høst af hørfrø har været meget betydelig, saaledes at behovet i farve- og lakindustrien har kunnet dækkes, og der er blevet en vis del tilbage, som saa skal anvendes til forøgelse af sæbeproduktionen.

Huder og skind. Fra forskellig side har der været fremsat ønske om at faa bragt skotøjsrationeringen til ophør, idet det er blevet hævdet, at der var en betydelig rigelighed af fodtøj, og den bestaaende fordeling har overlevet sig selv. Imidlertid er der sket en afgørende ændring i forsyningen med huder og skind. Det har i lang tid været saadan, at der anvendtes danske skind, men paa grund af de store nedslagtinger i 1947 efter den daarlige høst og landbrugets ønske om saa hurtigt som muligt atter at faa forøget besætningerne, er tilførslerne af huder til garverierne gaaet stærkt tilbage. For at lette situationen er der derfor givet bemyn-

digelse til at importere huder fra Sydafrika, saaledes at der ikke opstaar nogen knaphedssituation, for at opretholde produktionen paa et ønskeligt niveau, men under disse omstændigheder vil det formentlig ikke være rigtigt at gaa til en ophævelse af den nuværende skotøjsordning.

Soda. I en række handelsaftaler er der sikret ret rigelige tilførsler af soda i det kommende aar, hvorfor rationeringen som meddelt af handelsminister J. O. Krag i radioen den 19. november har kunnet ophæves.

Træ. Som bekendt er der for trælast fastsat visse klausuleringer, der betyder, at der kun kan disponeres over den klausulerede del efter særlig tilladelse. Igennem et stykke tid har lagrene af trælast været voksende, og der har været fremsat ønske om at faa gennemført lempelser i klausuleringerne. Nu viser det sig, at lagrene af trælast endnu langt fra er af samme størrelse som før krigen, og da arbejdskraften er flaskehalsen ved boligbyggeriet, vilde der ved en lempelse være fare for, at arbejdskraften blev trukket over til at udføre reparationsarbejde. Imidlertid har man ment, at klausuleringerne dog burde lempes, og dette er da ogsaa sket efter forhandling med rigsdagens vareforsyningsudvalg.

Brændsel. I handelsaftalerne med England og Polen og til en vis grad med hensyntagen til forsyningerne fra Vesttyskland er der sket en saadan ændring i forsyningen med udenlandsk brændsel, at det vil være muligt at forøge tildelingerne til industrien og forbrugerne. Der vil blive sat et nyt brændselsmærke i kraft, hvorved man bl. a. opnaar, at de meget store lagerbeholdninger kommer ud til forbrugerne.

Salg af landbrugsejendomme i 2. kvartal 1948.

Baade for huse med $\frac{1}{4}$ —1 td. hartkorn og for gaarde med 1 td. hartkorn og derover har der været nogen nedgang i salgenes antal fra 2. kvartal 1947 til 2. kvartal 1948. Nedgangen udgør for husene godt 3 pct. og for gaardene ca. 16 pct.

Den prisstigning, der har staaet paa i de foregaaende kvartaler, gør sig vedblivende gældende. Sammenlignet med priserne i 2. kvartal 1947 er købesummen pr. td. hartkorn saaledes for huse med $\frac{1}{4}$ —1 td. hartkorn steget med 5,8 pct., medens der for gaarde med $1\frac{1}{2}$ —12 tdr. hartkorn har været en stigning paa 8,5 pct. Stigningen i købesummen pr. td. hartkorn har kun omfattet jord og bygninger, medens der for løserets vedkommende har været en nedgang, som dog formentlig udelukkende har sin forklaring i, at besætningerne er nedskaaret stærkt fra 2. kvartal 1947 til 2. kvartal 1948, saaledes at der i virkeligheden næppe er tale om nogen egentlig prisnedgang, men derimod om en værdinedgang, der skyldes en reel formindskelse af kapitaludstyret pr. td. hartkorn.

Indekset for antal salg af saavel huse som gaarde har været faldende siden efteraaret 1947. I perioden juli 1947—juni 1948 har det for husene ligget ca. 120 og for gaardene ca. 118 pct. højere end i 1938.

For tidsrummet juli 1947—juni 1948 har indekset for den samlede købesum pr. td. hartkorn for huse med $\frac{1}{4}$ —1 td. hartkorn været ca. 92 og for gaarde med 1—12 tdr. hartkorn ca. 88 pct. højere end i gennemsnit for 1938 og viser saaledes stadig stigning.

Prisstigningen for jord og bygninger har siden 1938 udgjort ca. 71 pct. for husene og ca. 68 pct. for gaardene. For løserets vedkommende har der i samme tidsrum været en stigning i købesummen pr. td. hartkorn paa ca. 145 pct. for husene og ca. 135 pct. for gaardene.

Detailomsætningen i april—juni 1948.

Paa grundlag af branchernes indberetninger kan meddeles følgende for detailomsætningen indtil udgangen af juni maaned 1948.

I april kvartal 1948 har den samlede omsætning for alle forbrugsvarer været af praktisk taget samme omfang som i samme kvartal i 1947; dette gælder ogsaa specielt for nærings- og nydelsesmidler, medens omsætning af beklædning er gaaet ned med omkring 5 pct., og andre forbrugsvarer viser en omsætningsstigning paa omkring 9 pct. i forhold til foregaaende aar.

Detailpristallet oktober 1948.

Detailpristallet med priserne i juli 1914 som basis er for oktober 1948 beregnet til 306 og er hermed uforandret fra juli 1948. Anvender man priserne i 1935 som basis, bliver pristallet 179 i oktober 1948, ligeledes uforandret fra juli.

Den samlede udgift i budgettet er fra juli til oktober 1948 faldet med 3 kr., nemlig fra 5412 kr. til 5409 kr.

Hvad angaar forskydningerne inden for budgettets enkelte hovedgrupper kan anføres en nedgang i udgiften til kartofler paa 8 kr. og i udgiften til kaal paa 4 kr. Den beregnede udgift til æg er derimod steget med 2 kr. Den samlede udgift til fødevarer er for oktober 1948, ligesom det har været tilfældet ved beregningerne fra og med oktober 1946, reduceret med værdien af de smør-rabatkort, der opnaas af en gennemsnitsfamilie med 1,84 børn, hvis budget danner grundlag for pristalsberegningen. De i oktober 1948 udleverede smør-rabatkort svarer til en beregnet årlig værdi paa 47,84 kr.

Udgiften til klæder, fodtøj og vask viser en stigning paa 4 kr., hvoraf de 3 kr. skyldes prisstigningen paa en række beklædningsgenstande, medens udgiften til vask er steget med 1 kr. som følge af en stigning i prisen paa blød sæbe. Udgiften til klæder er for oktober 1948 ligesom ved beregningerne siden april 1946 reducerede med 36,80 kr., som udgør værdien for eet aar af de tekstil-rabatkort, der tildeles den ovenfor omtalte gennemsnitsfamilie. Den samlede virkning paa pristallet af smør- og tekstil-rabatkortene er en sænkning af 1914-pristallet med 4,8 points og 1935-pristallet med 2,8 points.

Boligudgiften, der kun revideres een gang årligt paa grundlag af huslejetællingen i november, er uforandret.

Udgiften til brændsel og belysning er steget med 4 kr. som følge af mindre forskydninger i brændselspriserne.

Udgiftsposten skatter og kontingenter er faldet med 3 kr. Nedgangen skyldes et fald i udgiften til kontingenter til arbejdsløshedskasserne, medens skatteudgiften er uforandret.

Salg af ikke-landbrugsejendomme i første halvaar af 1948.

Ligesom ved salg af landbrugsejendomme kan der konstateres et fald i salgshyppigheden for bebyggede ikke-landbrugsejendomme i første halvaar af 1948 i forhold til aaret før. Denne omsætning af ejendomme har imidlertid fundet sted til stigende priser, idet det viser sig, at købesummen for første halvaar af 1948 er omtrent 66 pct. højere end vurderingssummen, medens det tilsvarende tal i 1947 var 62 pct. Denne stigning i forskellen mellem købesummen og vurderingssummen har forskellig styrke for forskellige kategorier af ejendomme. Stigningen er saaledes

særlig stærk for beboelsesejendomme med 1 og 2 lejligheder, og for disse gælder det, at de i flere tilfælde ligger indtil 100 pct. over vurderingssummen. Kun for den saakaldte kategori „blandede ejendomme“ kan der konstateres en nedgang i prisen i forhold til 1947, hvilket formentlig beror paa, at denne omsætning er præget af forretningsejendomme, hvor en vis tilbageholdenhed formentlig gør sig gældende. I forhold til priserne i 1938—39 ligger priserne i første halvår af 1948 gennemsnitlig omtrent 90 pct. over; den største stigning i forhold til før krigen findes for beboelsesejendomme og blendede lejligheder i landkommunerne samt for ejendomme med faa lejligheder.

Bykommunernes overslag over driftsregnskaberne 1947/48—1948/49.

Det samlede overslag for 1948—49 for hovedstadskommunernes vedkommende viser en stigning paa ca. 37 mill. kr. i forhold til året før til ialt 318 mill. kr. paa udgiftssiden. For provinsbyerne er der en stigning paa 27 mill. kr. til 266 mill. kr. Der er ikke forudsat balance for de 2 grupper af kommuner mellem indtægter og udgifter, idet udgifterne for hovedstadskommunernes vedkommende er 1½ mill. kr. større end driftsindtægterne og for provinsbyernes vedkommende 0,1 mill. kr.

Med hensyn til stigningen i driftsudgifterne kan anføres en ret stærk stigning i medicinalvæsenet, skolevæsenet og byernes gader og veje. I indtægterne er det først og fremmest skatterne, der viser stigning.

Statistiske oplysninger.

	Okt. 1948	Sept. 1948	Aug. 1948	Juli 1948	Okt. 1947	Sept. 1947	Aug. 1947
Engrospristallet (1935 = 100) ...	259	259	259	258	235	235	236
heraf importvarer	298	299	299	299	270	271	271
eksportvarer	311	312	311	311	289	234	234
hjemmemarkedsvare	235	235	236	234	215	214	215
Produktionsindeks f. industrien (1935 = 100)	134	132	131	131	127	126	124
heraf konsumvarer	132	131	131	131	125	125	124
produktionsmidler	139	137	133	131	131	129	125
Indeks for den animalske land- brugsproduktion (1935 = 100)		65	63	72	78	72	73
Beskæftigelsestal for industrien (i 1000 arbejdstimer pr. dag)	1.832	1.801	1.757	1.760	1.752	1.745	1.688
Antal organiserede arbejdsløse ved maanedens udgang ¹⁾	18.498	10.943	8.894	8.222		7.714	4.076
heraf mænd	16.376	9.310	7.587	7.072		6.880	3.440
Arbejdsløshedsprocenten	3,1	1,8	1,5	1,3	2,1	1,3	0,7
Øvrige arbejdsledige	18.905	14.847	18.668	9.972		12.951	9.544
Byggeomkostningsindeks (aug. 1939 = 100)	203	203	202	201	192	192	191
Prisnoteringer f. landbr.vare:							
Smør: Afregn.sum kr. pr. 100 kg	650	650	650	650	510,97	480	480
heraf afregningstillæg	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾	64,97	34	34
Flask kr. pr. kg	3,94	3,94	3,94	3,94	3,80	3,03	2,98
Byg (frihandelskorn) kr. pr. 100 kg	43,50	44,75	43,25	51,00	60,75	55,25	51,00

¹⁾ Arbejdsløse, som har været uden beskæftigelse i mere end 1 uge.

²⁾ Ophørt med lov af 7. maj 1948.

Handelsaftaler.

Østrig. I en i september maaned afsluttet aftale forudses en vareudveksling hver vej paa ca. 20 mill. kr. Af de danske eksportkontingenter kan nævnes fisk og fiskefilets samt sild 4,3 mill. kr., æg 240 tons, ost 400 tons, tømælk 1 mill. kr., maltbyg 1000 tons, sukkerroesnitte 500 tons, kasein 400 tons, kryolit 2200 tons, maskiner 1,3 mill. kr., farmaceutiske produkter 1 mill. kr. Af importvarerne fra Østrig kan nævnes magnesit og magnesitsten 1,2 mill. kr., specialstaal 2 mill. kr., industrigarner 2 mill. kr., forskellige jern- og metalvarer ½ mill. kr., maskiner og apparater 1,5 mill. kr., kemikalier 1,2 mill. kr., kuglelejer 100.000 kr., træhuse 2 mill. kr., metervarer 1 mill. kr. samt konfektion 1 mill. kr.

Med *Sverige* er der i slutningen af september maaned opnaaet enighed om en tillægsaftale til den gældende handelsaftale, hvorefter der fastsættes yderligere eksportkontingenter for ca. 22 mill. kr. og yderligere importkontingenter for ca. 24 mill. kr. De vigtigste eksportvarer er 8000 tons sukker, 600 tons æg samt maskiner for 2,7 mill. kr. Paa importsiden kan nævnes 5500 tons cellulose, 3400 tons avisapir samt maskiner for 7½ mill. kr.

Belgien. Specifikationerne paa varelisterne i handelsaftalen med Belgien foreligger nu. Af de danske eksportvarer kan nævnes smør 3000 tons, konserverede æg 500 tons, ægprodukter 1 mill. kr., hestekød 2000 tons, frø 1,4 mill. kr., slagtet fjerkræ 1,5 mill. kr., æbler 3 mill. kr. Udover det nævnte smørkvantum paa 3000 tons var der indsat et kontingent paa 1500 tons, saaledes at smørkontingentet ialt var paa 4500 tons. Disse 1500 tons smør refererede sig til den smørmængde, der — som tidligere nævnt — skulde leveres til Belgien under forudsætning af, at de belgiske francs blev stillet til raadighed for svenskerne. Af importvarer fra Belgien kan nævnes valseværksprodukter 2,7 mill. kr., forarbejdede industrivarer af jern og metal, herunder forskellige halvfabrikata, 12,6 mill. kr., ikke-jernholdige metaller, herunder zink og bly, 8 mill. kr., garner 3,3 mill. kr., herunder for 2,2 mill. kr. bomuldsgarner, diverse tekstilvarer 4,4 mill. kr., kongotræ 1 mill. kr. samt asfalt 1 mill. kr.

Polen. Forhandlingerne med Polen er saa godt som bragt til afslutning. Fra dansk side regnedes der med en import paa 2 mill. tons kul og koks. Af dette beløb regner man med, at 82 mill. kr. dækkes ved eksport her fra landet samt ved afdrag paa den kredit, der er ydet Polen ved tidligere leveringer af heste. Endvidere skal en del af beløbet — godt 25 pct. — dækkes ved sterlingbetalingerne fra dansk side, og endelig skal der leveres heste for ca. 14 mill. kr.

UDLANDET

Den belgiske krise.

I noterne for juni 1948, side 538, var nævnt nogle hovedpunkter for aarsagerne til, at Belgien havde haft visse muligheder for at prøve at løse genopbygningsproblemet ved en liberalistisk politik. Der blev gjort opmærksom paa, at den belgiske politik allerede i forsommeren havde medført et stærkt svind i valutaresserven fortrinsvis af dollars.

Disse tegn til en uønsket udvikling er siden blevet styrket, saaledes at man i efteraaret fra belgisk side aabent har erkendt, at det belgiske erhvervsliv var ude i en krise. Dette forhold er ogsaa kommet frem ved forhandlingerne om Marshallhjælpen, hvor Belgien har haft særstandpunkter med hensyn til formaalet med Marshallhjælpen, idet det har

stillet sig paa det standpunkt, at hjælpen skulde bruges til at fremme den intereuropæiske handel og ikke saa meget til genopbygning af de enkelte landes produktionskapacitet.

Til belysning af udviklingen i Belgien kan det nævnes, at arbejdsløsheden i sommeren 1948 har udgjort henvend 100.000 mand i gennemsnit, hvilket er mere end det dobbelte af antallet de to foregaaende aar, og arbejdsløshedens omfang er ved at naa niveauet før krigen. Endvidere kan det anføres, at stigningerne i produktionen er ophørt, idet indekset for industriproduktionen i 1948 ganske vist ligger over 1947, men tendensen er nedadgaaende.

Endelig kan det anføres, at der har været en ret stærk stigning i leveomkostningerne. Naar 1937 er lig 100, var indekset for 1946 333, for 1947 339 og for første halvdel af 1948 387. Der har saaledes især i 1948 fundet en meget voldsom prisstigning sted, hvilket tyder paa, at den liberalistiske politik ikke har formaaet at medføre nogen formindskelse i priseniveauet.

Den belgiske eksport har paa grund af manglende købeevne i udlandet haft betydelige vanskeligheder. Det maa dog her tages i betragtning, at medens eksporten før krigen kun for halvdelen vedkommende bestod af færdigvarer, er andelen efter krigen steget til to trediedele, hovedsageligt forbrugsvarer, og disse er i vidt omfang genstand for restriktioner i udlandet. Som eksempel paa varegrupper, der har mødt særlige vanskeligheder, kan nævnes konfektionsvarer og lædervarer.

Et andet forhold, som viser den spændte situation i Belgien, er problemet om tilførslerne af amerikanske varer til vestzonen i Tyskland. Amerikanerne var begyndt at bruge andre havne end Antwerpen, hvis havneindtægter i vidt omfang havde bidraget til Belgiens gunstige dollarstilling, men amerikanerne ansaa omkostningerne ved udskibningen i Antwerpen for at være for høje. Saavel Holland som Belgien har ført forhandlinger med amerikanerne for at faa dem til atter at anvende deres havne, og man har nu opnaaet en aftale, hvorefter en vis del af indførslen til vestzonen skal fordeles paa de to landes havne.

Udviklingen i Belgien viser, at en pengepolitik med kreditrestriktioner og høj rente som middel i genopbygningspolitikken i vidt omfang har hæmmet industriens rationalisering, idet den belgiske produktionskapacitet ganske vist meget hurtigt er kommet i gang efter krigen, men den har ikke gennemgaaet den rationalisering, som var nødvendig for at gøre sig gældende i konkurrencen mellem de nyopbyggede industrier i andre lande. Samtidig har man gennem afvikling af import- og forbrugsregulering aabnet muligheder for en forøgelse af forbruget, saaledes at produktionskræfterne i vidt omfang er blevet trukket over paa disse industrier, og den belgiske politik har ikke tilstræbt en omplacering med henblik paa en forøgelse af investeringerne.

Foruden indstillingen til anvendelse af Marshallhjælpen har den belgiske krise medført, at den saakaldte Benelux-union ikke fungerer saa gnidningsfrit, som man havde tænkt sig. Medens Holland i vidt omfang har en kraftig reguleringspolitik med lav rente, stram investeringskontrol, pris- og lønkontrol samt importrestriktioner, har Belgien overladt disse problemer til regulering gennem kreditrestriktioner og rentepolitik. Resultatet har været, at den hollandske industri i et vist omfang er trængt ind paa det belgiske marked, medens belgierne oprindeligt havde regnet med at faa et afsætningsmarked i Holland.

Man maa gaa ud fra, at det underskud i dollars, som den belgiske betalingsbalance for tiden har paa 4—500 mill. dollars, og som ikke kan dækkes af Marshallhjælpen, maa give anledning til en revision af den økonomiske politik i Belgien.

Træk af den økonomiske og sociale udvikling i hele verden.

Det internationale Arbejdsbureau har udgivet sin aarsrapport for 1947

—48, hvori det behandler hovedlinierne i den økonomiske og sociale udvikling verden over.

Rapporten gennemgaar til indledning beskæftigelsesforholdene i de forskellige lande og konstaterer, at der praktisk talt er fuld beskæftigelse i de fleste lande. Undtagelser er Italien, Tyskland og Østrig, hvor der har været betydelige vanskeligheder med at faa arbejdskraften beskæftiget. Rapporten fremfører det gunstige ved denne udvikling, men peger samtidig paa, at man fremover maa interessere sig for planer, der hindrer en nedgang i beskæftigelsen og dermed mod en omfattende arbejdsløshed, som eventuelt kan komme. Den fulde beskæftigelse medfører højere levestandard og større produktion, men forbedringen er ikke sket i det tempo, man oprindeligt haabede. Det har taget lang tid at faa forøget produktionskapaciteten og tilpasse økonomien til ændringerne, der har fundet sted efter krigen. I de fleste lande kæmper man en haard kamp mod inflationen, der truer levestandarden og produktionsstigningen indenfor de vigtigste omraader. Det fremhæves saaledes, at der i det fjerne østen har været meget voldsomme prisstigninger med deraf følgende uheldige udviklinger i produktionen. Men ogsaa Europa kender til problemet. Det anføres saaledes, at inflationen i Rumænien og Sovjetunionen naaede et saadant omfang, at dybtgaaende pengereformer blev nødvendige. I Rumænien blev en ny møntenhed givet i bytte for 20.000 af de gamle, og i Sovjetunionen blev i december 1947 10 gamle rubler byttet mod een ny. I Frankrig steg priserne i 1947 med 60 pct., i Italien og Grækenland med 50 pct. og i Sydamerika har man ogsaa konstateret betydelige prisstigninger. I en saa vigtig nation som USA, der indtager en nøgleposition i hele verdensøkonomien, steg leveomkostningerne i 1947 med 9 pct., engrospriserne med 16 pct., medens enkelte engrosvarer som jern og staal steg med 21 pct. og korn med 55 pct.

Hovedlinierne i udviklingen har været, at priserne gaar opad med elevatoren, medens lønningerne gaar ad trappen. Levestandarden for den brede befolkning er derfor i en række lande blevet stærkt undergravet og svækket gennem inflationen. I forsøget paa at stoppe den inflatoriske udvikling har man dels anvendt beskatning dels en række andre forholdsregler. Blandt disse kan nævnes problemet om kontrol med indtægterne.

Som eksempel paa stillingen til dette spørgsmaal anføres den britiske regerings stilling til problemet, idet denne har hævdet, at den ikke ønsker at regulere de enkelte individers indtægt paa anden maade end ved beskatning, da videregaaende foranstaltninger vilde betyde regeringsindgreb paa et omraade, som hidtil har været overladt til de frie aftaler.

I rapporten gøres der rede for forholdet mellem indtægt og produktionsstigning. Rapporten anfører, at der er en stigende forstaaelse af, at forøgelse af realindtægten kun er mulig gennem større produktion, og i lande med fuld beskæftigelse betyder det, at gennemsnitsproduktionen pr. individ maa forøges. Hvis dette ikke finder sted, vil stigende pengeindtægter gøre mere skade end gavn. Et vigtigt problem i denne forbindelse er det at finde positive forslag for at forøge produktionen. Endvidere spiller det en rolle, hvorledes indtægten fordeles paa forbrug og opsparing, og hvorledes produktionen fordeles paa forbrugsvarer og produktionsmidler. I rapporten peges der paa, at en af hovedfaktorerne i den herskende tendens til inflationen er det meget høje investeringsniveau, som en række lande tilstræber at opretholde. Det har da ogsaa vist sig, at man i en del lande har maattet formindske investeringsplanerne for at lette presset paa priserne.

De socialpolitiske udviklingslinier er behandlet i et særligt afsnit. Der gives her en fremstilling af situationen paa arbejdsmarkedet med særligt henblik paa de forsøg, der er gjort i forskellige lande for at

mobilisere arbejdskraftreserven og omfordele arbejdskraften, saa at den faar den mest hensigtsmæssige fordeling med henblik paa den produktionsudvikling, som man ønsker. Særlig problemerne omkring arbejdsanvisning, uddannelse af arbejdskraft og omskoling er behandlet i tilknytning hertil. Endvidere konstaterer rapporten, at der er gjort betydelige fremskridt i arbejdet for at forøge den sociale tryghed. Medens man før krigen ikke var særlig indstillet paa at give ydelser til saadanne foranstaltninger, viser det sig, at der efter krigen ydes indtil en fjerdedel af lønningerne for at tilfredsstille behovet for social tryghed. Samtidig er der sket en udvidelse af de omraader, hvor man søger at skabe social tryghed, idet bl. a. indtægtstab eller tab som følge af sygdom i stigende omfang bliver gjort til genstand for forsikring eller lignende.

Endelig behandler rapporten de forskellige organer for internationalt samarbejde samt den internationale arbejderorganisations egen virksomhed.

UDLANDET

Englands staal-industri nationaliseres.

Med 373 st. mod 211 vedtog det britiske underhus natten mellem 17. og 18. november loven om nationalisering af landets staal-industri.

Der vil nu blive oprettet et offentligt selskab kaldet Iron and Steel Corporation of Great Britain, der skal overtage industrien. Korporationen vil komme til at bestaa af en formand og fra 4—10 andre medlemmer, som udpeges af forsyningsministeren. Det er tanken, at industrien skal nationaliseres fra 1. maj 1950 at regne, men forsyningsministeren vil efter forslaget have bemyndigelse til at udsætte overtagelsen i indtil 18 maaneder efter denne dato. Nationaliseringen vil komme til at omfatte alle firmaer i Storbritannien, der udvinder mindst 50.000 tons jernmalm pr. aar eller har en højovnskapacitet paa mindst 20.000 tons pr. aar eller producerer mindst 20.000 tons staal pr. aar i form af barrer eller udvalser mindst 20.000 tons varmvalset staal pr. aar. Der gøres dog en undtagelse for virksomheder, hvis staalproduktion er større end nævnt ovenfor, saafremt den væsentlige produktion er fremstilling af motorkøretøjer.

Ialt vil 107 firmaer med datterselskaber og bifirmaer blive overtaget af korporationen. Virkningen af nationaliseringen vil derfor brede sig vidt ud i det engelske samfund og langt uden for de grænser, som omfatter jern- og staalindustrien i snæver betydning. Den nye organisation vil komme til at omfatte mange firmaer, hvis virksomhed omfatter fremstilling af færdigprodukter, f. eks. rør, af hvilken fabrikation $\frac{2}{3}$ vil blive overtaget af korporationen, samt gummiringe, hjul og aksler og koldvalset staal. Datterselskaberne til jern- og staaelskaberne beskæftiger sig desuden med fabrikation af kemiske produkter, kunstgødning, bygningsmaterialer og enhver fabrikation, der har staal til raamateriale fra paraplystativer til hængebroer. Saafremt det anses for mest formaalstjenligt, giver loven dog ministeren bemyndigelse til at meddele korporationen anvisning paa at skille sig af med nogle af disse datterselskaber.

De nationaliserede firmaers andel i Storbritanniens samlede produktion af jern og staal kan opgøres saaledes:

Jernmalm	97,5%.
raajern	97,6%
staalbarrer (ingots)	99,6%
udvalset staal	97,1%
sheets	94,1%
plader	97,3%
blik	88,0%

Virksomheder, der bearbejder mindre end 5000 tons staal om aaret, vil ikke blive berørt af nationaliseringen, men virksomheder der producerer mellem 5000 tons og 50.000 tons jernmalm eller 20.000 tons andre staalvarer, skal have særlig licens for at fortsætte produktionen. Denne licens kan af ministeren gøres afhængig af de betingelser, som ministeren anser for rigtige. Bestaaende firmaer faar dog ret til at faa udstedt licens paa betingelser, der er fastsat i selve lovens tekst.

Den samlede nominelle kapital i de 107 firmaer, der vil blive overtaget af korporationen, andrager henved 195 mill. £, men da kursværdien af aktierne er højere end den nominelle værdi, vil erhvervelsen af disse firmaer medføre, at korporationen skal udstede aktier til en værdi af 300 mill. £, der vil blive garanteret af staten. I tilslutning hertil faar korporationen bemyndigelse til yderligere at udvide kapitalen med 350 mill. £. Denne ekstra kapital behøver ikke nødvendigvis at være garanteret af det offentlige. Efter kapitalstørrelsen vil korporationen blive den næststørste af de nationaliserede industrier.

Hvad organiseringen angaar, vil korporationen komme til at adskille sig væsentligt baade fra den nationaliserede kulindustri og fra trafikvæsenet. De enkelte firmaer inden for staalindustrien vil foreløbig blive overtaget som de er med ledelse og salgsorganisation bevaret intakt. Det er dog næppe meningen ud i al fremtid at bevare den nu bestaaende organisationsform. Tværtimod er det et af formaalene med nationaliseringen paa længere sigt at gennemføre en reorganisation og rationalisering af industrien.

De fysiske virksomheder overtages altsaa ikke. Der vil kun ske det, at korporationen træder i aktionærernes sted. Aktionærerne i de nu eksisterende firmaer inden for branchen vil blive holdt skadesløse ved, at de faar overladt statspapirer i korporationen svarende til værdien af de aktier, som de besad i de gamle selskaber. Grundlaget for den kompensation, der ydes de nuværende aktionærer, vil saafremt aktierne har været underkastet offentlig notering, blive børsnoteringerne for aktierne, idet aktionærerne faar valget mellem at faa udbetalt den gennemsnitlige værdi af deres aktier i de sidste 6 maaneder forud for valget i 1945 eller den gennemsnitlige kurs for aktierne i tiden fra den 1. oktober til 25. oktober i aar. I andre tilfælde vil værdierne blive fastlagt ved overenskomst eller bestemt ved voldgift.

Aftaler eller lejemaal, som staaifirmaerne maatte have afsluttet efter den 29. oktober 1948, da lovforslaget forelagdes, og som korporationen anser for uheldige eller unødvendige, kan annulleres.

Den nye organisation faar ifølge lovforslaget til opgave at producere jern og staal til de priser og i de mængder og kvaliteter, som den anser for bedst stemmende med samfundets interesser. Korporationen skal dog drage omsorg for, at samtlige indtægter og udgifter balancerer. Der skal oprettes et reservefond, der bl. a. skal anvendes til at stabilisere priserne.

Forsyningsministeren faar bemyndigelse til at nedsætte forbrugerkomiteer, og han vil kunne give korporationen direktiver i overensstemmelse med eventuelle henstillinger fra disse komiteer eller i overensstemmelse med, hvad han i øvrigt anser for at være i nationens interesse. Ministeren skal følge korporationens fremtidsplaner, og han kan forlange hvilken som helst oplysning, han har brug for. En genpart af korpora-

tionens aarlige beretning til ministeren skal forelægges hvert af parlamentets huse, og korporationens aarlige regnskabsresultater skal bringes til parlamentets og offentlighedens kundskab. Desuden skal der indsamles og offentliggøres egnet statistik om korporationens virksomhed.

Det er af interesse at notere, at korporationen faar tilladelse til, men ikke monopol paa, med ministerens tilladelse at importere alle jern- og staalprodukter. Saafernt priserne for de importerede varer er højere end de priser, hvortil korporationen kan producere dem indenlands, kan der af ministeren ydes tilskud af offentlige midler til nedbringelse af priserne til et niveau, der svarer til det hjemlige.

Som følge af overtagelsen vil $\frac{1}{3}$ af de arbejdere, der hidtil har været beskæftiget i jern- og staalindustrien, d. v. s. ca. 300.000 mand, for fremtiden blive beskæftiget af korporationen.

I forholdet over for arbejdere og funktionærer paalægges der korporationen pligt til at træde i forbindelse med de bestaaende organisationer med henblik paa at oprette et egnet organisationsapparat til gennem forhandling at fastsætte arbejdsvilkårene. Endvidere oprettes der samarbejdsudvalg til at tage sig af de ansattes sikkerhed, sundhed og velfærd.

Celebert fra Finland.

Ifølge meddelelse i „B. T.“ 10. november skal fru *Hertta Kuusinen* have forladt sin mand, den tidligere indenrigsminister *Leino*.

Berlin-blokaden

kræves hævet, før Vestmagterne vil gaa i forhandling med russerne. Derfor har Vestmagterne ikke kunnet akceptere *Evatts* og *Trygve Lies* opfordring til at optage direkte forhandlinger. Russerne saa derimod med venlighed paa opfordringen.

Svejts.

Ved valget til kantonraadet i Genève mistede kommunisterne en trediedel af deres mandater og gik tilbage fra 36 til 24.

Engelsk tronarving.

blev født den 14. november, en prins, den kommende dronning *Elizabeths* førstefødte.

Præsidentvalget i Amerikas forenede Stater.

gav til resultat, at præsident *Truman* blev genvalgt med ca. 22,5 mill. stemmer, mens der paa den som sejrherre saa stærkt tippede *Dewey* faldt 20,8 mill. stemmer. *Wallace* fik godt 1 mill. stemmer. Ved valget erobrede demokraterne, altsaa *Trumans* parti, flertal i saavel senatet som i kongressen. *Truman* har saaledes flertal i det amerikanske parlament, og vejen synes banet for en lovgivning, der bl. a. vil ophæve eller mildne den berygtede fagforeningslov, og som i det hele maa antages i store træk at ville bygge videre paa afdøde præsident *Roosevelts* politik. *Trumans* sejr, der for de fleste kom uventet, synes at være blevet sikret af Midtvestens farmerbefolkning og af storbyernes industriarbejdere. Storpolitisk maa det antages, at den usikkerhed, der som følge af det forestaaende valg i den senere tid har præget Amerikas udenrigspolitik, nu afløses af en fastere politik.

2 millioner tyske krigsfanger.

er sultet ihjel i russiske fangelejre eller omkommet som følge af sygdom og mishandling, meddeler krigsfangehjælpen i Hamburg.

(Soc.-Dem. 7. nov. 1948).

Atlantpagt?

Vestunionens raadgivende raad holdt møde den 26. oktober i Paris. Unionens 5 stater skal paa mødet i princippet være enedes om at afslutte en fælles pagt med De forenede Stater og Canada indenfor de almindelige rammer af de regionale forsvarsgrupper, som FN-chartet har forudsat.

Stalin

lod sig i slutningen af oktober maaned interviewe af „Pravda“ og erklærede, at Storbritanniens og Amerikas politik gik ud paa aggression og paa at slippe en ny krig løs, men en saadan politik kunde kun ende med, at de nuværende ledere blev styrtet, da de kræfter, som ønskede fred, var for betydelige til at kunne nedkæmpes.

(„Land og Folk“, 29. okt. 1948.)

Finland.

De finske kommunister taber stadig prestige blandt den finske befolkning. Efter fiaskoen med strejken ved de store porcelænsfabriker i Helsingfors aflystes en varslet transportstrejke. Den socialdemokratiske regering antages at have styrket sin position gennem sin holdning til disse begivenheder.

Tanner,

den tidligere socialdemokratiske minister, som i 1946 dømtes som krigsansvarlig til 5½ aars fængsel, blev sat paa fri fod den 20. november, da han havde afsonet halvdelen af straffetiden og saaledes som politisk fange efter finsk straffelov kan faa resten af straffen eftergivet.

Frankrig.

Valgene til republikens raad, som fandt sted den 7. november, fik følgende udfald:

- 98 gaullister (RPF),
- 46 socialister,
- 42 socialradikale,
- 16 kommunister,
- 14 folkerepublikanere (MRP),
- 25 uafhængige,
- 4 republikanske frihedsparti (yderliggaaende højre),
- 1 løsgænger.

Det nye raad vil komme til at bestaa af ca. 320 medlemmer, hvoraf godt 50 senere skal vælges i kolonierne. Republikens raad er Frankrigs overhus, men har ikke synderligt store beføjelser. Det virker nærmest raadgivende for Nationalforsamlingen, og kun ved en krigserklæring er det nødvendigt at have raadets tilslutning.

Minestrejken synes efterhaanden i det væsentlige at være ebbet ud og arbejdet i meget stor udstrækning genoptaget, men nogen egentlig forhandling eller nye aftaler synes ikke at være gennemført. Pariserstrejken, som var varslet som en 1-dags-strejke lørdag den 13. november, faar i „Land og Folk“ for søndag den 14. november følgende overskrift: „Generalstrejken i Paris var total“, og i „Berlingske Tidende“ for samme dag: „Generalstrejken i Paris blev en stor fiasko“. Ingen af de to overskrifter dækker kendsgerningerne, som var, at strejken var ret omfattende, men uden paa nogen maade at kunne kaldes total. Det kom til blodige sammenstød med politiet.

Kominform-guld til strejken? Den franske indenrigsminister Mock erklærede 16. november i Parlamentet, at minestrejken ikke kunde betragtes som en fagforeningsaktion men som en revolutionær aktion, der var

finansieret af Sovjetrusland gennem en russisk-ejet bank i Paris med hundreder af millioner francs.

Tyskland.

1 dags generalstrejke lammede fredag den 12. november Vesttysklands økonomiske liv, idet adskillige millioner arbejdere deltog i en 24 timers proteststrejke mod de høje levnedsmiddelpriser.

Kommunalvalg i Berlin.

finder sted den 5. december, men dog kun i de vestlige sektorer, idet russerne har forbudt valgets stedfinden i Østberlin.

De belgiske Kommuniste og Fagforeningerne.

I en polemik mellem det kommunistiske blad „Drapeau Rouge” og det socialdemokratiske blad „Peuple” i Bryssel har „Drapeau Rouge” bragt en artikel under titlen „Vor plads er i fagforeningerne”, der kritiserer den af de Belgiske samvirkende Fagforbund fulgte linie, hvorpaa Caliban i „Peuple” for den 7. november 1948 svarer:

„Direktøren for „Drapeau Rouge” bebrejder vore fagforeningsfæller, at de lader sig lede af eksempler fra den angelsaksiske fagbevægelse. Han giver dem derved en kompliment, hvad han imidlertid ikke selv synes at være klar over — i den grad er denne intelligente og dygtige mands dømmekraft blevet sløvet af de kommunistiske paroler. Det er jo nemlig saadan, at i de angelsaksiske lande kan de fagorganiserede arbejdere endnu frit samles til møde; de kan skælde deres ledere bælgen fuld; de har ret til at genvælge eller afsætte deres ledere; de strejker, naar det passer dem, og de skifter fag, arbejde og arbejdsgiver, naar de ønsker det.

Hvis de angelsaksiske og belgiske arbejdere havde lyttet til de kommunistiske propagandister, vilde de maaske nu kende diktaturets vel-signelser à la Stalin: Tvungne møder i virksomhederne under opsyn af bevæbnet politi; vedtagelse ved haandsoprækning af det kommunistiske politiske bureaus beslutninger under bevogtning af politiske kommissærer; beordret bifald for de af diktaturet gennemtrumfede kandidater; forbud mod strejke og mod retten til frit at disponere over sin arbejdskraft; lækning til den virksomhed og det arbejde, der er udpeget til dem; tvangsarbejde og genopdragelseslejre.

I Belgien og de angelsaksiske lande kan arbejderne protestere mod de egenmægtige forholdsregler, der træffes mod Kommunisterne i visse lande, men ogsaa mod den stalinske terror, hvor Socialister og Demokrater myrdes.

I Sovjet-Rusland og i „Folkedemokratierne” maa disciplinerede brigader omgivet af diktaturets agenter protestere mod de antikommunistiske forholdsregler, der træffes i USA, samtidig med at de nedtramper ligene af mænd, der forsvarsløst er blevet udleveret til politistatens ubønhørlige afstraffelse.”

Bevæbnet Østtyskland — og følgerne.

Udrustningen af et tysk østzoneparti paa mere end 100.000 mand med panservaaben og svære maskingeværer viser, at drømmen om den tyske afrustning er færdig. En radiospeaker indenfor den amerikanske militærregering i Berlin har for kort tid siden med ironisk tonefald stillet det spørgsmaal, om man forestiller sig sagen saaledes, at det svært bevæbnede østpoliti ikke i vesten vil blive stillet overfor andet end mandskab udrustet med knippel og revolver. Dette spørgsmaal ligger ganske vist nær, men dermed ogsaa det andet spørgsmaal om, hvilke tilstande der vil blive

resultatet, hvis man vil besvare foranstaltningerne i øst med lignende i vest.

De tre vestlige zoner har tilsammen en befolkning, der er tre gange saa stor som i østzonen. Hvis man forsigtigt anslaa østtropperne til kun 250.000 mand, saa bliver resultatet for lige saa stærke vestlige tropper en styrke paa 750.000. Det vil sammen med tropperne i øst være 1 mill. bevæbnede tyske mænd paa tysk jord. Dersom man antager tallet 400.000 i øst som rigtigt, saa bliver resultatet udregnet paa samme maade et samlet antal af 1 mill. og 600.000. Dermed kommer i første omgang ikke i betragtning, om disse troppekontingenter i tilfælde af alvor vil marchere mod eller med hinanden.

Versaillesfreden indskrænkede den tyske hærs styrke til 100.000 mand, og i Weimarrrepublikken fandtes der af politifolk ikke mange flere end soldater. Ialt har der næppe nogensinde i den republikanske tid været mere end 250.000 vaabenbærende mænd paa tysk jord. Nu er, hvis man tør tro de engelsk-amerikanske beretninger, antallet af bevæbnede i østzonen alene lige saa højt om ikke højere end før 1933 i hele riget. Og dette 3 aar efter Potsdam-konferencen, hvor man lovede hinanden, at man fuldstændig vilde afruste og afmilitarisere Tyskland. Paa baggrund af disse kendsgerninger trænger det spørgsmaal sig paa, om man ikke havde gjort bedre i at overlade spørgsmaalet om afrustningen til tyskerne selv. Som bekendt krævede Socialdemokratiet i sit forsvarsprogram af 1929 endog en nedsættelse af Reichswehrs styrker til under de tilladte 100.000 mand. Heller ikke om CDU kan man vel i almindelighed sige, at der findes en overdreven militær-glæde. At Hitlerarmeens soldater efter kapitulationen maatte aflevere vaabnene og drage hjem var naturligt, og paa genopstilling og bevæbning af en ny hær vilde ingen fornuftigt tænkende tysker have tænkt under de overvældende omstændigheder, heller ikke hvis de allierede slet ikke havde bekymret sig om dette anliggende.

Opstillingen af en overdimensioneret politihær i østzonen modsvarer ikke befolkningens vilje. Den er paatvunget befolkningen af et lille mindretal, som har besættelsesmagten bag sig. Frivillige kan næppe findes, og i hvert fald ikke i det ønskede antal. Men bag ved tjenestenægtelse truer den frygtede deportation til de sachsiske uranminer. Man staar altså foran den kendsgerning, at en del af Tyskland lige modsat den hensigt, at hele Tyskland skulde afrustes ved tvang, bliver bevæbnet ved tvang. Imod Tysklands genforening og afslutningen af freden taarner der sig stadig nye vanskeligheder op. Tilstanden kan ikke forblive det, den er i dag. De enkelte dele af Tyskland maa enten alle blive demokratiske eller folkedemokratiske, det vil sige kommunistiske, hvis de skal kunne udgøre en enhed. Hverken i det ene tilfælde eller i det andet undgaas svære rystelser.

Men hvis det en dag kommer til dannelse af en regering for hele Tyskland, hvorledes tænker man sig da afslutningen af freden med denne regering? Hverken angaaende de territoriale spørgsmaal eller angaaende reparationerne eller angaaende — som man ser — Tysklands afvæbning findes der nogen overensstemmelse mellem de vestallierede paa den ene side og russerne paa den anden. Fra det tyske standpunkt vilde der ikke have været noget at indvende imod en total afrustning, forudsat at man havde sikret Tyskland ukrænkelig neutralitet i fred og krig. Men ingen er tilbøjelige til at give en saadan garanti, og meget faa vilde, hvis den skulde blive givet, være tilbøjelige til at anse den for sikker. Men er denne vej lukket, hvilken vej er da aaben?

Efter at Rusland har truffet sin afgørelse, og denne afgørelse aabenbart er faldet imod afvæbning, kommer man ikke uden om endnu en gang grundigt at gennemtænke hele problemet saavel i veststaterne som i Tyskland selv. Den færdige løsning er der vel ingen, der har i lommen,

men to ting synes frem for alt at være nødvendige: For det første en gang at fastslaa de virkelige kendsgerninger med henblik paa afvæbningsens stilling i hele Tyskland gennem en upartisk kommission. Men for det andet at fjerne den utaalelige tilstand, som gør Tyskland til et blot og bart objekt for fremmede stridigheder ved behandling af dets livsspørgsmaal, det vil altsaa sige at tilvejebringe en tysk instans, som har retten til at repræsentere Tyskland udadtil. Først naar begge disse skridt er taget, kan man haabe paa at finde en vej, der fører ud af blindgyden.

(Friedrich Stampfer i

„Sozialdemokratischer Pressedienst. 8/11.)

Frankrigs arbejdere og kommunisterne.

(Oversættelse fra en artikel i „Sozialdemokratischer Pressedienst. for 20. oktober 1948 af Pressedienst's Pariser-korrespondent Alfred Frisch.)

Med stor Tilslutning — over 2000 delegerede — har Confédération Générale du Travail (C. G. T.) den 11.—15. oktober afholdt sin ordinære kongres i den store udstillingshal paa Pariser-messen, og aldrig før har den af kommunisterne beherskede C. G. T. saa uforbeholdent givet afkald paa skæret af upartiskhed, aldrig før har den mere aabent ladet forstaa, at den uforbeholdent underordner forsvaret for arbejdernes materielle interesser under bestræbelserne for politisk-kommunistiske maal.

Som paa alle kommunistiske møder fandt der ingen ægte diskussion sted bortset fra den sædvanlige selvkritik. Kernepunktet i forhandlingerne og kongressens egentlige formaal udgjordes af to talere, C. G. T.s generalsekretær Benoit Frachon og Alain Le Léap, hvoraf den ene mere beskæftigede sig med indenrigspolitik og den anden — der officielt ikke er medlem af det kommunistiske parti — udelukkende beskæftigede sig med udenrigspolitikken paa strengt sovjettro linie.

Frachon beklagede naturligvis udelukkelsen af kommunisterne fra den franske regering, angreb som sædvanlig en indflydelse fra Amerikas side paa den franske indenrigspolitik og angreb sluttelig paa voldsom maade de Gaulle. Betegnende er de af Frachon nævnte vigtige programpunkter for C. G. T.: Befrielse fra „Marshall-planens tyngende byrde“, genopbygningspolitikken indenfor rammerne af Monnetplanen (der mærkværdigvis sættes i modsætning til Marshall-planen, skønt dens virkeliggørelse fra første begyndelse afhang af opnaaelse af betydelige udenlandske kreditter), samarbejde med Sovjet-Unionen og „Folkedemokratierne“, tyske erstatningsbetalinger, dannelse af en „demokratisk“ regering, opløsning af de Gaulles oprørsorganisation, skattereform og endelig ogsaa et eneste fagligt krav, nemlig „sikring af den plads i erhvervslivet, som tilkommer arbejderklassen.“

Le Léap kender med hensyn til det tyske spørgsmaal kun een retningslinje: Postdam-aftalen. Ogsaa han gik ind for betydelige tyske erstatningsbetalinger, og endvidere gav han udtryk for skuffelse over tysk fagbevægelses udvikling, da forbundene i de vestlige zoner ikke alene „saboterede enhver enhed, men ogsaa fornødrede sig til at blive værktøj for den amerikanske kapital.“

Disse to taler bekræftede den allerede meget vidtgaaende politisering af C. G. T., hvis ledelse ikke er veget tilbage for „i den franske arbejderklassens navn“ af FN at kræve tilslutning til de sovjetrussiske afrustningsforslag og samtidig at protestere imod „den internationale reaktions forbitrede angreb paa Sovjet-Unionen, og forsikre, at Rusland er den bedste forsvarer for freden, demokratiet og arbejdernes frihed.“

Arbejderne ved meget vel, at denne politisering ikke er i deres interesse. Naar det alligevel indtil nu er lykkedes den kommunistiske C. G. T. at samle en stor del af den arbejdende befolkning under sine faner, saa har det kun været muligt, fordi de stigende priser har drevet arbejderne ind i en materiel blindgyde af den karakter, at de følger

enhver, der mere eller mindre samvittighedsløst lover dem energisk handling. Ganske vist gaar der en politisk strejkebølge over Frankrig, men den skyldes ikke, at arbejderne tænker og handler kommunistisk, men derimod den omstændighed, at handelens, industriens og landbrugets egoisme har tilvejebragt en social nødsituation. I 8 maaneder har de franske masser roligt ventet paa mulige sænkninger af priserne og ikke lyttet til de kommunistiske agitatorer. Arbejderne er ogsaa nu parat til at vende tilbage til arbejdet, naar man sikrer dem et leveminimum. Men man skal hverken vente eller forlange politisk fornuft, naar tallerkenen er tom.

Prominente sovjetrussiske desertører.

Blandt de titusinder russiske desertører, der i de sidste maaneder er flygtet fra den sovjetrussiske besættelseszone, er talrige intellektuelle og videnskabsmænd og endvidere højere militære. Ialt har en generaloberst og 24 generaler, deriblandt ogsaa generaløjtnant Gregory Tokayeff, den tidligere chef for den tekniske luftfartsafdeling i russernes militære hovedkvarter, søgt vejen til friheden. Blandt de civilister, som er faldet for vestens tillokkelser, er den tidligere direktør for den økonomiske afdeling af institutet for nordens folk, K. G. Molodewski samt Karminski, en bekendt fagmand inden for Sovjets kornundersøgelser, og fysikeren V. Brailowski, der hører til de førende russiske „Kernphysikere“. Bemærkelsesværdigt er antallet af flygtede medlemmer af det kommunistiske parti i Rusland fire gange saa højt som antallet af ikke-medlemmer. De fleste af de flygtede russiske officerer behersker det tyske sprog i ord og skrift.

(Fra „Der Sozialdemokratische Pressedienst. 1/11 1948.)

Fierlinger om Benes' og Masaryks død.

I „Arbeiter-Zeitung“ fra nævnte dato findes en meddelelse, hvorefter Fierlinger har holdt en tale i Wien søndag den 31. oktober for tjekkerne i Wien ved en republikfest.

Fierlinger sagde ved denne lejlighed, at begivenhederne i Tjekoslovakiet maatte betragtes som et produkt af den nuværende verdenskrise. Han sagde endvidere: „Krisen i Tjekoslovakiet er nu forbi, selv om der ogsaa maatte bringes ofre. Blandt ofrene for det tjekoslovakiske folkedemokrati er ogsaa Benes og Jan Masaryk. Udlandet beskylder nu folkedemokratiet for at have foraarsaget begges død ...“

Ved disse ord, skriver „Arbeiter-Zeitung“, blev Fierlinger afbrudt af demonstrativt bifald. Han bestræbte sig saa for at klargøre overfor tilhørerne, at aarsagen til begge tragedier var at søge i begivenhedernes udvikling. Fierlinger besværgede sine tilhørere om at tro ham paa hans ord, at Masaryk virkelig havde begaaet selvmord.

Ogsaa Benes var et offer for de nuværende modsætninger, erklærede han videre, hans gamle kærlighed til vesten blev begravet i München. Men da han i aaret 1945 igen kom til Prag, vilde han forsone vesten med østen og faldt igen tilbage til sine tidligere tilbøjeligheder. Den fysisk svage mand kunde ikke overleve den bevægede tid.

„Arbeiter-Zeitung“ knytter hertil den kommentar, at det turde have været første gang, at et medlem af Prag-regeringen i modsætning til de hidtidige paastande, at begge disse førende politikeres død intet havde med de politiske begivenheder at gøre, er gaaet saa vidt i sine tilstaaelser. Ogsaa paa anden maade adskilte Fierlingers tale sig fra den sædvanlige propagandalinie, nemlig ved at han ikke med et ord omtalte præsident Gottwald, det kommunistiske parti eller den saakaldte velstand i Tjekoslovakiet. Tværtimod gav han temmelig utilslørt tilkende, at staten maa af med betragtelige vareleverancer til sine „forbundne“.

(Fra „Arbeiter-Zeitung. 3/11 1948.)

Koncentrationslejre i Tjekoslovakiet.

Det svejtsiske socialdemokratiske blad „Bund“ bragte den 4. oktober en artikel under titlen „Den nyeste erobring i Tjekoslovakiet“, hvoraf vi gengiver nedenstaaende afsnit, der ikke behøver nogen kommentarer:

„Kommunisterne i Tjekoslovakiet ved, at de, i sammenligning med andre lande bag jerntæppet, har meget at indhente. Den sidste nye kommunistiske operation bestaar i „paa hele folkets vegne“ og „spontant“ at kræve udrensning af „statens fjender og revolutionære elementer“. Dette ønske om udrensning fremkommer i den ensrettede presse og i radioen. Her som andetsteds er formaalet at faa alle de, der i tanke eller handling synder imod den folkedemokratiske stat, alle de, der kritiserer eller er uproduktive, alle de, der ikke begejstret skriger bravo for den nye „socialistiske samfundsorden“, anbragt i koncentrations- og arbejdslejre.

De kommunistiske aktionskomiteer har for nylig organiseret en overrækkelse af henvendelser til statsminister Zapotocky. Det drejer sig om tusindvis af resolutioner, vedtaget paa møder i „arbejderbevægelsen“. Denne gang udtrykker de den indignation, som er blevet vakt ved „de reaktionære“ forsøg paa at forberede en omvæltning i Tjekoslovakiet eller paa at bremse udviklingen mod en „lykkeligere tilværelse indenfor den socialistiske samfundsordens rammer“.

Resolutionerne slutter med den sædvanlige cliché, der med nogle variationer altid fastslaar, at folket er rede til at forøge arbejdsydelse, men at det er nødvendigt, at de personer, der hindrer folkets vilje i at udfolde sig, anbringes i tvangsarbejdslejre.

Pressen offentliggør bl. a. et brev fra personalet i Tesla-fabrikkerne i Prag—Stasnice, hvori det hedder: Vi kræver, at provokatører, agitatorer og revolutionære elementer anbringes i arbejdslejre, og at de dovne, der underminerer moralen paa arbejdspladserne, gør dem følgeskab.

Hele denne aktion er udmærket koordineret, men hvordan skulde det kunne være andet i et folkedemokrati?.

Arbejdslejrene søges oprettet ved Kladvo, ved Pardubice og ved Karlsbad.

(Documentation Syndicale 22/10 1948.)

Kvinder til tvangsarbejde.

En transport paa 50 unge tyske piger, der af russerne var udskrevet til tvangsarbejde i uranminerne i Aue ved grænsen til Tjekoslovakiet, passerede den 29. oktober Berlin. Pigerne, der alle var i alderen 18—25 aar, stammede fra Neu Brandenburg, og hævdede overfor rejsende, det lykkedes dem at komme i forbindelse med, at de var tvangsudskrevet, fordi de havde nægtet at indtræde i den kommunistiske ungdomsorganisation FDJ.

(„Soc.-Dem.“, 31. okt. 1948.)

Tjekoslovakiet.

Det tjekiske kommunistparti forbereder en omdannelse af partiet til at være en eliteorganisation med et begrænset antal medlemmer i stedet for det masseparti, der opstod efter februar-kuppet, siges det i et Prag-telegram til „Politiken“, 7. november.

Tjekisk illegal modstand.

Ifølge en artikel i „Information“, 2. november siver der mere og mere ud fra Tjekoslovakiet med antydninger af, at modstanden mod regimet er livlig. Den underjordiske bevægelse strækker sig over begge de saakaldte historiske kronlande Bøhmen og Mähren, og ikke engang det stærkt kommunistiske Sudeterland danner nogen undtagelse. Der deles flyveblade om, spredes rygter og lyttes til de vestlige radiostationer. Politiet siges ogsaa at have opdaget hemmelige vaabenlagre. De talrige flyveblade indeholder i øjeblikket næsten alle en erklæring, som præsident Benes skal have afgivet i forbindelse med kuppet i februar maaned, men som den-

gæng blev undertrykt. Rygtesmederiet har regeringen forsøgt at hindre ved strenge forholdsregler, bl. a. ved at meddele, at alle beværtninger vil blive lukket, hvis man fortsat sidder og hvisker ved bordene (!). Bønderne udviser stadig større modvilje mod at levere de foreskrevne landbrugsprodukter til regeringen. De er bange for kollektivisering. Det hævdes, at der ogsaa er store vanskeligheder med skulkeriet fra arbejdspladserne.

Præsident Benes.

skal før sin død have opfordret landflygtige tjekere og slovakere til at arbejde paa at styrte det nuværende kommunistiske regime, hævder et London-telegram til „Morgon-Tidningen. 29. oktober. I præsidentens budskab skal det bl. a. have heddet:

„Det er umuligt — logisk, psykologisk og historisk set — for Tjekoslovakiet at bestaa i dets nuværende form. Det er et regime paa lerbødder, og derfor maa det med nødvendighed styrte sammen, og for dette sammenfald maa de landflygtige arbejde.“

Sverige.

27. oktober offentliggjordes to betydningsfulde økonomiske dokumenter. Det første var det økonomiske langtidsprogram frem til 1952—53, som regeringen har overleveret til organisationen for europæisk samarbejde. Det andet var konjunktur-institutets ventede rapport om den aktuelle konjunktur-situation, hvilken rapport bl. a. skal afgive materiale til rigsdagens debat om den økonomiske politik. Langtidsprogrammet forudsætter, at produktionen øges, især indenfor eksportindustriene og at importen holdes paa 1947's niveau. I det andet dokument udtales det, at der er betydelig risiko for, at den vanskelige valutasituation kan fremkalde en alvorlig forværring i Sveriges økonomiske stilling, og der regnes med, at en nedskæring af importen med 10 pct. er uundgåelig.

Aktuelle meddelelser fra Tjekoslovakiet.

Det kommunistiske parti i Tjekoslovakiet har bestemt, at der til alle personer, som efter magtovertagelsen er bleven afskediget og pensioneret paa grund af deres fjendtlige indstilling overfor det nye regime, ikke skal udbetales pension efter den 1. september 1948.

Professor Kollmann, den almægtige hersker over alle universiteterne, der indlagde sig ganske særlig „fortjeneste“ under den kommunistiske ensretning af den højere undervisning, har skrevet en afhandling, ifølge hvilken kun han selv og Gottwald er virkelige Marxister. Paa grund af denne kritik er Kollmann af det kommunistiske partis hovedbestyrelse bleven „fritaget“ for alle sine hverv. Han maatte den 4. september 1948 flygte fra de tjekoslovakiske kommunister til Sovjetunionen.

Den folkedemokratiske ensretning af det berømte gymnastikforbund Sokol, hvorunder alle de gamle prøvede funktionærer blev tvangsafskedigede, er nu bleven yderligere bekræftet ved formanden dr. Truhlar's tilbagetræden og indsættelse af general Ejen i stedet.

Den af Sovjet fremtvungne ændring i Tjekoslovaikiets økonomiske liv til fordel for den sovjetrussiske planøkonomi har undergravet hele landets økonomi. Derved er lagrene af raastoffer stærkt reduceret og beholdningerne af udenlandsk valuta sunket betydeligt. I øjeblikket er der kun større udenrigshandel med Belgien og Holland, medens der for alle andre demokratiske landes vedkommende kan konstateres en kraftig nedgang i udenrigshandelen.

Utilfredsheden i fabrikerne vokser stadig. Aarsagerne hertil ligger først og fremmest i de drastiske virkninger af diktaturet med hensyn til indskrænkningen i den personlige frihed og dernæst i de økonomiske vanskeligheder, som skyldes den kommunistiske planøkonomi.

Et stort antal punkter paa tekstilkortene har vist sig at være uden dækning og er nu forfaldne. Tildelingen af tekstilvarer er endvidere for hver enkelt andrager bleven gjort afhængig af en husundersøgelse hos vedkommende, der foretages af en særlig kommission.

Der foretages nu skarp kontrol med udbetalingen af lønninger, dog ikke fordi disse anses at være for lave, men tværtimod for at overvaage, at tariflønningen ikke overskrides.

Den største tjekoslovakiske arbejderbrugsforeningscentral (V. D. P.), der blev grundlagt af de første socialdemokratiske brugsforeningspionerer, har maattet afgive 51 pct. af sine andele til staten og er derved bleven nationaliseret.

Der arbejdes med yderligere nationaliseringer, først og fremmest af alle kolonialvareforretninger, men ogsaa af haandværksmæssige foretagender, f. eks. vaskerier o. l.

I den sidste tid er salget af billeder af afdøde præsident dr. Benes og af hans hustru Hana Benes bleven forbudt. Forhandling af disse Billeder betegnes som „reaktionens opblussen“.

Den virkelige chef for landets udenrigspolitik, hr. Gemünde — den af Moskva indsatte kommunistiske partisekretær for udenrigspolitik — kan overhovedet ikke tale tjekisk. Og den kommunistiske øverste chef for statens bogafgifter Pavel Rejman taler kun gebrokkent tjekisk.

I Prag forhandler man om et lovforslag om oprettelse af koncentrationslejre. Afgørelsen af, hvem der skal anbringes i koncentrationslejr, skal træffes af en særlig tremandskommission, der udnævnes af det kommunistiske partis aktionsudvalg.

(Særinformation til AIC.)

Den sovjetrussiske politistat.

Følgende beretning i „Sopade Informationsdienst“ 3. septbr. 1948 om terror-systemet i Sovjetunionen hidrører fra Bruno Kalnins, Stockholm:

En stat i staten.

Det kommunistiske diktatur i Sovjetunionen støtter sig hovedsagelig til det sovjetrussiske politis magtmidler, der er det stærkeste politi i hele verden. Det udgør i Rusland en stat i staten. Det er den vigtigste politiske faktor i det nuværende samfundsliv i Sovjetunionen.

Der findes nu to politiministerier i Sovjetrusland, nemlig MWD (Indenrigsministeriet) og MGB (Ministeriet for Statens Sikkerhed).

MWD omfatter samtlige polititropper. Hertil hører den meget vigtige politihær, bestaaende af ca. 600.000 stærkt bevæbnede, veluddannede, højt-betalte og med moderne transportmidler udstyrede elite-tropper. Den omfatter samtlige vaabenarter og er nu de bedste tropper blandt Sovjetunionens bevæbnede styrker. Under krigen blev disse tropper holdt bag fronten i landets indre. De blev aldrig indsat i kampen. Disse tropper, der i mange retninger ligner det tredie Riges SS-folk, er Sovjetregimets sikreste bevæbnede styrke. Politisk er de absolut paalidelige. Soldaterne kommer udelukkende fra det kommunistiske ungdomsforbund (Komso-mol), og officererne er partimedlemmer. MWD-tropperne er fordelt over hele Rusland. I de fleste byer er der stationeret smaa MWD-garnisoner, og i de større ligger regimenter og divisioner i beredskab. De er rede til indgriben til enhver tid, hvis administrationen forlanger det. MWD-tropperne bekæmper ogsaa de nationale partisaner, der opererer i Baltikum, Hviderusland og Ukraine. Til MWD hører ogsaa grænsevagten, tvangs-arbejdslejrenes og fængslernes vagtmandskab samt det almindelige ordens-politi („Militsen“).

Hemmelig kontrol.

Det politiske opsyn med og repressalierne overfor de politisk mistænkelige foretages af MGB's hemmelige politi. Dette er repræsenteret overalt. Det arbejder med en hær af hemmelige agenter, spioner, lytteposter

og kontrollanter. Paa enhver arbejdsplads findes der en sikkerheds- eller specialafdeling, der overvaager arbejderne og funktionærerne. Agenterne skal indberette om alt, hvad de har hørt. Paa grundlag af disse rapporter affatter sikkerhedsafdelingen derefter en samlet beretning, der tilsendes MGB's ledelse i byen. Denne træffer beslutning om de yderligere forholdsregler. Den anden linie af kontrollen gennemføres i husene og lejlighederne. Der er der andre hemmelige agenter, som giver indberetning til MGB om beboernes samtaler og opførsel. For personer, der er indehavere af et vigtigt hverv eller embede, skaffer man sig specialagenter blandt deres venner. De hemmelige agenter overvaager ogsaa fagforeningerne og andre tilladte sovjetborger-organisationer. Desuden foregaar der en vidtforgrenet telefonaflytning og en streng censur med alle udenlandske breve. Dette vældige kontrol- og spionage-system har i aarenes løb skabt en atmosfære af mistænksomhed og hykleri, der lammer hele befolkningens liv og forgifter det menneskelige samliv.

Politisk forfølgelse.

MGB er udstyret med de videstgaaende magtbeføjelser, der faktisk gør dette politi almægtigt. Det hemmelige politi kan berøve enhver politisk mistænkt sin frihed. Begrebet „kontrarevolutionær virksomhed“ er efter Sovjets love uhyre elastisk. Enhver opfattelse, der ikke stemmer overens med administrationens meninger, betragtes som mistænkelig eller endog skadelig. Derfor kan alene en uoverlagt eller misforstaaet udtalelse føre til anholdelse. Ofte foretages anholdelser paa grundlag af blotte formodninger eller mistro og ondsindet angiveri. Da der i aarevis ikke mere har bestaaet illegale antikommunistiske organisationer i Sovjetrusland, gaar MGB's repressalier hovedsagelig ud over upolitiske borgere, der har fremsat kritiske Bemærkninger. De politiske arrestanter har ingen retsbeskyttelse, de maa hverken samtale med deres paarørende eller vælge en forsvarer. De er udleveret til de som regel brutale funktionærer i MGB. Under forholdene anvendes almindeligvis mishandlinger og „3. grads metoder“.

Hemmelige domstole.

De fængslede faar deres sag paadømt af særdomstole under det hemmelige politi. Meget sjældent gennemføres offentlige processer. Bladene indeholder intet om de mange politiske domme. De „skyldige“ idømmes indtil 25 aars tvangsarbejdslejr og sendes i reglen til de nordlige eller endog de arktiske egne. MGB har ogsaa ret til ad administrativ Vej og uden proces at idømme enhver politisk mistænkt indtil 5 aars tvangsarbejde.

Deportationer.

Foruden dem, der er idømt strafarbejde i lejrene, deporteres mange tusinde „statsfjendtlige elementer“ ad administrativ vej til nordlige egne efter beslutning af MGB. — Disse „specielle nybyggere“ nyder en begrænset bevægelsesfrihed, men maa ikke forlade det arbejdssted og den bopæl, der er anvist dem. Deportations-straffen er en ny form for den zaristiske forvisning. Sovjetunionen har foretaget en hel række masse-deportationer: den 14. juni 1941 deporteredes i løbet af een nat 40.461 lettere, estlændere og litauere. Under den sidste verdenskrig likviderede Sovjetregeringen Wolga-tyskernes, Krim-tatarernes, kalmykkernes og Kaukasus-tjekernes autonome republikker med en befolkning paa ialt 3 millioner indbyggere og deporterede dem til Sibirien.

Koncentrationslejrene.

Der findes for tiden ca. 125 store koncentrationslejre i Sovjetunionen med mange underafdelinger. Deres øverste forvaltning Gulag sorterer under MWD. De fleste af dem befinder sig i Nordural, Sibirien og Mellem-

asien. Særlig berygtede er tvangsarbejdslejrene i Vorkuta (Nordural), Magadan og Kolima (det nordlige Sibirien). I Vorkuta arbejder under meget haarde klimaforhold ca. 200.000 baltene. Fangerne er inddelt i fem forskellige kategorier, deres arbejdsnormer er meget store, de lider under den strenge kulde og faar utilstrækkelig ernæring til deres haarde arbejde, saa de lever i en stadig halvsulten tilstand. De hygiejniske forhold er skrækkelige, de bor hovedsagelig i uopvarmede barakker, og antallet af syge er meget højt. De politiske fanger sammenblandes overalt med de kriminelle. Lederne af arbejdsbrigaderne er hovedsagelig kriminelle forbrydere, der udnytter og bedrager de politiske fanger. Kvindernes stilling er særlig slet. Dødeligheden blandt fangerne er stor.

Systemet med deportationer og tvangsarbejdslejre er nu en væsentlig bestanddel af Sovjetunionens politiske regime og økonomiske struktur. Ca. 10 millioner — eller 10 pct. — af den voksne arbejdende befolkning befinder sig i Sovjets koncentrationslejre eller er forvist til meget afsides beliggende egne.

Politiske domme i Østeuropa —

I Polen er det tidligere socialdemokratiske partis generalsekretær, Kazimir Puzak, sammen med 5 kammerater blevet idømt 5—12 aars tvangsarbejde. Regeringen har dog halveret straffene, men dommene maa anses for at være udprægede „regime-domme“.

I Bulgarien er Socialdemokratiets formand, Karta Lubchev, og 7 andre medlemmer af partiet blevet idømt straffe fra 10 aar til livsvarigt fængsel. De havde kæmpet for demokratiet.

FORSKELLIGT

„Land og Folk“s økonomi.

Den i „Land og Folk“ nu gennem uger omtalte „modoffensiv“, der har til hensigt at sikre økonomien for „det blad, hvori arbejderes og smaa-folks protester mod skatteflaaning, prisstigning, det svindelagtige pristal og de elendige forsyningsforhold altid og uden betingelser finder optagelse“ (for at citere udgavernes skrivelse til fagforeningerne om støtte) har ifølge bladets egne meddelelser givet et straalende resultat. I „Land og Folk“ for 19. november opgøres det indsamlede pengebeløb til kr. 383.387,29, og bladet skriver 22. november, at „der er mulighed for, at vi klarer de 400.000 i morgen“.

Ifølge bladets fortegnelser over de indsamlede bidrag fordeler disse sig saaledes:

Indsamlingslister	kr. 156.597,55
Arbejdspladser	- 92.232,47
Det kommunistiske Ungdomsforbund	- 13.716,60
Fagforeningsbevillinger	- 11.922,37
Sparebøsser	- 10.262,19
Garantfonden	- 8.529,50
Direkte indbetalt	- 80.540,51
Bidstrups samlebeløb	- 7.642,60
Sutsko (hvad det nu er)	- 1.943,50

ialt kr. 383.387,29

Det siges i bladet for 22. november, at der er „bidrag fra mere end 600 danske arbejdspladser“, og dette har altsaa givet 92.000 kr. eller godt 150 kr. fra hver. Da der i Danmark er mere end 100.000 industrielle virksom-

heder foruden alle handels-, landbrugs- og søfartsvirksomheder, er de 600 jo et beskedent tal, men der er paa den anden side store udvidelsesmuligheder.

Fagforeningsbevillingerne løber kun op til 12.000 kr., og dette tal er til gengæld beskedent, da der er ca. 3.300 fagforeninger i landet. De 12.000 kr. betyder saaledes gennemsnitlig 3 kr. 64 øre pr. forening.

Nej, det er ,indsamlingslisterne. og de ,direkte indbetalte beløb., der batter, henholdsvis 156.000 og 80.000 kr.

Efter kyndige vurderinger kører ,Land og Folk. med et maanedligt underskud paa omkring 70.000 kr., hvilket svarer til 840.000 kr. aarlig.

Der skal altsaa hele to ,modoffensiver. til om aaret for at klare skuden fri af forliset.

Sammensætningen af den skandinaviske forsvarskomite.

I anledning af visse skrivelser i den radikale presse og en forespørgsel fra Ole Bjørn Kraft udtalte statsminister Hedtoft i Folketinget den 2. november følgende om aarsagen til, at fhv. forsvarsminister Harald Petersen er blevet medlem af den skandinaviske forsvarskomite:

„I et samraad med formændene for Venstres, Konservatives, Radikales og Retsforbundets rigsdagsgrupper har jeg henstillet, at man i fællesskab udpegede den ene af delegationens to politiske medlemmer. Under henvisning til, at disse partier jo ikke havde samme mening om sagen, henstillede man til mig at afstaa fra denne fremgangsmaade og i stedet anmode det største oppositionsparti om at udpege delegaten.

Dette har jeg gjort, og Venstre har som bekendt udpeget hr. Harald Petersen.

Byggeomkostninger for et husmandsbrug 1948 og 1939.

Byggeomkostningerne for et husmandsbrug var i begyndelsen af september efter de foreliggende oplysninger mere end 5 gange saa høje som i 1914.

I nedenstaaende oversigt er anført de enkelte udgiftsposter ved opgørelserne i 1939 og i aarene 1947 og 1948. Det fremgaar heraf, at der siden september 1947 har været stigning for omtrent alle udgiftsposter. Lønudgifterne som helhed er steget stærkere end materialeomkostningerne.

	1/9 1948	15/9 1939
<i>Murerarbejdet</i>		
Materialer	7.719 kr.	3.504 kr.
Arbejds løn	8.402 -	3.268 -
Brønd	822 -	332 -
Støbegods	860 -	425 -
Murerarbejdet i alt ..	17.803 kr.	7.529 kr.
<i>Tømrerarbejdet</i>		
Materialer	6.948 kr.	3.033 kr.
Arbejds løn	2.449 -	1.113 -
Tømrerarbejdet i alt ..	9.397 kr.	4.146 kr.
Snedkerarbejdet	2.346 kr.	963 kr.
Glarmesterarbejdet	322 -	125 -
Blikkenslagerarbejdet	316 -	130 -
Malerarbejdet	999 -	331 -
Samlet udgift ..	31.183 kr.	13.224 kr.
Indeks (1914 = 100)	520 -	220 -

(Statistiske Efterretninger 26. oktober).

Franskbrødsforbruget

er siden rationeringens ophævelse steget med ca. 100 pct. i København, noget mindre i provinsbyerne og paa landet. Sigtebrødsforbruget er dalet tilsvarende.

Salget af konditorvarer synes vigende, grundet paa, at hjemmebagning nu atter spiller en rolle. Fedtstoffer er der dog stadig ca. 25 pct. for lidt af, hvis alle vanskeligheder i branchen skal kunne overvindes. (Efter „Medlemsblad for bageri- og konditoriarb.“ nvbr.-nr.).

Hysterisk manifest.

Det kommunistiske parti offentliggjorde 31/10 i „Land og Folk.“ et manifest, holdt i hysterisk tone og med de groveste beskyldninger mod „den internationale højfinans“, „magthaverne i den kapitalistiske del af verden“, „de store vestmagter og deres følgesvende“, „regeringen og de borgerlige partier“, og „regeringen“, for at tilstræbe krig, at „tilsløre denne forbryderiske optræden“, at have „afvist Sovjetunionens nedrustningsforslag samtidig med, at de intet middel skyer for at fremme deres egne krigsforberedelser“, „regeringen gennemfører en militarisering efter værste preussiske system“, o. s. v., o. s. v.

Samtidig hæves Sovjetunionens politik til skyerne. Den „har aldrig truet eller antastet noget lands selvstændighed“. (Vi tænker her paa Finland og de baltiske stater). Sovjetunionen er „det eneste folk, der har realiseret socialismen som samfundssystem“. (vi spørger: er det socialisme alt det mærkelige derovre, hvor diktaturet og det hemmelige politi regerer?).

Manifestet slutter: Ikke een øre til militariseringen. (Vi spørger: er det ogsaa parolen i Rusland?).

Kommunisternes løgne om Alsing Andersen.

faar i Soc.-Dem. 8/11 følgende rammende svar:

I et af sine trespaltede hysterianfald meddeler „Land og Folk.“ i gaar, at Alsing Andersen i FN optræder som „den græske fascismes forsvarer“, og at „Danmarks regering i FN gav sin tilslutning til den græske terror“, kun faa timer efter meddelelsen om dødsdommene over ti græske fagforeningsledere. Til dette nonsens er kun at bemærke:

Sandheden er den, at Alsing Andersen gav tilslutning til Balkankommissionens beretning, men samtidig præciserede, at dette ingenlunde kunde opfattes som en godkendelse af Athen-regeringens handlinger. Sandheden er endvidere den, at Alsing Andersen i den politiske kommission stemte for at bemyndige formanden til at søge udvirket, at de ti dødsdomme ophæves.

Københavns stilling som lufttrafikcentrum.

I den af „Dansk Arbejde.“s Københavns-udvalg udsendte økonomiske maanedsoversigt for oktober finder vi følgende:

Københavns stilling blandt de nordeuropæiske lufttrafikcentre fremgaar af følgende tabel over den internationale passagertrafik (ind- og udgaende passagerer) i 1947:

London (London Airport)	220.000
København (Kastrup)	190.020
Amsterdam (Schiphol)	187.536
Stockholm (Bromma)	90.859
Malmö (Bulltofta)	72.317
Oslo (Gardermoen)	45.000
Göteborg (Torslanda)	16.465

Med hensyn til omfanget af international passagertrafik er Københavns lufthavn altsaa nr. 2 i Nordeuropa, og denne rangfølge ændres ikke, selv om man tager det øvrige Europa med. Paris' største lufthavn le Bourget havde saaledes i 1947 færre internationale passagerer end Kastrup, og det samme gjaldt Rom, Lissabon og de øvrige sydeuropæiske aerodromer. Det maa dog her bemærkes, at Paris ligesom London har flere lufthavne, hvis samlede internationale trafik ligger højere end Kastrups. Hvis man ser paa den internationale trafik paa byerne som helhed, bliver stillingen derfor forrykket, men dog ikke værre, end at København saa kommer ind som den europæiske by, der har den trediestørste lufttrafik.

Naar denne fremtrædende stilling har kunnet opnaas, ligger hovedforklaringen uden tvivl paa eksistensen af *Kastrup lufthavn* med dens fine beliggenhed, gode indflyvningsforhold og fortræffelige tekniske egenskaber, men havnen vilde dog næppe være blevet udnyttet saa stærkt, som tilfældet er blevet, hvis der ikke ogsaa med Kastrup som base var blevet udviklet en *national luftfartsvirksomhed*.

Kommunisternes fordrejning af, hvad der sker i FN.

Den politiske FN-komités forkastelse af den russiske og den polske resolution om atomvaabnets afskaffelse og nedsættelse af stormagternes rustninger med en tredjedel er straks blevet et stort nummer i den kommunistiske propaganda-svindl.

Kendsgerningerne fordrejes nu derhen, at samtlige de lande, der stemte imod, har givet sig rustningskapløbet i vold. „Land og Folk“ forkynder saaledes frejdigt, at Danmark stemte for oprustning! Sandheden er, at den danske delegerede, folketingsmand *Alsing Andersen*, stemte for det fransk-belgiske nedrustningsforslag.

Begrundelsen for, at den danske delegation ikke stemte for det russiske og det polske forslag, er baade klar og velfunderet: Forslagene vilde paalægge de enkelte stormagter at reducere deres rustninger med en trediedel uden hensyn til det nuværende rustningsniveau. D. v. s. at det, som det er sagt under Debatten, betyder en præmie til de lande, som siden krigens afslutning har reduceret deres rustninger mindst, altsaa det samme som at de paagældende lande stadig skulde bevare meget store bevæbnede styrker, mens de, som har foretaget store indskrænkninger, risikerer at komme ned paa et saa lavt niveau, at forholdet bliver ganske urimeligt, og med den virkning, at de paagældende lande maaske ikke vil være i stand til at opfylde deres internationale forpligtelser i henhold til FN's charter og heller ikke vil kunne hævde deres egen nationale sikkerhed paa forsvarlig maade.

For det andet stemte Danmark imod, fordi resolutionen specielt vilde medføre en ganske umulig situation for Kina, hvis regering i øjeblikket kæmper en haard kamp mod kommunistiske oprørsstyrker, men som, hvis resolutionen var blevet vedtaget, vilde være forpligtet til øjeblikkelig at gaa til en indskrænkning af de militære styrker med en trediedel.

For det tredje stemte man imod, fordi resolutionen, selv om den ganske vist indeholder forbud mod atomvaabnet, ikke samtidig kræver en virkelig effektiv international kontrol med, at alle lande afskaffer dette vaaben. I øjeblikket ved man jo kun, at USA er i besiddelse af atomvaabnet. Andre lande er det maaske ogsaa. Russerne har jo antydnet noget saadant; men uden en virkelig effektiv kontrol vil dette ikke kunne konstateres.

Den danske delegation stemte derimod for et fransk-belgisk forslag, som i hovedsagen gaar ud paa følgende: Vi udtaler ønske om snarest muligt at gennemføre en almindelig indskrænkning af rustninger for derved at spare folkene for de overvældende rustningsbyrder og for en ny krig. Forslaget fastslaar dernæst, at den første betingelse for en virkelig

indskrænkning af rustningerne maa være, at der skaffes autentiske oplysninger om hver enkelt stats rustningsudgifter og rustningsomfang, og at der etableres en virkelig kontrol med disse oplysninger. Forslaget fremhæver naturligvis, at afskaffelsen af atomvaabnet og kontrollen med atom-energiens anvendelse er et nødvendigt led i en plan om rustningernes indskrænkning.
(Soc. Dem. 15. novbr.)

„Ikke een øre til militæret. —

Dette er jo nu blevet kommunisternes parole, efter at de i aarene 1942—45 var blevet, aah, saa nationale. Paa baggrund af denne sidste nye parole og i erindring om kommunisternes næsegrus tilbedelse af Sovjet, har det været interessant gennem en mellem „Social-Demokraten“ og „Land og Folk“ ført diskussion at se dokumenteret, at de danske militærudgifter udgør 1,5 pct. af nationalindkomsten, mens Sovjetunionens militærudgifter udgør mindst 13,5 pct. af nationalindkomsten. Skulde denne procent bruges i Danmark, vilde det sige, at vi i stedet for knap 300 mill. kr. skulde anvende tre tusind mill. kr.

Kommunist siger farvel.

Den tidligere kommunistiske folketingsmand Chr. A. Christiansen, Aarhus, som ved sidste valg var genopstillet som folketingskandidat i Randers amt, men ikke blev valgt, har udmeldt sig af Danmarks kommunistiske Parti.

Beskatningen i Rusland.

Med udgangspunkt i den interesse, som de danske kommunister viser beskatningen og i Aksel Larsens „bekendelsestale“, fornylig, hvori han erklærede Sovjetunionen for den store læremester, giver cand. polit. Knud Damsgaard Hansen i Soc. Dem. 17. november nogle oplysninger om beskatningen i det store forbilledlige land.

Omkring to trediedele af de samlede indtægter, der er opført paa Sovjets offentlige budget, er indirekte skatter. I Danmark udgør de indirekte skatter kun godt een trediedel af de samlede offentlige indtægter.

De direkte skatter udgør i Sovjet godt 7 pct. af de samlede indtægter paa det offentlige budget, mod ca. 50 pct. i Danmark.

Brød beskattes i Sovjet med 60—75 pct. af detailprisen, kød med 60—70 pct., salt 82 pct.

Disse varer er i Danmark skattefri.

Er toppen naaet?

I Sveriges statsbaners forslag vedr. personalebehovet for 1949 fremsættes en konjunkturbedømmelse, af hvilken det fremgaar, at trafikmaksimum naaedes i 1943. Siden da har trafikmængden været nogenlunde uforandret, men saaledes, at persontrafiken er øget, mens godstrafiken er mindsket. Dette forhold kunde tyde paa, at konjunkturerne har passeret toppen, skriver det svenske jernbaneforbunds blad „Signalen“.